

**PLAN-MER BESTEMMINGSPLAN
BUITENGEBIED WINTERSWIJK**

GEMEENTE WINTERSWIJK

22 januari 2010
C01024/ZF0/025/000059
C01024.000059

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 Leeswijzer	9
2 Milieueffectrapportage	10
2.1 Afbakening	10
2.1.1 M.e.r.(-beoordelings) plicht	10
2.1.2 Activiteiten die niet in het planMER aan de orde komen	11
2.2 Doel planMER	12
2.3 M.e.r.-procedure	12
3 Voornemen	14
3.1 Proces tot nu toe	14
3.2 (Intensieve) veehouderij	14
3.3 Landschap en natuur	17
4 Beleid, wet- en regelgeving	19
4.1 Beleidskader	19
4.1.1 Reconstructieplan Achterhoek en Liemers	19
4.1.2 Uitwerkingsplan Winterswijk Oost	20
4.1.3 Streekplan (Herziening) Gelderland	20
4.1.4 Gebiedsplan natuur en landschap Achterhoek	22
4.1.5 Derde waterhuishoudingsplan 2005-2009	23
4.1.6 Beleid Waterschap Rijn en IJssel	23
4.1.7 WCL -gebiedsplan	24
4.1.8 Visie buitengebied	24
4.1.9 Landschapsontwikkelingsplan	24
4.1.10 Verkeersstructuurplan	25
4.1.11 Functies zoeken plaatsen zoeken functies	25
4.1.12 Kadernota ruimtelijke kwaliteit	25
4.2 Wet- en regelgeving	25
4.2.1 Natuur en ammoniakdepositie	26
4.2.2 Wet geurhinder en veehouderij	28
4.2.3 IPPC-richtlijn	29
4.2.4 Wet luchtkwaliteit 2005	30
4.2.5 Wet ruimtelijke ordening	30
4.2.6 Wet geluidhinder	31
4.2.7 Wetgeving dierwelzijn	31
4.2.8 Wetgeving cultuurhistorie	31
5 Milieugebruiksruimte en scenario's	33

5.1	Milieugebruiksruimte	33
5.1.1	Ammoniak en natuur	33
5.1.2	Geurhinder	34
5.1.3	Luchtkwaliteit	34
5.2	Planologische ruimte voor uitbreiding	37
5.3	Referentie	39
5.4	Scenario's	41
5.4.1	Inleiding	41
5.4.2	Scenario's intensieve veehouderij (IV)	41
5.4.3	Melkveehouderijsenario's	42
6	Effecten	43
6.1	Inleiding	43
6.2	Natuur (passende beoordeling)	44
6.3	Geur	45
6.4	Verkeer	49
6.5	Fijn stof	51
6.6	Geluid	53
6.7	Landschap	55
6.8	Bodem en Water	61
6.9	Gezondheid	65
6.10	Duurzaamheid	66
6.11	Vergelijking van de scenario's	67
7	Conclusies en aanbevelingen	69
7.1	Conclusies	69
7.2	Aanbevelingen	69
Bijlage 1	Consultatie: verwerking in planMER	71
Bijlage 2	Passende beoordeling	74
Bijlage 3	Kaartbijlage	75
Bijlage 4	Achtergrondinformatie veehouderij en gezondheid	76
Bijlage 5	Literatuurlijst	79
Colofon		80

Samenvatting

PlanMER voor bestemmingsplan buitengebied

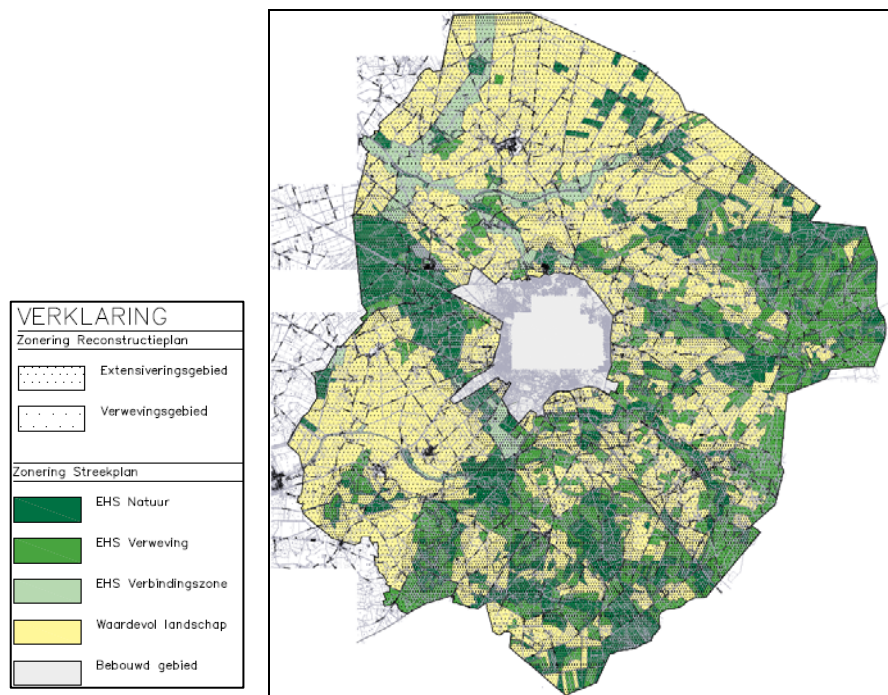
Het bestemmingsplan voor het buitengebied van Winterswijk biedt mogelijkheden voor activiteiten van een omvang dat er milieueffectrapportage aan de orde kan zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om intensieve veehouderijen van een bepaalde omvang. Om de besluitvorming omtrent het bestemmingsplan te onderbouwen is dit planMER (milieueffectrapport voor een plan) opgesteld.

Wet- en beleidskaders

In het bestemmingsplan buitengebied is, in aansluiting op het reconstructieplan Achterhoek-Liemers en het Streekplan Gelderland 2005, een indeling gemaakt in extensiveringsgebieden en verwevingsgebieden. Landbouwontwikkelingsgebieden zijn niet begrensd in het buitengebied van Winterswijk. De ruimte voor de ontwikkeling van intensieve veehouderijen (IV) kan worden beperkt, vooral door wet- en regelgeving omtrent natuur en geurhinder. Een belangrijk beleidskader vanuit Europa waarmee rekening moet worden gehouden betreft de regelgeving rondom Natura 2000, in Nederland geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet. In deze wet wordt onder meer voorzien in de implementatie van de gebiedsbeschermingsbepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Voor de gebieden die onder deze wet vallen, geldt dat de natuurkwaliteit niet mag verslechteren. Als er wel schade optreedt is er de plicht om deze schade te compenseren. In het reconstructieplan is vooral aangegeven dat de functies in het gebied, de omgevingskwaliteit en de veterinaire kwetsbaarheid verbeterd moeten worden. In het streekplan van de provincie Gelderland is de begrenzing van de EHS vastgelegd. Hieronder is de zoneringskaart van het gebied weergegeven.

Afbeelding 0.1

Uitsnede van de zoneringskaart van het voorontwerp-bestemmingsplan buitengebied Winterswijk (SAB, 2007).

Milieugebruiksruimte

Door bestaand beleid en regelgeving op het gebied van geur wordt de ruimte voor de in te plaatsen of uit te breiden intensieve veehouderij beperkt, in het buitengebied van Winterswijk is hiervoor nog ruimte. De ammoniakdepositie is een belangrijk aandachtspunt voor zeer kwetsbare natuurgebieden (Wet ammoniak en veehouderij) en voor Natura2000-gebieden. Op basis van de Natuurbeschermingswet is een toename aan ammoniakdepositie op deze natuurgebieden uitgesloten als in de huidige situatie de kritische norm voor ammoniakdepositie al wordt overschreden. Naast geur, ammoniak en stikstof geldt ook voor fijn stof een beperking, namelijk de grenswaarde.

Scenario's

Ten behoeve van een inschatting van de uitkomsten van planologisch beleid gericht op concentratie versus verspreide ontwikkeling van IV, zijn vier scenario's uitgewerkt voor het buitengebied. De scenario's zijn geformuleerd vanuit de veronderstelling dat er veehouderijbedrijven stoppen en productieruimte wordt gecompenseerd door groei bij andere veehouderijbedrijven. Door de ontwikkelingen in de markt vindt immers schaalvergroting plaats naar minder bedrijven met meer vee per bedrijf. In dit plan-MER zijn de volgende scenario's onderzocht:

1. Afname IV
2. Maximaal IV
3. Afname rundvee met 5% (rundvee -5%)
4. Toename rundvee met 5% (rundvee +5%)

Effecten

De scenario's kunnen effecten veroorzaken op verschillende thema's in het gebied, zoals natuur (door ammoniakdepositie), geur, landschap, verkeer, geluid en bodem. Van de vier scenario's zijn deze effecten beoordeeld en overzichtelijk weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 0.1

Totaaloverzicht effectscores van alle scenario's

Scenario's:	Afname IV	Maximaal IV	Rundvee -5%	Rundvee +5%
Ammoniakdepositie Natura2000	0/+	0/+	0/+	0/-
Leefklimaat geur in bebouwde kom	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leefklimaat geur buiten bebouwde kom	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Verkeersafwikkeling	0	0	0	0
Verkeersveiligheid	0/+	0	0	0
Fijn stof: oplossen van knelpunten	0	0	0	0
Verkeer en fijn stof	0	0	0	0
Verandering geluidsemisatie bij geluidsgevoelige categorieën	0	0	0	0
Beïnvloeding van specifieke landschappelijke patronen	0/+	0	0/+	0/-
Beïnvloeding van geomorfologische of geologische patronen of elementen.	0	0	0	0
Beïnvloeding van het watersysteem	0	0	0	0
Effecten op gezondheid	0	0	0	0
Effecten op duurzaamheid	0	0	0	0

Conclusies

De volgende conclusies zijn te trekken uit het planMER:

- Er is sprake van een afname van milieubelasting (geur, ammoniak fijn stof en geluid) door de autonome ontwikkeling, vooral door de eisen die het Besluit huisvesting stelt.
- Gemiddeld is sprake van een afname aan ammoniakemissie doordat alle veehouderijbedrijven moeten voldoen aan het Besluit huisvesting, doordat het potentieel aan agrarische bouwblokken afneemt en omdat door schaalvergroting er ruimte is voor investering in de nieuwste staltechnieken. Met het nieuwe bestemmingsplan wordt het potentieel aan ammoniakemissie ten opzichte van het vigerend gemeentelijk planologisch beleid (bestemmingsplannen Winterswijk Oost en Winterswijk West) met bijna de helft beperkt. Binnen de mogelijkheden van het nieuwe bestemmingsplan kan lokaal wel sprake zijn van een toename aan ammoniakdepositie op de Natura2000 gebieden. Significante effecten zijn alleen uit te sluiten met een gedetailleerde toetsing van een concrete ontwikkeling op bedrijfsniveau waarvoor een vergunning nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet (Nbw).
- Ten aanzien van de scenario's valt te concluderen dat er weinig verschil is voor de meeste thema's. Voor ammoniak en geurhinder kunnen op grond van de depositiepatronen resp. achtergrondbelasting geen eenduidige verschillen worden getraceerd tussen de scenario's.
- Het aandeel van de rundveehouderij in de ammoniakdepositie op natuurgebieden is relatief hoog. Dit betekent dat eventuele milieuwinst die geboekt kan worden door stalinnovatie bij de intensieve veehouderij teniet kan worden gedaan door groei in de rundveehouderij, ook als wordt voldaan aan het Besluit huisvesting en de Wet ammoniak en veehouderij.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen zijn gegeven naar aanleiding van het planMER en de behandeling van het bestemmingsplan buitengebied:

- Gezien de grote landschappelijke waarden in het buitengebied van Winterswijk is het van groot belang om gekoppeld aan eventuele uitbreidingen van bouwblokken een goede landschappelijke inpassing van het initiatief te regelen/bewerkstelligen. Op deze manier kan het waardevolle cultuurlandschap zoveel mogelijk worden behouden en waar mogelijk zelfs worden versterkt (compensatie, sloopbonus).
- Er is voornamelijk nog geen helderheid omtrent het toekomstige beleid en beoordelingskader voor ammoniakdepositie op Natura 2000. De verwachting is dat er een vorm van saldering zal worden toegepast, waarbij uitbreiding in emissie/depositie op de ene locatie gepaard dient te gaan met gelijktijdige vermindering ervan elders. De gemeente wordt aangeraden de beleidsontwikkelingen hierover nauwgezet te volgen en te bezien of een eventuele uitwerking van dit beleid in het bestemmingsplan buitengebied dient te worden opgenomen.
- In het planMER is een passende beoordeling opgenomen die met depositieberekeningen van de verschillende ontwikkelingsscenario's de effecten op de Natura2000-gebieden beoordeelt. Deze scenario's zijn noodgedwongen speculatief en niet locatiespecifiek. Over een bestemmingsplanperiode van 10 jaar kan immers onmogelijk worden bepaald waar, wanneer, welk bedrijf in welke omvang gaat uitbreiden met welke dieren en welk stalsysteem. Een dergelijk gedetailleerde toetsing is daarom bij uitstek het domein van een passende beoordeling van een concreet bedrijfsplan en in het kader van de Nbw-vergunningsprocedure. In deze toets kunnen

de actuele berekeningsmodellen, de stand der techniek en actuele prognoses qua achtergronddepositie (allen sterk in ontwikkeling) worden meegenomen.

- Bij de modelleringen in dit planMER is het uitgangspunt dat de bedrijven in werking zijn conform de milieuvergunning. Het blijft van belang dat de gemeente toeziet op een goede uitvoering van plannen en een goede leefomgeving door op passende wijze invulling te geven aan haar controlerende en handhavende functie. Door controle en handhaving kan wellicht nog milieuwinst geboekt worden.

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

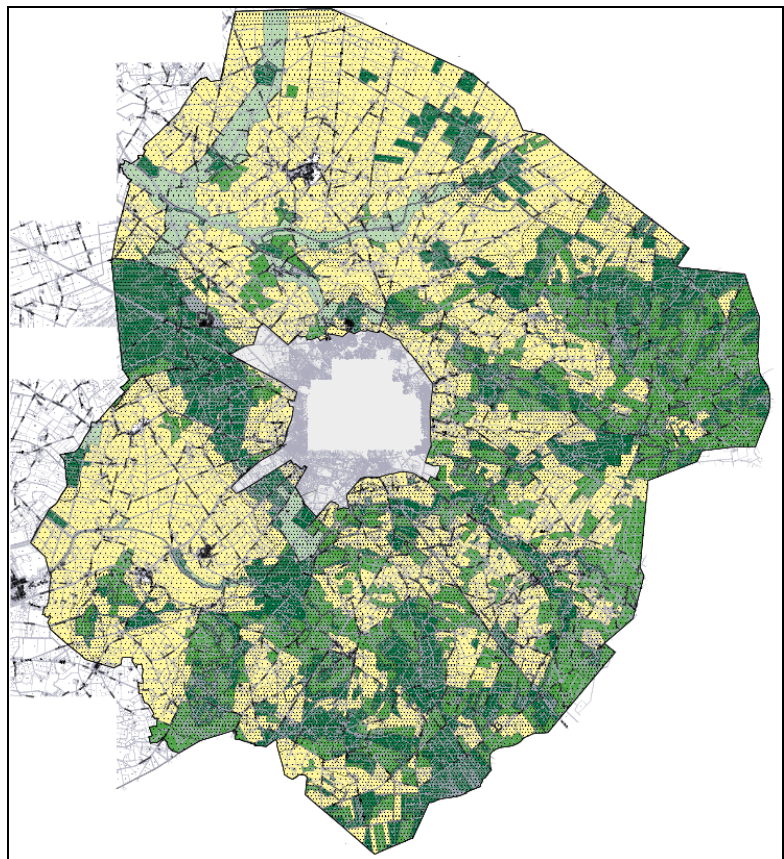
AANLEIDING

In 2007 is het voorontwerp-bestemmingsplan buitengebied voor de gemeente Winterswijk opgesteld. Onderstaande afbeelding geeft daarvan de zoneringskaart weer.

Afbeelding 1.2

Uitsnede van de zoneringskaart van het voorontwerp-bestemmingsplan buitengebied Winterswijk (SAB, 2007).

VERKLARING	
Zonering Reconstructieplan	
	Extensiveringsgebied
	Verwevingsgebied
Zonering Streekplan	
	EHS Natuur
	EHS Verweving
	EHS Verbindingszone
	Waardevol landschap
	Bebouwd gebied

Omdat het bestemmingsplan toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten mogelijk maakt én omdat er een passende beoordeling inzake de Natuurbeschermingswet 1998 aan de orde is, moet voor dit bestemmingsplan een plan-m.e.r.-procedure worden doorlopen.

TERMINOLOGIE

In dit rapport worden de volgende termen gebruikt:

m.e.r. = milieueffectrapportage = de procedure

MER = milieueffectrapport = het product

plan-m.e.r. = procedure voor plannen die een kader stellen voor m.e.r.-plichtige activiteiten
planMER = product van de plan-m.e.r. procedure
besluit-m.e.r. = m.e.r.-procedure voor projecten die bij wet m.e.r.-plichtig zijn
besluitMER = product van de besluit-m.e.r. procedure

1.2

LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 geeft aan wat het doel is van het planMER en hoe de m.e.r.-procedure eruit ziet. Hoofdstuk 3 beschrijft de voornemens met betrekking tot veehouderij en natuur. In hoofdstuk 4 worden de beleidskaders en wet- en regelgeving welke relevant zijn voor de ontwikkeling van de IV-bedrijven in Winterswijk behandeld. De milieugebruiksruimte en scenario's zijn toegelicht in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 zijn de effecten beschreven en beoordeeld, gevolgd door hoofdstuk 7 die conclusies en aanbevelingen geeft aan de gemeente betreffende het verdere bestemmingsplantraject. Kaartmateriaal en de passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn te vinden in de bijlagen.

HOOFDSTUK

2 Milieueffectrapportage

Dit hoofdstuk geeft aan waarom er sprake is van m.e.r.-plicht voor het bestemmingsplan buitengebied. Vervolgens vindt een afbakening plaats van onderwerpen, wordt ingegaan op het doel van de plan-m.e.r. en wordt aangegeven hoe succesvol de verschillende stappen in de plan-m.e.r.-procedure zijn doorlopen.

2.1

AFBAKENING

2.1.1

M.E.R.-(BEOORDELINGS) PLICHT

Omdat het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Winterswijk toekomstige m.e.r.-(beoordelings) plichtige activiteiten mogelijk maakt én omdat er een passende beoordeling inzake de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura2000) aan de orde is, moet voor dit bestemmingsplan een plan-m.e.r.-procedure worden doorlopen.

M.e.r. (-beoordelings) plicht

De Wet milieubeheer geeft aan dat voor een plan een plan-m.e.r.-procedure moet worden doorlopen indien (1) een plan een kader vormt voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings) plichtige activiteiten of (2) er voor het plan een passende beoordeling moet worden opgesteld:

1. In het Besluit m.e.r. 1994 is aangegeven, dat een besluit-m.e.r. moet worden opgesteld voor het "oprichten, wijzigen of uitbreiden van een inrichting met ≥ 85.000 plaatsen voor mesthoenders, ≥ 60.000 plaatsen voor hennen, ≥ 3.000 voor mestvarkens of ≥ 900 voor zeugen" (categorie C14). Indien er sprake is van het "oprichten, wijzigen of uitbreiden van een inrichting met ≥ 60.000 plaatsen voor mesthoenders, ≥ 45.000 plaatsen voor hennen, ≥ 2.200 voor mestvarkens of ≥ 350 voor zeugen", dan is er sprake van een m.e.r.-beoordelingsplicht (categorie D14).
2. Gezien de afstand van het plangebied tot Natura2000 gebieden zijn significante effecten, als gevolg van het bestemmingsplanbesluit, niet uit te sluiten.

1. Intensieve veehouderij

De gemeente maakt keuzes over de omvang van bouwvlakken van veehouderijen en over mogelijkheden voor omschakeling naar en uitbreiding van intensieve veehouderij in het buitengebied. Het voorgenomen planologisch beleid van de gemeente kan worden aangemerkt als een kader voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten, te weten besluiten over milieu- en bouwvergunningen van veehouderijen met een omvang boven de m.e.r.-drempel (artikel 7.2 Wet milieubeheer: het gaat om de categorieën C14 en D14 van het Besluit m.e.r.).

2. Passende beoordeling

Een andere reden dat er een planMER wordt opgesteld is dat er een passende beoordeling nodig is. Het bestemmingsplan heeft namelijk mogelijk significante gevolgen op Natura2000-gebieden die vallen onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw). Het gaat om de gebieden Willinks Weust, Wooldse Veen, Bekendelle en Korenburgerveen. De Nbw is de Nederlandse implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Willinks Weust is Staatsnatuurmonument en op grond van de Natuurbeschermingswet Beschermd Natuurmonument.

2.1.2

ACTIVITEITEN DIE NIET IN HET PLANMER AAN DE ORDE KOMEN

In het buitengebied van de gemeente Winterswijk speelt ook nog een aantal andere m.e.r.- (beoordelings) plichtige activiteiten die niet worden meegenomen in het bestemmingsplan buitengebied. Deze activiteiten worden juridisch – planologisch geregeld in andere bestemmingsplannen en/of vergunningen en komen dus niet in het planMER voor het bestemmingsplan buitengebied aan de orde.

Het betreft de volgende activiteiten waarvoor (mogelijk) een besluit-MER zal worden opgesteld, dat wordt toegevoegd aan een expliciet voor die ontwikkeling opgesteld bestemmingsplan en/of vergunning:

- Rondweg Oeding (deels op Duits grondgebied);
- Golfbaan (partiële herziening bestemmingsplan met besluitMER);
- Mestvergistingsinstallaties / duurzame energie.

Daarnaast is er sprake van nog een aantal andere ontwikkelingen in Winterswijk, die ook buiten het kader van het bestemmingsplan buitengebied vallen en die niet m.e.r.- (beoordelings)plichtig zijn. Te denken valt aan: BOS-project (gebiedsontwikkeling in gevoelig gebied) en de ontwikkeling van de Steengroeve (museum).

Foto 2.1 a-b

Steengroeve en theetuin
Steengoed

Het bestemmingsplan buitengebied bevat ook regelingen voor o.a. niet agrarische bedrijvigheid en recreatie. Ook deze krijgen in het bestemmingsplan de mogelijkheid om in (zeer) beperkte mate uit te breiden. De milieugevolgen van dergelijke ondergeschikte uitbreidingsmogelijkheden worden niet relevant geacht in het kader van dit planMER.

In het bestemmingsplan buitengebied is ook een vrijstellingsmogelijkheid opgenomen om evenementen op bepaalde terreinen (tijdelijk) toe te staan. Ook deze evenementen, vallen gezien de korte duur buiten de scope van de m.e.r. De effecten (verkeersaantrekkende werking o.a.) van een evenement zijn tijdelijk van karakter en daarmee ook niet representatief in het kader van de beoordeling van scenario's.

In het buitengebied van Winterswijk liggen verschillende recreatieterreinen. Deze recreatieterreinen zijn niet opgenomen in het voorontwerpbestemmingsplan buitengebied.

Door de Commissie voor de m.e.r. is tijdens het locatiebezoek op 26 augustus 2009 mondeling toegelicht dat een eventuele lichte toename aan verstoring op Natura2000-gebieden die deze recreatieve ontwikkelingen met zich mee brengen niet relevant zijn, gezien de habitats waarvoor deze gebieden zich kwalificeren. Behandeling van dergelijke ontwikkelingen kan dan ook achterwege blijven in het planMER. In haar advies legt de Commissie dan ook de focus bij de veehouderijontwikkelingen.

2.2

DOEL PLANMER

De gemeente Winterswijk streeft met de herziening van haar bestemmingsplan buitengebied naar een helder en overzichtelijk juridisch plan, dat duidelijkheid en rechtszekerheid biedt aan de gebruikers en bewoners van het buitengebied. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat de herziening flexibiliteit biedt voor de gewenste veranderingen, die niet zijn te voorzien.

Het planMER dient als hulpmiddel voor de besluitvorming bij de vaststelling van de herziening van het bestemmingsplan buitengebied door de gemeenteraad van Winterswijk. Dit om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de afweging over de ontwikkeling van agrarische bedrijven waaronder intensieve veehouderijbedrijven (IV-bedrijven) mede in relatie tot Natura-2000 gebieden. Het planMER levert de gemeenteraad een onderbouwing voor beslissingen omtrent de toepassing van de gemeentelijke beleidsruimte in het bestemmingsplan buitengebied ten aanzien van agrarische bedrijven, waaronder intensieve veehouderijbedrijven en indirect Natura-2000 gebieden. Dit is als volgt gedacht:

- Het planMER brengt de huidige omvang van de veehouderij en dus ook van de intensieve veehouderij (vooral varkens en pluimveebedrijven) in beeld en gaat in op de mogelijke autonome ontwikkelscenario's voor de (intensieve) veehouderij en op de sturingsalternatieven vanuit de gemeente.
- Vervolgens maakt het planMER de milieugevolgen van de diverse ontwikkelscenario's en sturingsalternatieven inzichtelijk.
- Deze effectbeschrijving resulteert in een vergelijking tussen de sturingsalternatieven en scenario's.

De wijze waarop de gemeente planologische sturing gaat verzorgen in het bestemmingsplan zal mede afhangen van de resultaten uit dit planMER.

2.3

M.E.R.-PROCEDURE

Voor plan-m.e.r. dienen de volgende stappen te worden doorlopen:

Het opstellen van een notitie c.q. presentatie over de reikwijdte en het detailniveau van het planMER.

Raadplegen bestuursorganen met specifieke milieuverantwoordelijkheid en de Commissie voor de m.e.r. over reikwijdte en detailniveau van het planMER.

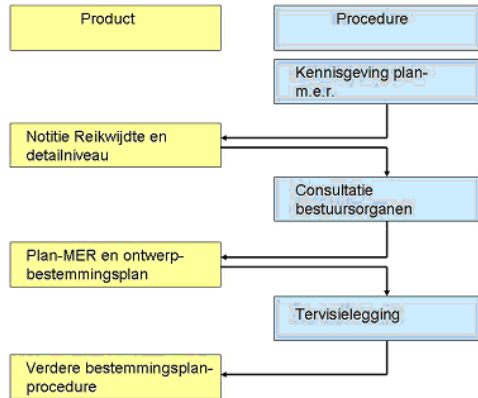
Opstellen van een planMER. Deze rapportage wordt als bijlage c.q. onderbouwing bij het (ontwerp-)bestemmingsplan gevoegd.

Ter inzage legging van het planMER, waarbij inspraak mogelijk is.

Motivering van de rol van het planMER en de inspraakreacties bij de verdere besluitvorming.

Afbeelding 2.3

Procedure bestemmingsplan en plan-m.e.r. bestemmingsplan buitengebied Winterswijk

Stap 1 t/m 3 zijn doorlopen.

Een korte toelichting per stap:

KENNISGEVING

Stap 1: De officiële start bestaat uit een openbare kennisgeving van het voornemen om het bestemmingsplan buitengebied te herzien en hiervoor een plan-m.e.r. te doorlopen. Deze aankondiging vond plaats in 'De Winterswijkse Weekkrant' op 4 augustus 2009.

RAADPLEGING

Stap 2: Raadpleging van de betrokken bestuursorganen over de inhoud (reikwijdte en detailniveau) van het milieueffectrapport. Hiervoor is de Notitie Reikwijdte & Detailniveau opgesteld en voorgelegd aan de Commissie voor de m.e.r. en aan betrokken bestuursorganen. Naast reacties van betrokken bestuursorganen, en een overleg met Kreis Borken is ook het advies van de Commissie voor de m.e.r. over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport (hierna het Reikwijdte-advies) ontvangen op 21 september 2009 (rapportnummer 2298-26). De uitkomsten van de consultatie en de verwerking ervan in dit PlanMER is opgenomen in bijlage 1.

OPSTELLEN PLANMER

Stap 3: In deze stap is het onderzoek uitgevoerd en het PlanMER opgesteld. Hierbij is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van al bestaande informatiebronnen: provinciale waardekaarten, milieumeetnetten, internetsites (CBS, LEI), et cetera.

Nog uit te voeren stappen:

ONAFHANKELIJKE TOETSING

Stap 4: Het PlanMER wordt gelijk met het ontwerpbestemmingsplan ter visie gelegd. In deze stap is ruimte tot het indienen van zienswijzen en consultatie. Een speciaal aandachtspunt is toetsing van het PlanMER door de onafhankelijke Commissie voor de m.e.r.

MER EN BESTEMMINGSPLAN TER VISIE

Stap 5: In deze stap voegt het PlanMER slechts één verplichting toe; een expliciete motivering van de rol van het PlanMER en de inspraakreacties bij het definitieve besluit waarmee het bestemmingsplan wordt vastgesteld.

HOOFDSTUK 3 Voornemen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het voornemen waarop de m.e.r. betrekking heeft: het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Winterswijk. Eerst wordt ingegaan op het proces tot nu toe waarna wordt ingegaan op de thema's (intensieve veehouderij, natuur en recreatie) die op voorhand relevant worden geacht in het kader van de m.e.r. Niet alle thema's die zijn opgenomen in het bestemmingsplan buitengebied komen aan de orde, ondanks dat deze deel uit maken van 'het voornemen'.

3.1 PROCES TOT NU TOE

Het voornemen waarvoor een planMER wordt opgesteld betreft het herzien van het gehele bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Winterswijk. Voorafgaand aan de totstandkoming van het bestemmingsplan buitengebied is door de gemeente een Visie Buitengebied opgesteld. Hierin is in hoofdlijnen bepaald welke ontwikkelingsrichting de gemeente in het buitengebied wil stimuleren. Deze nota is vastgesteld in december 2005. Vervolgens is de Visie Buitengebied uitgangspunt geweest voor het opstellen van het voorontwerp-bestemmingsplan buitengebied.

Het voorontwerp-bestemmingsplan Buitengebied Winterswijk heeft vanaf 28 februari 2007 voor een periode van 6 weken (tot en met 10 april 2007) ter inzage gelegen. De inspraakreacties die zijn ingediend zijn door de gemeente van een reactie voorzien en aan de hand daarvan is het voorontwerp-bestemmingsplan aangepast tot een ontwerp-bestemmingsplan buitengebied Winterswijk. Dit ontwerp-bestemmingsplan wordt /is samen met het planMER ter visie gelegd. Eenieder is in de gelegenheid zienswijzen in te dienen op het bestemmingsplan buitengebied met daarbij het plan-MER.

3.2 (INTENSIEVE) VEEHOUDERIJ

In het bestemmingsplan buitengebied van Winterswijk wordt voor de definitie van intensieve veehouderij aangesloten bij de definities zoals deze zijn opgenomen in het reconstructieplan Achterhoek-Liemers en het Streekplan Gelderland 2005.

INTENSIEVE VEEHOUDERIJ IN RECONSTRUCTIEPLAN EN STREEKPLAN

In het Reconstructieplan Achterhoek en Liemers staat aangegeven dat een intensieve veehouderij als volgt gedefinieerd kan worden: 'een agrarisch bedrijf of dat deel van een agrarisch bedrijf waar tenminste 250 m² aan bedrijfsvloeroppervlak aanwezig is dat gebruikt wordt als veehouderij volgens de Wet Milieubeheer, waar geen melkrundvee, schapen, paarden of dieren biologisch gehouden worden en waar geen dieren gehouden worden uitsluitend of in hoofdzaak t.b.v. natuurbeheer.'

Het Streekplan Gelderland 2005 voegt hier nog het volgende aan toe: 'een agrarisch bedrijf of een deel daarvan waar tenminste 250 m² aan bedrijfsvloeroppervlak aanwezig is dat gebruikt wordt als veehouderij volgens de Wet Milieubeheer voor het houden van vee, pluimvee of nertsen, waarbij dit houden van vee geheel of nagenoeg geheel plaatsvindt in bebouwing. Het biologisch houden van dieren en het houden van melkrundvee, schapen of paarden wordt niet aangemerkt als intensieve veehouderij.'

In het bestemmingsplan buitengebied is, in aansluiting op het reconstructieplan, voor intensieve veehouderijbedrijven de volgende regeling opgenomen:

Extensiveringsgebied

Voor ieder bedrijf met intensieve veehouderij dat in extensiveringsgebied ligt, wordt bepaald dat maximaal de huidige vergunde oppervlakte stalruimte voor intensieve veehouderij wordt toegestaan. Nieuwvestiging, hervestiging en omschakeling van intensieve veehouderij is niet toegestaan. Voor deze bedrijven geldt het volgende beleid:

- Van de bedrijven met intensieve veehouderij wordt de bestaande oppervlakte stalruimte voor intensieve veehouderij in de planregels vastgelegd.
- Uitbreiding van intensieve veehouderij is niet toegestaan, tenzij de uitbreiding noodzakelijk is om te voldoen aan de eisen van dierenwelzijn en veterinaire gezondheid, mits het aantal dierplaatsen niet toeneemt.

Verwevingsgebied

Binnen de agrarische bestemming geldt voor bedrijven in verwevingsgebied het volgende beleid:

- Het starten van een intensieve veehouderij op bestaande bouwpercelen is in beginsel mogelijk, ook wanneer daar in de huidige situatie geen intensieve veehouderij voorkomt. De gebruiksruimte voor intensieve veehouderij mag echter niet groter zijn dan 1 ha.
- Dit houdt in dat bij bouwpercelen die groter zijn dan 1 ha, slechts een gedeelte van maximaal 1 ha mag worden benut voor activiteiten die verband houden met intensieve veehouderij.
- De locatie van de intensieve veehouderijactiviteiten binnen het grotere bouwvlak is niet van belang omdat een afstemming op hindergevoelige functies niet plaatsvindt in het bestemmingsplan, maar via de milieuvergunning.
- Vergroting van bestaande agrarische bouwpercelen kan met een ontheffing worden toegestaan. De oppervlakte die voor intensieve veehouderij wordt benut mag echter niet groter zijn dan 1 ha.
- Bij bedrijven die reeds in de huidige situatie meer dan 1 ha voor intensieve veehouderij in gebruik hebben wordt de bestaande omvang gerespecteerd.
- In grondwaterbeschermingsgebieden is een zogenaamd 'stand still, step forward' principe van kracht, waarbij wordt gestreefd naar verbetering van de waterkwaliteit en het terugdringen van het risico op vervuiling. De invloed van een intensieve veehouderij op een grondwaterbeschermingsgebied kan dusdanig zijn dat dit het grondwater aantast tenzij afdoende beschermende maatregelen worden getroffen.

Foto 3.1 a-b

Intensief veehouderijbedrijf
(links) en melkveehouderij
(rechts).

Binnen het verwevingsgebied staat de provincie toe dat de gemeente Winterswijk, naar aanleiding van een concreet verzoek van initiatiefnemers, zogenaamde ontwikkelingslocaties aanduidt. Op een ontwikkelingslocatie wordt door de gemeente een doorgroei van intensieve bedrijven toegestaan tot een bouwvlak van 1,5 ha. Tevens wordt voor een dergelijke locatie bepaald dat milieugevoelige functies in de directe omgeving worden geweerd om de toekomstmogelijkheden van de intensieve veehouderij veilig te stellen.

Een ontwikkelingslocatie dient volgens het Reconstructieplan te voldoen aan de volgende voorwaarden:

- het bouwvlak biedt onvoldoende ruimte voor de voorgenomen uitbreiding;
- de omgevingsruimte maakte een groei van het bedrijf tot minimaal 2.500 mestvarkens eenheden mogelijk, rekening houdend met stank en ammoniak;
- landschappelijke inpassing.

Deze voorwaarden dienen in een bedrijfsontwikkelingsplan te worden uitgewerkt.

Vanwege de grote hoeveelheid woningen en de aanwezige natuurwaarden in het buitengebied van Winterswijk, zal slechts op enkele locaties aan deze voorwaarden kunnen worden voldaan. Om ruimte te bieden voor een zorgvuldige afweging waarbij rekening wordt gehouden met de ter plekke aanwezige waarden en belangen en waarbij maatwerk op de betreffende locatie kan worden geboden worden ontwikkelingslocaties niet in het voorliggende bestemmingsplan mogelijk gemaakt. Hiervoor zal op basis van concrete initiatieven een nadere afweging moeten plaatsvinden.

Overige agrarische bedrijven

Om de toename van bebouwing te beperken worden in het bestemmingsplan geen mogelijkheden geboden voor nieuwe agrarische bedrijven. De gemeente acht het van groot belang voor nieuwe agrarische bedrijven dat de bestaande vrijgekomen agrarische bebouwing wordt hergebruikt. Dit hergebruik door agrariërs wordt van belang geacht om het karakter van het landelijke gebied in stand te houden. Mede om dit hergebruik te stimuleren wordt in principe geen ruimte geboden voor nieuwvestiging van agrarische bedrijven. In uitzonderlijke gevallen kan maatwerk worden geboden via een partiële herziening van het bestemmingsplan.

Omschakeling is binnen de agrarische bestemming mogelijk van intensieve veehouderij naar grondgebonden landbouw en van grondgebonden landbouw naar intensieve veehouderij, met uitzondering van bedrijven in het extensiveringsgebied zoals dat is vastgelegd in het Reconstructieplan Achterhoek en Liemers.

Niet-grondgebonden landbouw (zoals champignon- en witlofteelt en containerteelt) wordt als nevenactiviteit van een grondgebonden bedrijf toegestaan, mits niet meer dan 25% van de bestaande bebouwingsoppervlakte, met een maximum van 350 m² voor niet-grondgebonden activiteiten wordt ingezet.

Burgemeester en wethouders hebben de bevoegdheid om via een wijzigingsplan een verandering van de vorm of de grootte van een bouwvlak mogelijk te maken. Als maximale maat geldt 2 ha, waarbij in het verwevingsgebied maximaal 1 ha mag worden benut voor intensieve veehouderijactiviteiten.

Bij het begrenzen van de 'overige' agrarische bouwblokken is gebruik gemaakt van de begrenzingen van deze bouwblokken onder het oude regime. Daarnaast is gebruik gemaakt van luchtfoto's. De bouwblokken zijn ten opzichte van het oude regime niet veel gewijzigd. Veelal is het principe 'bouwblok op maat' toegepast. Bedrijven hebben een bouwblok toegekend gekregen waarbinnen het mogelijk is om 1 stal / bedrijfsgebouw toe te voegen, van enige omvang. In de meeste gevallen was dit al mogelijk bij het bouwblok dat gold onder het oude regime. In enkele gevallen is het bouwblok wat verruimd zodat ook voor deze bouwblokken het principe van een bouwblok op maat geldt.

3.3

LANDSCHAP EN NATUUR

Het buitengebied van Winterswijk kenmerkt zich als een overwegend kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. Door de afwisseling in de abiotische ondergrond (bodem en water) en het menselijk gebruik is een gevarieerd patroon ontstaan van landschapselementen, gebruiksvormen en bewoning. Dit heeft ertoe geleid dat het buitengebied een gevarieerde samenstelling kent en daarmee ook natuurlijke diversiteit in zich draagt.

Foto 3.2 a-b

Voorbeelden van het kleinschalige cultuurlandschap in de gemeente Winterswijk.

In het bijzonder geldt dit voor de gebieden die als natuurterrein worden beheerd. Er komen in Winterswijk nog steeds veel planten en dieren voor van hoogvenen en heiden. Hoogvenen worden in Nederland uitermate zeldzaam. Hiertoe behoren de afgegraven en deels zich vernieuwende hoogveencomplexen van het Korenburgerveen en het Wooldse veen. Karakteristiek zijn de stelsels van veendijken met, in het daartussen gelegen veen, de veenputten. Moerasbossen nemen een steeds groter deel van het veengebied in. De schraallanden die ooit overal rondom de venen lagen en de overgang vormden naar het omringende landschap zijn nog maar op enkele plekken te vinden. Ook de heiderestanten in Ratum, Kotten, Woold en Meddo zijn van belang als laatste restanten van de voedselarme terreinen. Dergelijke leefgebieden zijn overal in Nederland zeldzaam geworden.

De bossen en natuurgebieden hebben een bestemming gekregen waarin primair het behouden en ontwikkelen van de natuurwaarden is vastgelegd. Alle gebieden die essentiële onderdelen vormen van de ecologische hoofdstructuur en door de provincie Gelderland zijn aangemerkt als 'EHS-natuur', en reeds als natuurgebied zijn ingericht/ aangekocht, zijn bestemd als 'natuur'. Ook overige natuurgebieden, die als zodanig zijn ingericht en worden beheerd, zijn als 'natuur' bestemd.

Ook is in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen die het mogelijk maakt om een bestemming onder voorwaarden te wijzigen naar de bestemming 'Bos' of 'Natuur'.

Natuurbeschermingswet 1998

In Winterswijk is de gebiedsbescherming van de Natuurbeschermingswet 1998 zeer relevant. Op 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. In deze wet wordt onder meer voorzien in de implementatie van de gebiedsbeschermingsbepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Sinds de wijziging van deze wet per 1 februari 2009 is de wet ook van toepassing op gebieden waarvan het ontwerpbesluit is gepubliceerd maar die nog niet definitief zijn aangewezen. Het rechtstreeks toepassen van de Vogel- en habitatrichtlijn op deze gebieden is dan ook niet meer nodig. In het kader van het opstellen van de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden wordt het bestaand gebruik getoetst en worden er eventueel beperkingen opgelegd aan het bestaand gebruik. Voor nieuwe activiteiten die in het bestemmingsplan met een ontheffings- of wijzigingsprocedure worden toegestaan, of waarvoor een aanlegvergunning is vereist, is een afzonderlijke toetsing aan de Natuurbeschermingswet noodzakelijk. Dit geldt ook voor activiteiten die in het bestaande bestemmingsplan of bij recht zijn toegestaan, maar nog niet zijn uitgevoerd.

Alvorens het bestemmingsplan wordt vastgesteld dient het plan –en ook de activiteiten die middels een ontheffings- of wijzigingsbevoegdheid worden toegestaan- getoetst te worden aan artikel 19j van de Natuurbeschermingswet.

HOOFDSTUK

4

Beleid, wet- en regelgeving

Het voornemen dient te passen binnen een aantal beleidskaders en wettelijke kaders. Deze worden in de hier volgende paragrafen behandeld.

4.1

BELEIDSKADER

4.1.1

RECONSTRUCTIEPLAN ACHTERHOEK EN LIEMERS

De gemeente Winterswijk ligt in het reconstructiegebied Achterhoek en Liemers. Het doel van de reconstructie is het verbeteren van de omgevingskwaliteit en de sociaal-economische vitaliteit van het buitengebied. Een belangrijk onderdeel van het reconstructieplan is de integrale zonering intensieve veehouderij. Kern van de problematiek in een groot deel van het reconstructiegebied is dat intensieve veehouderij, wonen, werken, recreatie en natuur elkaar te vaak in de weg zitten.

Het gevolg van deze problematiek is dat de intensieve veehouderij beperkt wordt in haar ontwikkelingsmogelijkheden, dat geuroverlast het woon- en leefklimaat in landelijke kernen vermindert of woningbouwmogelijkheden frustreert en dat de kwaliteit van natuur, landschap en water onder druk staat.

Om deze gestapelde problematiek rond de intensieve veehouderij op een samenhangende manier aan te pakken, wordt gestreefd naar:

- ruimtelijke scheiding van intensieve veehouderij en conflicterende functies;
- ruimtelijke concentratie van de intensieve veehouderij op duurzame locaties met toekomstperspectief.

Het streven van het Reconstructieplan is om de intensieve veehouderij zich dusdanig te laten ontwikkelen, dat steeds meer bedrijven op goede locaties en steeds minder bedrijven dicht bij natuurgebieden en woonkernen liggen. De intensieve veehouderij beweegt zich 'afwaarts' van kwetsbare functies als natuur en wonen.

Deze afwaartse beweging is zowel in het voordeel van wonen, natuur en landschap, als van de intensieve veehouderij. Het voordeel voor natuur en landschap is vermindering van de ammoniakdepositie in de directe omgeving van het natuurgebied, versterking van het landschap, minder verstoring van de natuur door licht en geluid en minder verkeersbewegingen.

Het voordeel voor wonen is vermindering van het aantal geurghinderden en toename van geschikte woningbouwmogelijkheden. Het voordeel voor de intensieve veehouderij is dat zij op een plek is of wordt gevestigd waar ontwikkelingsmogelijkheden zijn.

Om deze afwaartse beweging vorm te geven zijn in het reconstructieplan de volgende zones opgenomen die onderdeel uitmaken van de integrale zonering Intensieve veehouderij.

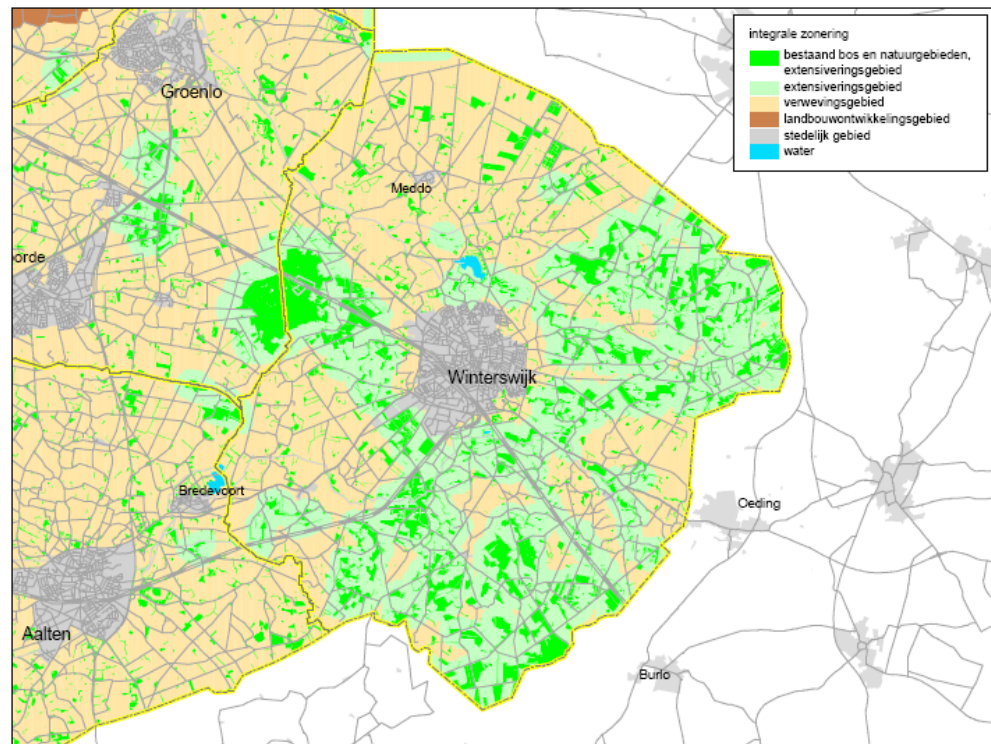
- Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's).

- Verwevingsgebieden (met sterlocatie).
- Extensiveringsgebieden (bos en natuur/landbouw)
- Niet-reconstructiegebieden (veelal de bestaande bebouwde kom)

In de onderstaande kaart is de integrale zonering binnen de gemeente Winterswijk weergegeven. De bovengenoemde afwaartse beweging van intensieve veehouderij gaat dus vanuit de extensiveringsgebieden naar de landbouwontwikkelingsgebieden (buiten de gemeente Winterswijk) of naar goed gelegen locaties (zogenaamde duurzame locaties) in het verwevingsgebied.

Afbeelding 4.1

Integrale zonering gemeente Winterswijk

Het buitengebied van Winterswijk bestaat uit verwevingsgebied en extensiveringsgebied. Binnen de gemeente Winterswijk is geen sprake van een landbouwontwikkelingsgebied. Naast verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden bevat de gemeente Winterswijk veel bestaande bos- en natuurgebieden.

4.1.2

UITWERKINGSPLAN WINTERSWIJK OOST

Het Uitwerkingsplan Winterswijk Oost is een uitwerkingsplan op basis van de Reconstructiewet en een uitwerking van het Reconstructieplan Achterhoek en Liemers. Het plan schetst de gewenste ontwikkeling van het aangewezen gebied voor de periode 2004-2015. In het plan worden maatregelen genoemd die moeten leiden tot verbetering van de waterkwaliteit, versterking van natuur en landschap, structuurverbetering van de grondgebonden landbouw, versterking van de recreatiesector en ontwikkeling van nieuwe economische dragers. Er wordt gestreefd naar maatwerk.

4.1.3

STREEKPLAN (HERZIENING) GELDERLAND

Op 29 juni 2005 is het Streekplan Gelderland 2005 – kansen voor regio's vastgesteld. Met de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening per 1 juli 2008 heeft het streekplan Gelderland 2005 de status van structuurvisie gekregen. Dat betekent dat de inhoud van het streekplan voor de provincie de basis blijft voor haar eigen optreden in de ruimtelijke

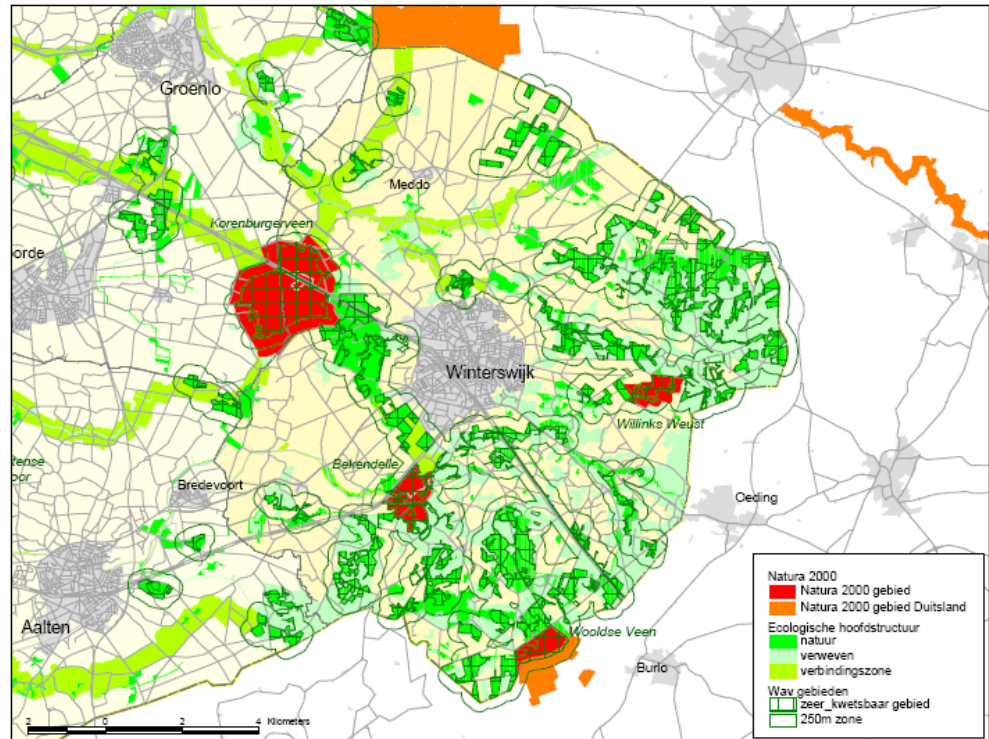
ordering. In het streekplan is het beleidskader voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de komende tien jaar vastgelegd. Tevens is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) hierin vastgelegd (Herbegransing EHS, op 1 juli 2009 vastgesteld door Provinciale Staten).

De Ecologische Hoofdstructuur bestaat uit de volgende drie onderdelen.

- EHS-natuur: bestaat uit natuur- en bosgebieden, daarin liggen de verspreide bebouwing en waardevolle wateren en uit agrarische cultuurgrond die omgezet zal worden in natuur (ontwikkelingsgebieden voor nieuwe natuur). Voor de gebieden met een natuurontwikkelingsdoelstelling geldt dat regulier gebruik op basis van de vigerende bestemming kan worden gecontinueerd.
- EHS-verweving: natuurwaarden verweven met andere functies zoals landbouw, recreatie en verspreide bebouwing. EHS-verweving bestaat grotendeels uit landgoederen, landbouwgebieden met natuurwaarden en landbouwgebieden met een hoge dichtheid aan natuur- en bouselementen. Door natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer wordt de natuurwaarde van de EHS-verweving als geheel versterkt. Soorten binnen de EHS-verweving zijn vaak gebonden aan een combinatie van natuur en cultuurgrond. Daarom is het geheel van natuur-, bos- en landschapselementen en het (agrarisch) cultuurlandschap waarin de elementen zijn ingebed van belang voor de aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden. Binnen de EHS-verweving speelt grondgebonden landbouw blijvend een belangrijke rol in het beheer van de cultuurgrond en de daarmee verweven natuurwaarden.
- EHS-verbindingzones: verbinden de verschillende delen van de EHS-natuur en EHS-verweving met elkaar. Ecologische verbindingzones bestaan uit een schakeling van natuurelementen (stapstenen) gelegen in een landschapszone. Deze landschapszone is enerzijds een zoekzone waarbinnen kansen op versterking van de ecologische verbindingzone gegrepen kunnen worden. Maar de landschapszone is ook een multifunctioneel gebied waarin de aanwezigheid van landschapselementen het functioneren van de ecologische verbinding ondersteunt. Voor het functioneren van een verbindingzone is de inbedding van natuur-, bos- en landschapselementen in het omliggende landschap van belang. Beken of andere watergangen vormen veelal de as van de ecologische verbindingzone. Per ecologische verbindingzone zijn specifieke verbindingdoelen aangegeven door het toekennen van modellen.

Afbeelding 4.2

Natuur in Winterswijk

Natuur

Zoals zichtbaar in het kaartbeeld zijn er in Winterswijk 4 Natura-2000 gebieden: Willinks Weust (tevens beschermd natuurmonument), Wooldse Veen, Bekendelle en Korenburgerveen. Een van deze gebieden, Wooldse Veen, ligt ook deels in Duitsland. Naast deze Natura-2000 gebieden, liggen er verspreid over de hele gemeente delen van de Ecologische hoofdstructuur. Zowel natuur, als gebied voor verweven als verbindingzones liggen er binnen de gemeente. Een groot deel van de bestaande natuur (onderdeel EHS) is aangeduid als zeer kwetsbaar WAV-gebied (WAV: Wet Ammoniak en Veehouderij). De 250 meter zones rond deze WAV gebieden beslaan een groot deel van het grondgebied van het buitengebied van Winterswijk.

Waardevol landschap

De gehele gemeente is aangemerkt als waardevol landschap. Voor een dergelijk landschap geldt dat de kernkwaliteiten worden versterkt en in het geval van een functieverandering in het buitengebied een ja-mits benadering voor het toevoegen van nieuwe bouwlocaties en andere ruimtelijke ingrepen geldt. In de Nota Ruimte (2005) zijn Winterswijk en omgeving aangewezen als Nationaal Landschap.

Het streekplan heeft inmiddels de status van structuurvisie gekregen.

4.1.4**GEBIEDSPAN NATUUR EN LANDSCHAP ACHTERHOEK**

In dit gebiedsplan wordt richting gegeven aan de uitvoering van het provinciale beleid voor natuur en landschap in de Achterhoek. Het gebiedsplan gaat vergezeld van verschillende kaarten waarop de verschillende natuurdoelstellingen zijn aangegeven. Voor de natuur in Winterswijk gelden de natuurdoelstellingen:

- uitbreiding van de ecologische verbindingzones;
- in stand houden en waar mogelijk ontwikkelen Belvédèregebied Winterswijk;
- beschermen waardevol cultuurlandschap Winterswijk.

Grote delen van Winterswijk liggen in een zoekgebied voor agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer of kleinschalige natuurontwikkeling of in een zoekgebied voor inrichting van bestaande natuur en bos.

4.1.5

DERDE WATERHUISHOUDINGSPLAN 2005-2009

De stroomgebiedbenadering is erop gericht waterhuishoudkundige problemen niet af te wentelen op andere stroomgebieden. Het nieuwe waterbeleid moet meer aansturen op gebiedsgerichte en resultaatgerichte uitvoering en het nieuwe waterbeleid dient samenwerking tussen de verschillende uitvoerende instanties te bevorderen. Het waterbeheer heeft betrekking op de thema's 'veiligheid tegen hoogwater', 'droge voeten en water voor droge tijden', 'natte natuur', 'schoon water in gebieden' en 'schoon water uit de kraan'. Het Waterhuishoudingsplan dient om tenminste de algemeen voorkomende planten en dieren voldoende levenskansen te bieden en te voorzien in water dat geschikt is voor de verschillende functies. De achteruitgang van de waterkwaliteit moet worden voorkomen en de waterhuishoudkundige functies dienen te worden beschermd.

In het Waterhuishoudingsplan is gebiedsgericht beleid geformuleerd voor een aantal waardevolle gebieden die om specifieke waterhuishoudkundige condities vragen. Het gaat daarbij om het ontwikkelen van natuur en het verbeteren van de waterkwaliteit. Deze integrale aanpak betekent dat maatregelen in het grond- en oppervlaktewaterbeheer in samenhang worden uitgevoerd. Ook betekent deze aanpak dat maatregelen in het waterbeheer in samenhang worden uitgevoerd met maatregelen in de ruimtelijke ordening en het milieubeheer. In dit plan worden, naast de wettelijk verplicht te ontwikkelen vogel- en habitatrictlijngebieden, negen actiegebieden aangewezen waaronder het bekengebied rondom Winterswijk. De aanpak van de wateropgaven in de actiegebieden betekent een accentverschuiving in het beleid. De volgende voor Winterswijk relevante speerpunten worden in het waterhuishoudingsplan onderscheiden:

- Beschermen van waterbergingsgebieden en natte natuur.
- Inrichten van waterbergingsgebieden.
- Vasthouden van regenwater in de actiegebieden.
- Herstellen van natte natuur in de actiegebieden.
- Riooloverstorten op ecologisch waardevolle wateren worden volledig gesaneerd in de
- Actiegebieden.

De provincie onderscheidt dertien sleutelprojecten waarvan de Winterswijkse beken er een is: Realiseren van beekherstel in en rond de stad.

4.1.6

BELEID WATERSCHAP RIJN EN IJSSEL

Het werk van het waterschap bestaat uit het beschermen van het land tegen overstromingen en taken op het gebied van de hoeveelheid en de kwaliteit van het oppervlaktewater en waterzuivering. Maatschappelijke ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat de manier waarop het waterschap invulling geven aan die taken is veranderd. Veel meer dan vroeger maakt het waterschap bij de uitvoering van zijn taken afwegingen in de verschillende belangen die op het spel staan. Naast de belangen van de boeren kijkt het waterschap ook naar de belangen van burgers, natuur, milieu en recreatie. De samenwerking met andere organisaties en overheden is dan ook sterk toegenomen en zal in de toekomst toe blijven nemen. Op deze manier kan het waterschap de taken zo goed mogelijk uitvoeren en waar mogelijk maatwerk leveren.

Het beleid van het Waterschap Rijn en IJssel is gericht op het realiseren en in stand houden van een duurzaam veerkrachtig watersysteem, waarbij veilig water, voldoende water en schoon water uitgangspunt zijn.

De gronden van de gemeente Winterswijk zijn gelegen in een gebied dat door het waterschap is aangegeven als Oost-Nederlands plateau. Om water prominenter in dit landschap aanwezig te laten zijn, laat het waterschap de beken weer meanderen volgens hun oude natuurlijke loop. Snel meanderende beken met steilranden zijn hier kenmerkend. Deze natuurlijke meandering wordt versterkt door beplanting. Op basis van een natuurlijk watersysteem liggen, in de verwevenheid die het gebied nu al kent, op het Oost-Nederlands plateau zowel voor de landbouw als de natuur goede ontwikkelingsmogelijkheden.

4.1.7

WCL -GEBIEDSPAN

Eind 2004 heeft de Stichting Waardevol Cultuurlandschap (WCL) haar statuten aangepast. Reden daarvoor was het aflopen (eind 2003) van de financieringsstructuur op basis waarvan de Stichting haar taakstelling uitvoerde. De beëindiging heeft niet geleid tot het opheffen van de stichting. De oorspronkelijke deelnemers uit Winterswijk, aangevuld met de buurtbelangenverenigingen en de gemeente, willen het gedachtegoed van WCL behouden. Het nieuwe doel van de stichting is een bijdrage te leveren aan te formuleren en uit te voeren beleid voor behoud, herstel en ontwikkeling van het buitengebied van Winterswijk. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale benadering van vijf thema's: leefbaarheid, land- en tuinbouw, landschapsbeheer, cultuurhistorie, recreatie en toerisme.

4.1.8

VISIE BUITENGEBIED

In de 'Visie Buitengebied' (vastgesteld op 22 december 2005) worden de kaders geformuleerd voor de ontwikkeling van het buitengebied van Winterswijk. De gemeente streeft naar het behoud en ontwikkeling van het cultuurlandschap van Winterswijk door bestaande waarden te beschermen, verloren waarden te herstellen en nieuwe waarden te creëren. De agrarische sector blijft in deze visie een belangrijke economische drager. Ruimte moet worden geboden aan grootschalige landbouw in een kleinschalig landschap. Daarnaast is ook recreatie en toerisme een belangrijke economische peiler in het buitengebied van Winterswijk. De verweving tussen cultuurlandschap en natuur moet worden versterkt. Wonen wordt gezien als economische en sociale drager van het buitengebied.

4.1.9

LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN

De gemeente Winterswijk heeft een landschapsontwikkelingsplan (LOP) opgesteld (vastgesteld op 4 november 2009). Dit is een nadere invulling van de 'Visie Buitengebied'. In het LOP wordt erkend dat het landschap van Winterswijk onder druk staat, door bijvoorbeeld verdergaande schaalvergroting, achterstallig onderhoud van landschapselementen en het in verval raken van karakteristieke gebouwen. Er wordt gekozen voor de beleidslijn 'behoud door ontwikkeling': ontwikkelingen zijn mogelijk onder bepaalde voorwaarden. De hoofddoelstelling van het LOP luidt als volgt: 'Het bewaren en bevorderen van de unieke landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden die Winterswijk heeft'.

Om deze hoofddoelstelling te realiseren en de ontwikkeling van het landschap te bevorderen zijn de volgende vier ondersteunende doelstellingen opgesteld:

- Versterking van de leefomgeving van bewoners en de waarborging van het cultureel erfgoed voor toekomstige generaties door functies op adequate wijze te situeren, te combineren en vorm te geven.
- Stimulering van lokale en regionale alternatieven voor verbetering van het landschap, waarbij samenhang, identiteit, verscheidenheid en beleefbaarheid van het landschap worden versterkt.

- Stimulering van particulieren en burgers in het uitvoeren van adequaat beheer van eigendommen, tot participatie in de beleidsuitvoering en tot het nemen van initiatieven als invulling van de eigen verantwoordelijkheid voor het behoud en de versterking van de kwaliteit van de leefomgeving.
- Vorming van een helder referentiekader voor de beoordeling van en het stellen van voorwaarden bij ruimtelijk relevante ingrepen vanuit de optiek van landschapskwaliteit.

4.1.10

VERKEERSSTRUCTUURPLAN

Met het verkeersstructuurplan wordt een verkeerskundige basisstructuur nagestreefd die de ruimtelijke ontwikkelingen in Winterswijk kan ondersteunen en structureren. Daarnaast kan het plan oplossingen bieden voor geconstateerde knelpunten in de verkeersstructuur van de gemeente. Op de gebiedsontsluitingswegen (N318 en N319) buiten de bebouwde kom geldt een maximum snelheid van 80 km / uur. Op erftoegangswegen geldt een maximum snelheid van 60 km / uur.

4.1.11

FUNCTIES ZOEKEN PLAATSEN ZOEKEN FUNCTIES

In het regionale beleidsstuk 'Functies zoeken plaatsen zoeken functies' staat weergegeven hoe de Achterhoekse gemeenten om willen gaan met functieverandering van gebouwen in het buitengebied en met bestaande niet-agrarische bedrijvigheid.

Met dit regionale beleid wil de gemeente er voor zorgen dat de nieuwe mogelijkheden voor hergebruik van vrijkomende bebouwing in het buitengebied bijdragen aan het behoud en/of de verbetering van de kwaliteit van het buitengebied. Om dit te kunnen bereiken zijn in het document randvoorwaarden opgenomen en is een vereveningsregeling opgesteld. Door toepassing van de vereveningsregeling wordt bepaald welke bijdrage een initiatiefnemer levert aan de kwaliteit van het buitengebied. In het document is ook beleid opgenomen voor bestaande niet-agrarische bedrijven in het buitengebied. Dit om een totaalbeeld te schetsen van de mogelijkheden voor werken in het buitengebied. Ook is beleid voor wonen opgenomen. Voor wonen is er een onderscheid tussen de mogelijkheden voor hergebruik en de mogelijkheden voor vervangende nieuwbouw van woningen. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat nieuwe woningen de agrarische sector niet onevenredig mag hinderen.

4.1.12

KADERNOTA RUIMTELIJKE KWALITEIT

In de kadernota "Achterhoekse erven veranderen" (vastgesteld op 4 november 2009) stelt de gemeente richtlijnen vast om de beeldkwaliteit bij functieveranderingen te waarborgen. Het doel van het functieveranderingsbeleid is om niet alleen de vitaliteit, maar ook de kwaliteit van het buitengebied te vergroten. Het gaat in de richtlijnen bijvoorbeeld om de positionering van de gebouwen, de inrit en de beplanting. De kadernota zal voor functieveranderingprojecten onderdeel gaan uitmaken van het welstandsbeleid. Voor nieuwbouw op bestaande agrarische bouwpercelen en voor nieuwe landgoederen wordt de nota geen onderdeel van het welstandsbeleid.

4.2

WET- EN REGELGEVING

Voor het opstellen van het planMER zijn diverse wettelijke kaders relevant, zoals de Wet ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer, de Reconstructiewet concentratiegebieden, de Wet ammoniak en veehouderij, de Wet geurhinder en veehouderij, de AMvB Huisvesting, de Wet geluidhinder, de Natuurbeschermingswet, de Europese IPPC-Richtlijn en de regelgeving rondom luchtkwaliteitseisen (opgenomen in de Wet milieubeheer). Deze

Europese en landelijke wetten en regels stellen randvoorwaarden aan de ontwikkeling van intensieve veehouderijen en de procedures die moeten worden doorlopen bij besluitvormingstrajecten. Ook voor de gemeenten zijn dit randvoorwaarden bij de besluitvorming, zoals het opstellen van ruimtelijke plannen en het verlenen van vergunningen. De eigen beleidsvrijheid daarin is in de regel beperkt. Uitzonderingen zijn de Wet geluidhinder en de Wet geurhinder en veehouderij. Deze wetten bieden de gemeenten de mogelijkheid om, binnen een bepaalde bandbreedte, eigen normen te stellen. De normstelling in het kader van de Wet geurhinder en veehouderij is van direct belang voor de ontwikkelingsmogelijkheden van veehouderij.

De relevante wettelijke kaders behelzen vooral:

- Wet milieubeheer (met name hoofdstuk 7 aangaande milieueffectrapportage, zie hiervoor hoofdstuk 2 in dit planMER).
- Ammoniakwetgeving, zoals de Wet ammoniak en veehouderij en de AMvB-Huisvesting.
- Natuurbeschermingswetgeving, m.n. de Natuurbeschermingswet 1998 en (in mindere mate) Flora- en faunawet.
- Wet geurhinder en veehouderij.
- IPPC-richtlijn.
- Wet luchtkwaliteit 2005.
- Wet ruimtelijke ordening (Wro).
- Wet geluidhinder.
- Wetgeving gericht op dierenwelzijn.
- Wetgeving gericht op cultuurhistorie.

4.2.1

NATUUR EN AMMONIAKDEPOSITIE

Het ammoniakbeleid kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van kwetsbare gebieden. De emissiegerichte benadering heeft gestalte gekregen in het Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij (AMvB Huisvesting). Hierin zijn eisen opgenomen ten aanzien van de (maximaal) toegestane ammoniakemissie per diercategorie. Grotere bedrijven moeten eerder aan die eisen voldoen en hebben een extra taakstelling met betrekking tot de inzet van emissiearme systemen (stalsystemen en/of luchtwassers).

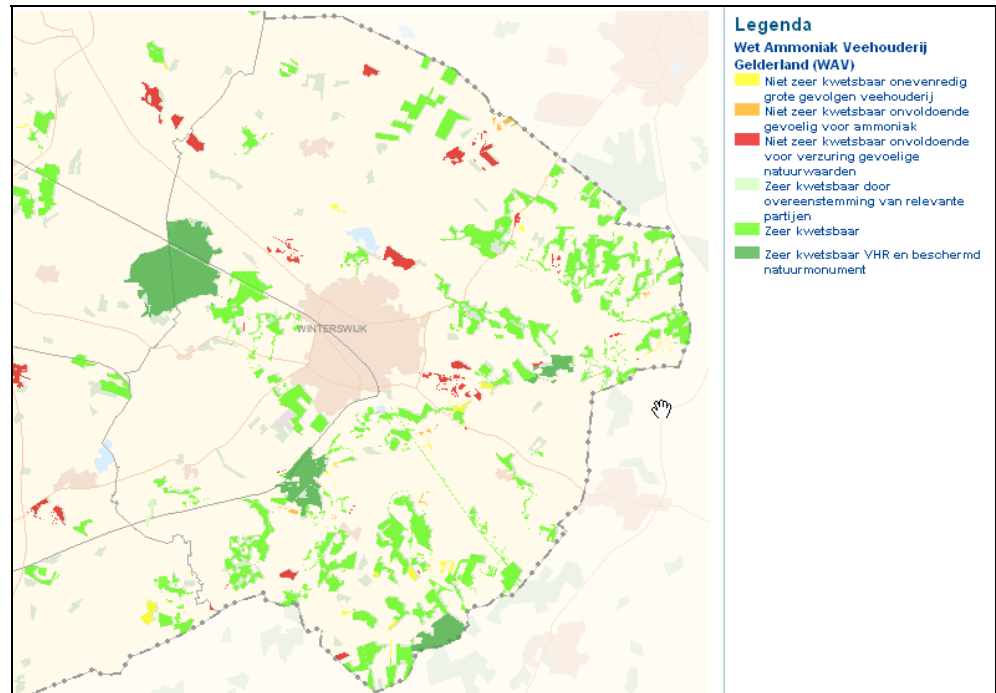
Wet ammoniak en veehouderij

Op nationaal niveau is de bescherming van de voor ammoniakdepositie gevoelige bos- en natuurgebieden geregeld in de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Deze wet is recent gewijzigd en geeft de Provincie de bevoegdheid om bepaalde afwegingen te maken ten aanzien van de te beschermen gebieden. De Wav is bedoeld als basis voor het beoordelen van het aspect ammoniak afkomstig van dierenverblijven van veehouderijen. De Wav heeft alleen betrekking op de ammoniakemissie uit dierenverblijven van een veehouderij en niet op andere bronnen van ammoniak binnen een veehouderij. Bij beslissingen inzake het oprichten of veranderen van een veehouderij moet op grond van de Wav worden besloten of de aangevraagde vergunning kan worden verleend of moet worden geweigerd. Als een veehouderij is gelegen in een zeer kwetsbaar gebied of in een zone van 250 meter daaromheen, kan een bedrijf slechts zeer beperkt worden opgericht of uitgebreid. De ligging van de dierenverblijven is bepalend voor de vraag of een veehouderij binnen of buiten de zone ligt.

Op 1 juli 2009 hebben Provinciale Staten van Gelderland het aangepaste ontwerpbesluit en de reactienota over de aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden vastgesteld. In onderstaande figuur staan de gebieden in en nabij Winterswijk die in het kader van de provinciale herziening zijn beoordeeld. Kenmerkend is dat er in de gehele gemeente diverse zeer kwetsbare Wav-gebieden liggen.

Afbeelding 4.4

Zeer kwetsbare voor verzuring gevoelige natuurgebieden conform de Wav-herziening Gelderland juli 2009 (bron: <http://geodata2.prvgl.nl/apps/wavzonerig>, 2 november 2009).

Natuurbeschermingswet 1998

Daarnaast zijn er nog gebieden die op basis van de Natuurbeschermingswet of de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn beschermd worden. Deze worden ook als Natura2000-gebieden aangeduid. Indien ammoniakbelasting de instandhoudingdoelstellingen van de natuurwaarden van die gebieden bedreigt, kan dat leiden tot vergaande beperkingen ten aanzien van de uitbreiding van ammoniakdepositie op die gebieden en daarmee op de uitbreidingsmogelijkheden van veehouderijen nabij die gebieden.

De overheid heeft een landelijk toetsingskader opgesteld met betrekking tot de maximale ammoniakdepositie op Natura2000-gebieden. Het uitgangspunt was dat een bedrijf maximaal 5% van de kritische depositie mocht veroorzaken. Dit toetsingskader bleek juridisch gezien niet houdbaar en is door een uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State buiten werking gesteld.

Bij elke toename van depositie van ammoniak op de Natura2000-gebieden zal de vraag aan de orde zijn of er voldoende zekerheid is dat er per saldo sprake is van een afname van de totale ammoniakdepositie op die gebieden. Ervan uitgaande dat die zekerheid (vaak) niet op het niveau van een individueel initiatief (zoals een nieuwvestiging of een uitbreiding van emissie van een bestaand bedrijf) is te geven, zal dat verkregen moeten worden door maatregelen die opgenomen zijn in de beheerplannen van die gebieden, dan wel door een soort regionale 'salderingsregeling', aangevuld met een monitoringsysteem.

Op provinciaal en nationaal niveau wordt er gewerkt aan een nieuw "toetsingskader" of "handreiking voor een bestuurlijke afweging".

Verwacht wordt dat er pas na het vaststellen van de beheerplannen van de Natura2000-gebieden of na de totstandkoming van een nieuwe landelijke regeling of handreiking (en de

juridische toetsing daarvan), uitsluitel is over de milieuruimte in relatie tot de Natura2000-gebieden (zie verder de passende beoordeling in bijlage 2).

4.2.2

WET GEURHINDER EN VEEHOUDERIJ

De Wet geurhinder en veehouderij stelt eisen aan de maximale geurbelasting die de veehouderij mag veroorzaken op een gevoelig object zoals een woning. Deze is in de plaats gekomen van de Stankwet voor reconstructiegebieden en enkele stankrichtlijnen.

Odour units

In de Wet geurhinder en veehouderij wordt de geurbelasting berekend in OU (Odour Units). De geuremissie wordt uitgedrukt in OU/s. Normen (geurimmissie) die gehanteerd dienen te worden in de reconstructiegebieden zijn 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en 3 OU/m³ voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom (dit bij 98% percentiel).

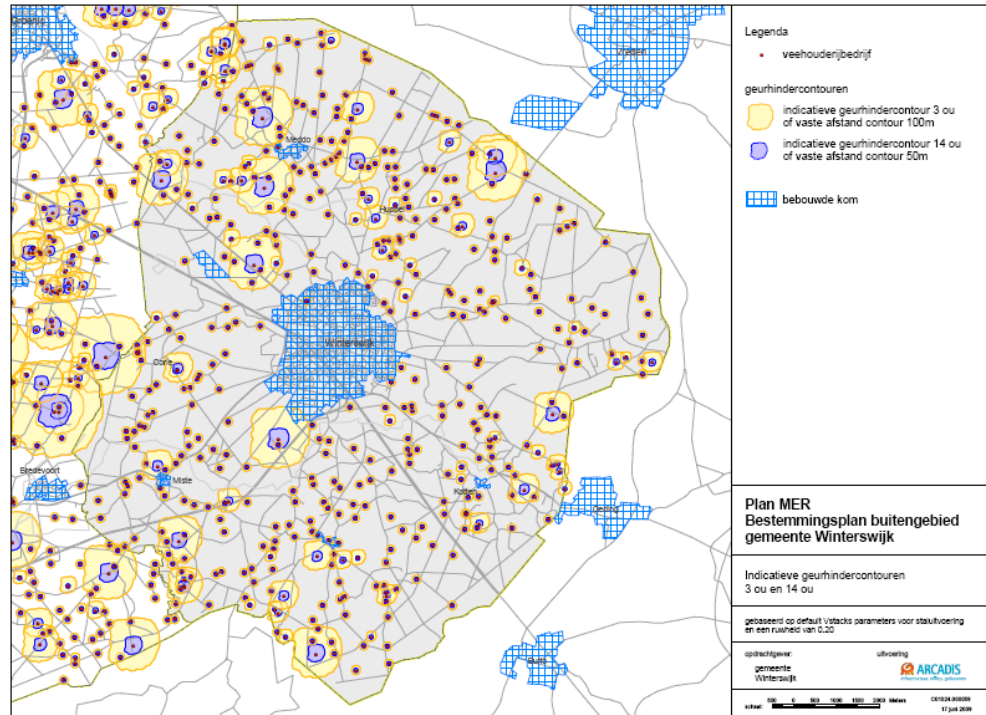
Gemeentelijk geurbeleid

Gemeenten kunnen, binnen de wettelijk vastgestelde bandbreedte, eigen normen vaststellen die afwijken van de vaste waarden uit de wet. Bij een versoepeling van de normen (hogere waarden) is er meer ruimte voor de ontwikkeling van veehouderij, maar kan ook de kans op geurhinder toenemen. Bij strengere normen worden de ontwikkelingsmogelijkheden van bestaande en nieuwe intensieve veehouderijen kleiner, maar is er ook minder kans op geuroverlast. Met andere woorden: de gemeenten kunnen mede op basis van een eigen normstelling de gewenste ontwikkeling van veehouderij en andere functies ondersteunen of ongewenste ontwikkelingen beperken. In reconstructiegebieden kan voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom worden afgeweken tot 14 OU/m³ en voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom kan worden afgeweken tot 35 OU/m³.

De gemeente Winterswijk heeft geen eigen geurbeleid geformuleerd, zodat de wettelijke geurnormen van toepassing zijn. Voor dit plan-MER zijn Winterswijk, Miste en Meddo aangemerkt als bebouwde kom. Vanuit de Wet geurhinder veehouderij geldt dan 3 OU/m³ als norm voor geurgevoelige objecten in de bebouwde kom..

Afbeelding 4.3

Indicatieve
geurhindercontouren

Uit voorgaand kaartbeeld blijkt dat met name aan de noordzijde en in mindere mate aan de westzijde van de gemeente Winterswijk een concentratie van bedrijven ligt met een omvangrijkere indicatieve geurhindercontour. Aan de oostzijde zijn er relatief weinig bedrijven met een grote indicatieve geurhindercontour aanwezig.

Geurgevoelige objecten

Geurgevoelige objecten zijn gebouwen, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, worden gebruikt. Hierbij dient te worden vermeld dat voormalige agrarische bedrijfsgebouwen waarin nu wordt gewoond in de volgende gevallen geen geurgevoelig object zijn:

- 1 Als de milieuvergunning niet is ingetrokken.
- 2 Als de milieuvergunning van een voormalig agrarisch bedrijf pas op of na 19 maart 2000 is ingetrokken.
- 3 Als het een woning betreft die gebouwd is conform de Rood voor Rood-regeling op een voormalig agrarisch bouwblok met een milieuvergunning.

4.2.3

IPPC RICHTLIJN

De IPPC richtlijn (Integrated Pollution Prevention and Control) is een Europese richtlijn inzake de geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging. De IPPC richtlijn verplicht de lidstaten van de EU om grote milieuvervuilende bedrijven te reguleren middels een integrale vergunning gebaseerd op de best beschikbare technieken (BBT). Een gedeelte van de intensieve veehouderijbedrijven valt onder de werkingssfeer van de richtlijn.

Het betreft bedrijven met dieraantallen hoger dan:

- 40.000 plaatsen voor pluimvee;
- 2.000 plaatsen voor mestvarkens;
- 750 plaatsen voor zeugen.

IPPC omgevingstoets ammoniak en veehouderij

Door het ministerie van VROM is de Beleidslijn IPPC-omgevingstoets ammoniak en veehouderij ontwikkeld. Deze beleidslijn is bedoeld als handreiking voor het uitvoeren van de omgevingstoetsing die op grond van de IPPC richtlijn voor ammoniakemissie dient te worden uitgevoerd. De beleidslijn geeft het volgende aan:

- Bij uitbreiding kan worden volstaan met toepassing van BBT zolang de emissie niet méér bedraagt dan 5.000 kg ammoniak per jaar.
- Bedraagt de ammoniakemissie meer dan 5.000 kg ammoniak per jaar na uitbreiding, dan dient een extra reductie ten opzichte van BBT te worden gerealiseerd op het uit te breiden gedeelte. De mate van reductie hangt af van de uitgangssituatie (de mate waarin BBT de ammoniakemissie reduceert) en de beschikbaarheid van verdergaande technieken in de betreffende diercategorie (BBT+).
- Bedraagt de jaarlijkse ammoniakemissie na uitbreiding met toepassing van BBT (tot 5.000 kg) en verdergaande technieken (vanaf 5.000 kg) daarna nog meer dan 10.000 kg, dan dient boven het meerdere een reductie van circa 85 % te worden gerealiseerd (BBT++).

4.2.4**WET LUCHTKWALITEIT 2005**

De luchtkwaliteit is afhankelijk van de mate van verontreiniging door diverse luchtverontreinigende stoffen waarbij de voornaamste bronnen van luchtverontreiniging het wegverkeer, industriële bronnen en de landbouw zijn. Met name de intensieve veehouderij is in dit kader relevant. De andere bronnen dragen niet significant bij aan de luchtverontreiniging. Voor intensieve veehouderij is alleen fijn stof (PM10) een relevante stof. In de Wet luchtkwaliteit is de volgende grenswaarde voor fijn stof concentratie opgenomen:

- 32 µg/m³ als jaargemiddelde concentratie.
- 50 µg/m³ als 24 uurgemiddelde concentratie waarbij geldt dat deze maximaal 35 maal per kalenderjaar mag worden overschreden.

Het ministerie van VROM hanteert een twee sporen-beleid om de fijn stof-problematiek in de landbouw op te lossen. Deze zijn het saneren van bestaande overschrijdingen en het voorkómen van nieuwe overschrijdingen. Ten behoeve van het PlanMER wordt nagegaan of er bestaande overschrijdingen in het buitengebied worden aangetroffen.

Het voorkómen van nieuwe overschrijdingen is een belangrijk uitgangspunt bij de verdere ontwikkelingen in het buitengebied van Winterswijk. In het kader van vergunningverlening zullen de gemeenten rekening moeten houden met de nieuwste wet- en regelgeving met betrekking tot fijn stof. Er wordt door VROM gewerkt aan het opstellen van een toetsingskader, een verspreidingsmodel en een handreiking "fijn stof in de landbouw". Het is nog onduidelijk wanneer het toetsingskader en verspreidingsmodel voldoende zijn ontwikkeld om te worden gebruikt.

4.2.5**WET RUIMTELIJKE ORDENING**

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) draagt, ten opzichte van de 'oude' Wet bij aan vereenvoudiging en versnelling van procedures en beroepsprocedures. Ook zal er scherpere handhaving zijn door betere toezichts- en handhavingsmogelijkheden, uitbreiding van het instrumentarium, koppeling aan het strafrecht en door de mogelijkheid tot ingrijpen als gemeenten hun taak onvoldoende uitoefenen. Onder de vorige Wet was er sprake van een sterke scheiding van het stelsel van milieubeheer en ruimtelijke ordening. Deze scheiding is onder de nieuwe Wro minder scherp.

In de opzet van de Wro legt de gemeente haar beleid vast in een structuurvisie en worden de planologische mogelijkheden concreet beschreven in bestemmingsplannen.

4.2.6 WET GELUIDHINDER

De Wet geluidhinder gaat over geluid dat veroorzaakt wordt door wegen, spoorwegen en gezonede industrieterreinen. In de wet is aangegeven welke geluidsnormen er gelden voor o.a. de bouw van nieuwe woningen en het wijzigen van (spoor)wegen binnen de invloedssfeer van geluidsbronnen.

De Wet geluidhinder kent een aantal begrippen, namelijk:

- voorkeursgrenswaarde;
- maximale ontheffingswaarde;
- geluidsgevoelige bestemmingen.

De voorkeursgrenswaarde is de geluidsbelasting die altijd toelaatbaar is op de gevel van de geluidsgevoelige bestemming. De maximale ontheffingswaarde is de geluidsbelasting die na toestemming van het college van Burgemeester en Wethouders maximaal toelaatbaar is op de gevel. Een geluidsgevoelige bestemming is een functie die geschikt is voor woondoeleinden, zorgdoeleinden en onderwijsdoeleinden.

Het gemeentelijke geluidbeleid geeft invulling aan de Wet geluidhinder en zal als kader dienen bij de m.e.r.

4.2.7 WETGEVING DIERWELZIJN

Er is diverse regelgeving die betrekking heeft op het dierwelzijn. In het Varkensbesluit worden regels gegeven over het houden, huisvesten en verzorgen van varkens.

Het Varkensbesluit stelt met ingang van 1 januari 2013 voor gespeende biggen, vleesvarkens en opfokvarkens een groter vloeroppervlak per dier verplicht. In het Legkippenbesluit 2003 is bepaald dat het gebruik van legbatterijen voor de huisvesting van legkippen per 1 januari 2012 niet langer is toegestaan.

4.2.8 WETGEVING CULTUURHISTORIE

In dit kader zijn relevant het Verdrag van Malta, de Monumentenwet 1988 en de Wet op de archeologische Monumentenzorg.

Om de archeologische waarden in Europa te beschermen is het Verdrag van Malta (Valetta) opgesteld. Het gaat hierbij om archeologische resten als nederzettingen, grafvelden, en gebruiksvoorwerpen. Uitgangspunt van het verdrag is dat het archeologische erfgoed integrale bescherming nodig heeft en krijgt. De belangrijkste bepalingen uit het verdrag zijn:

- opname van de archeologie in de processen van ruimtelijke ordening (Artikel 5);
- financiering van archeologisch onderzoek ten laste van de ontwikkelaar (Artikel 6);
- communicatie met het publiek (Artikel 9).

Om het bodemarchief beter te beschermen en om onzekerheden tijdens de bouw van bijvoorbeeld nieuwe wijken te beperken wordt voorgesteld om steeds vooraf onderzoek te laten doen naar de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden. Op deze manier kan daar bij de ontwikkeling van de plannen zoveel mogelijk rekening mee worden gehouden. Algemeen geldt de verplichting dat er onderzoek gedaan moet worden wanneer de ondergrond verstoord wordt. Op 19 december 2006 is het wetsvoorstel op de Archeologische Monumentenzorg aangenomen. Hiermee is het Verdrag van Malta uit 1992 in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd.

Op basis van gegevens die de gemeente Winterswijk verzameld heeft is door hen ook een Cultuurhistorische waarden atlas opgesteld. Hierin zijn de (verwachte) cultuurhistorische waarden aangegeven binnen de gemeente Winterswijk. Ook staat op de kaarten het landschapstype van ieder gebied aangegeven. Opvallend is dat er veel cultuurhistorische waarden te vinden zijn rondom de kern Winterswijk en ten oosten, zuiden en westen van deze kern. Dit komt overeen met natuur die in het plangebied voorkomt, de grootschalige natuurgebieden en verbindingzones liggen ook op deze plekken. In deze gebieden is het dan ook vooral van belang om (grootschalige) veehouderijen landschappelijk in te passen. In het noorden van het plangebied is meer ruimte voor de landbouw en is landschappelijke inpassing dus minder van belang.

HOOFDSTUK 5 Milieugebruiksruimte en scenario's

Dit hoofdstuk beschrijft de milieugebruiksruimte voor de veehouderij in het buitengebied, de referentiesituatie en de scenario's die zullen worden onderzocht. Specifiek is ingegaan op de planologische ruimte (omgerekend naar ammoniak), die geboden wordt in de vigerende bestemmingsplannen en in het nieuwe bestemmingsplan.

5.1 MILIEUGEBRUIKSRUIMTE

5.1.1 AMMONIAK EN NATUUR

Ammoniak komt vrij uit mest, verplaatst zich door de lucht en slaat weer neer. Afhankelijk van de achtergronddepositie kan dit leiden tot (verdere) overbelasting van voor zuur en stikstof gevoelige natuurgebieden, waarvoor kritische depositiewaarden gelden. Wanneer de achtergronddepositie in de referentiesituatie op Natura 2000-gebieden/natuurmonumenten hoger is dan de kritische depositiewaarden is er sprake van een overbelaste situatie. In en nabij de gemeente Winterswijk gaat het om Willinks Weust, Wooldse Veen (grenst aan Duits Natura2000-gebied), Bekendelle en Korenburgerveen. Een beschrijving van de gebieden is te vinden in de passende beoordeling in bijlage 2.

Er is sprake van een overbelaste situatie, en zodoende zijn significant negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten. De Natuurbeschermingswet 1998 blokkeert daarmee iedere veehouderijontwikkeling met een toename aan ammoniakemissie. De Natura 2000-gebieden beperken de milieugebruiksruimte. De mate waarin deze milieuruimte in de planperiode wordt beperkt hangt af van het toekomstige toetsingskader. Er was een landelijk toetsingskader ammoniak opgesteld door kabinet, provincies, gemeenten en LTO. Dit kader is juridisch niet houdbaar gebleken.

Een daarop ingestelde werkgroep, onder leiding van voormalig Europees topambtenaar Carlo Trojan, suggereerde dat een gebiedsgerichte saldering gepaard kan gaan met de aanvullende maatregel van "gefaciliteerde" bedrijfsbeëindiging. De commissie verlaagt niet het plafond van de totale uitstoot van ammoniak. Wel is het in de toekomst aan het bevoegd gezag om te beoordelen of uitbreiding van een veehouderij wel of niet leidt tot een verslechtering van de natuur in de omgeving. Daarbij moet niet alleen rekening worden gehouden met de uitstoot van het betreffende bedrijf, maar ook met de ammoniak die er al in de lucht hangt en met de invloed van verkeer en industrie. De rapportage van de commissie Trojan heeft geleid tot een handreiking van de ministeries van LNV en VROM, die in overleg met provincies en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten tot stand kwam. De handreiking is eind november 2008 aan de Tweede Kamer aangeboden. De

handreiking bevat nadrukkelijk geen generieke grenswaarden of andere bepalingen, maar bevat aanwijzingen voor de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden die stikstofdepositie veroorzaken. Het is aan het bevoegd gezag om maatwerk te leveren bij de beoordeling van (voorgenomen) activiteiten en daarbij zoveel mogelijk relevante factoren te betrekken. De handreiking kan daarbij gehanteerd worden als een hulpmiddel.

Ook het beschermingsregime voor Wav-gebieden (gebieden die op grond van de Wet ammoniak en veehouderij zijn aangewezen als zeer kwetsbare natuur) en overige natuurgebieden kunnen beperkend werken voor de milieugebruiksruimte. In de Wav-gebieden en in een zone van 250 meter daaromheen is de uitbreiding en nieuwvestiging (milieugebruiksruimte) van veehouderijbedrijven beperkt.

5.1.2

GEURHINDER

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) is op 7 november 2006 gepubliceerd in Staatsblad 2006, nr. 531 en in werking gereden op 1 januari 2007. De Wgv beschermt geurgevoelige objecten, zoals woningen, tegen geuroverlast. Dit kan beperkingen stellen aan de mogelijkheden (milieugebruiksruimte) voor her- en nieuwvestiging van veehouderijbedrijven.

Voor de agrarische bedrijven die niet tot de intensieve veehouderij behoren (bijvoorbeeld rundveehouderij) geldt een afstandsnorm van 50 meter tot gevoelige objecten in het buitengebied. Binnen de bebouwde kom geldt een afstandsnorm van 100 meter. Voor IV-bedrijven wordt deze norm niet uitgedrukt in een afstandsnorm, maar in een geurcontour, die een grillige vorm kan hebben. Voor IV-bedrijven geldt de standaardnorm van 3 OU binnen de bebouwde kom en 14 OU buiten de bebouwde kom. De gemeente Winterswijk hanteert deze wettelijke normen.

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) verbiedt het overschrijden van de geurnorm bij gevoelige objecten en beperkt daarmee de milieugebruiksruimte voor her- en nieuwvestiging van IV-bedrijven.

De geurbelasting is afhankelijk van de afstand tot veehouderijbedrijven en de emissie van geureenheden.

In 2013 dienen alle bedrijven te voldoen aan de AMvB Huisvesting. Het besluit stelt veehouderijen verplicht om emissie-arme stallen te bouwen en bevat zogeheten maximale emissiewaarden. Op 1 april 2010 moeten de boeren in een plan laten zien hoe ze aan de strengere normen voor de uitstoot van ammoniak gaan voldoen. Als voldaan wordt aan de eisen uit dit besluit verbetert de leefsituatie.

5.1.3

LUCHTKWALITEIT

Fijn stof wordt gezien als één van de meest schadelijke stoffen van luchtverontreiniging. Tot fijn stof worden in de lucht zwevende deeltjes kleiner dan 10 micrometer (PM10) gerekend. Fijn stof blijft in de lucht zweven en bestaat uit deeltjes van verschillende grootte, van verschillende herkomst, en dus met een verschillende chemische samenstelling. Uit verschillende publicaties is bekend dat fijn stof gezondheidsproblemen en vroegtijdige sterfte kan veroorzaken bij de mens. Concentratie van veehouderijen kan de kans op overschrijding van de fijn stof normen verhogen. Mogelijk vormt dit een beletsel bij de vergunningverlening voor grotere intensieve veehouderijen. De Wet milieubeheer geeft

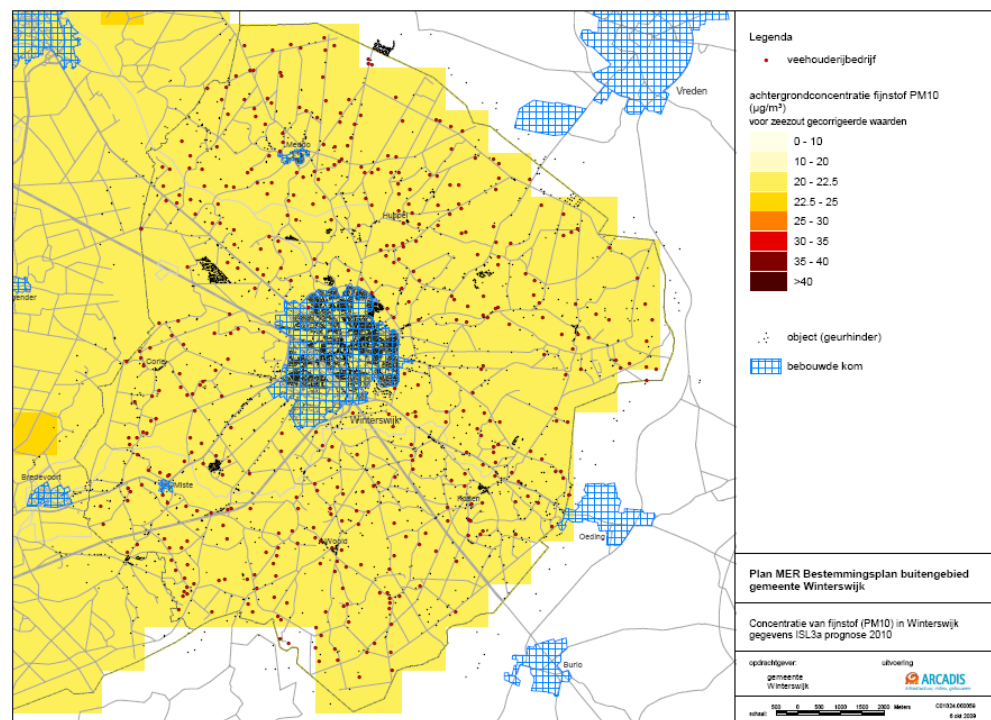
grenswaarden voor concentraties van stoffen in de buitenlucht. De concentratie mag de norm van 40 µg/m³ (jaargemiddelde) niet overschrijden.

Uit gegevens van ISL3A blijkt dat in 2010 (prognose) de jaargemiddelde achtergrondconcentratie van fijn stof (PM10) in het buitengebied van Winterswijk 20 tot 22,5 µg/m³ bedraagt.

In 2020 zullen de concentraties mogelijk lager zijn, doordat de emissies uit verkeer mogelijk afnemen. Of de emissies uit de veehouderij afnemen hangt af van de bedrijfsontwikkeling. Enerzijds is waarschijnlijk sprake van afname door de maatregelen vanwege de AMvB-Huisvesting, anderzijds zal tengevolge van het legbatterijverbod de emissie kunnen gaan toenemen.

Afbeelding 5.5

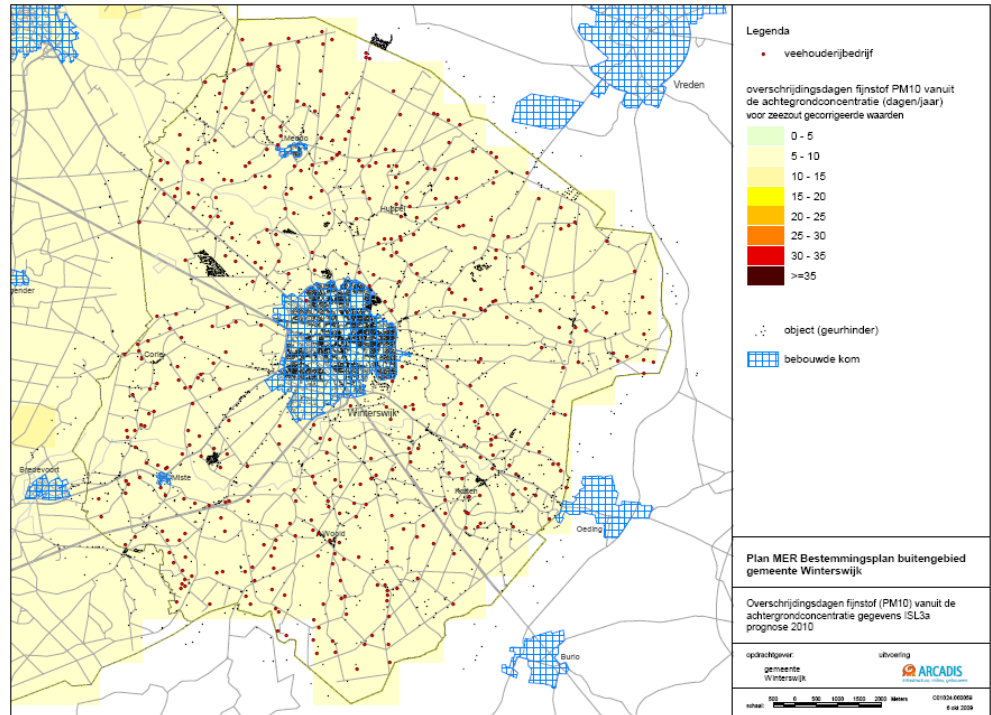
Achtergrondconcentratie fijn stof in de gemeente Winterswijk

De grenswaarden mogen niet meer dan 35 dagen worden overschreden. Onderstaande afbeelding geeft een beeld van de overschrijdingsdagen fijnstof vanuit de achtergrondconcentratie.

Afbeelding 5.6

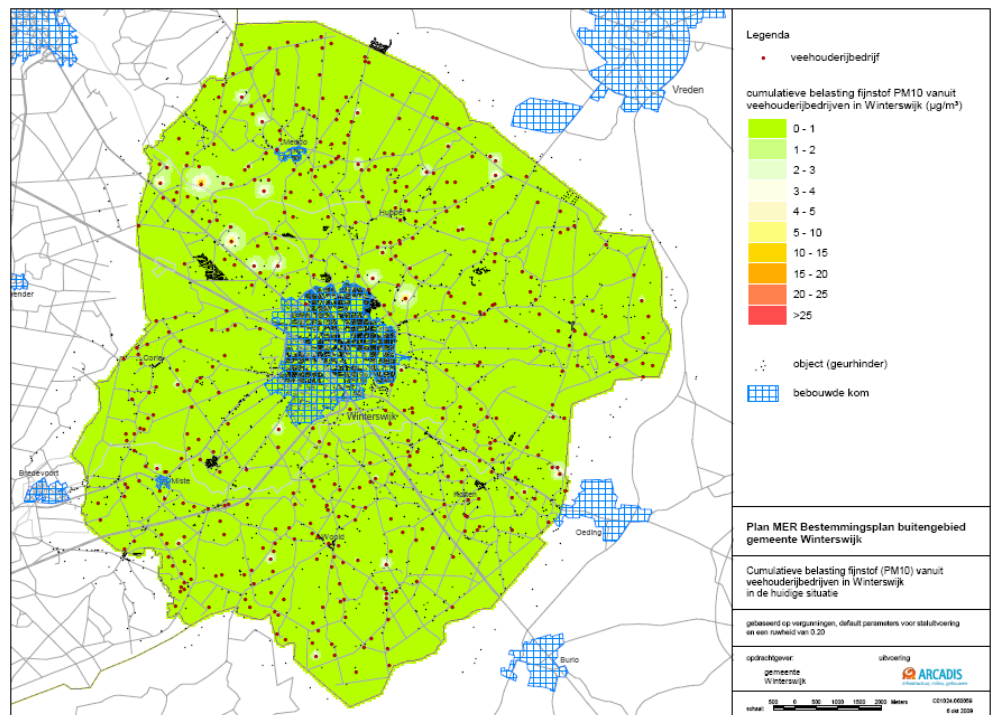
Aantal overschrijdingsdagen
fijn stof in de gemeente
Winterswijk

De fijnstofbelasting vanuit veehouderijen bedraagt in het buitengebied van Winterswijk over het algemeen 0-1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ en op een heel enkele plaats 4-5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Afbeelding 5.7

Fijn stof uit veehouderij in de
gemeente Winterswijk (huidige
situatie)

De concentratie fijn stof zal de norm van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddelde) niet overschrijden en het aantal overschrijdingsdagen zal in Winterswijk niet meer dan 35 per jaar bedragen, gezien de voorgaande analyses.

5.2

PLANOLOGISCHE RUIMTE VOOR UITBREIDING

Voor de effectvergelijking van scenario's dient eerst een referentie te worden geformuleerd. Als referentie is gekozen voor een lichte afname van de veehouderij conform de trend die al jaren gaande is, maar mét doorvoering van de AMvB-huisvestingsmaatregelen. Dit komt verderop in dit hoofdstuk aan de orde.

Op verzoek van de Commissie voor de m.e.r. is tevens in beeld gebracht wat de uitbreidingsruimte is vanuit het vigerende bestemmingsplan. Dit zou namelijk kunnen worden opgevat als een referentie, waartegen effecten kunnen worden uitgezet. Bij het hanteren van twee referenties zou het aantal beoordelingen in dit planMER echter verdubbelen, omdat steeds ten opzichte van twee referenties een score zou moeten worden toegekend. Omwille van een heldere communicatie is er voor gekozen om één referentie te hanteren in dit planMER, namelijk de hierbovengenoemde trendmatige afname.

Uitbreidingsruimte in vigerend bestemmingsplan versus die van het nieuwe bestemmingsplan

Wel is het zinvol om te beoordelen welke fysieke uitbreidingsruimte het vigerend bestemmingsplan biedt aan (intensieve) veehouderij en welke consequenties dit zou kunnen hebben voor de totale emissie aan ammoniak. Dit is vergeleken met de ruimte aan ammoniakemissie herleid uit de fysieke ruimte die zal worden geboden in het nog vast te stellen bestemmingsplan.

Ammoniakemissie per hectare

Allereerst is de ammoniakemissie per hectare bepaald voor Winterswijk en uitgesplitst over de sectoren intensieve veehouderij en rundveehouderij. Om te bepalen hoeveel ammoniakemissie de fysieke ruimte in het vigerende en in het nieuwe bestemmingsplan betekent, is op grond van bouwblokoppervlakten en emissiegegevens bepaald wat een realistische aanname is voor ammoniakemissie per hectare.¹ Hierbij is onderscheid gemaakt in intensieve veehouderij en rundveehouderij. De ammoniakemissie van gespecialiseerde rundveebedrijven in de gemeente Winterswijk is gemiddeld ongeveer 1000 kg NH₃/ha, jaar.² De ammoniakemissie van gespecialiseerde varkens/pluimvee bedrijven in de gemeente Winterswijk is gemiddeld 2500 kg NH₃/ha, jaar.³

Fysieke ruimte voor IV-ontwikkeling in vigerend bestemmingsplan

In het plangebied van het in procedure zijnde bestemmingsplan, waarvoor dit planMER wordt gemaakt, staan op de kaarten van 'oude' bestemmingsplannen (Winterswijk West en Winterswijk Oost) totaal 658 boerenbedrijven met een gemiddelde grootte van 1 hectare. Er zijn mogelijk iets minder agrarische bouwblokken dan de hierboven genoemde aantallen.

¹ De hieruit berekende getallen zijn globaal. De bepaalde emissiegegevens komen overeen met die van de planMERren Hellendoorn en Ommen (2500 en 1000 kg NH₃/ha, jaar).

² Het gemiddelde is 1223 kg, met een range van 478-3107. De rundveebedrijven groter dan 70 Nge rundvee en met minder dan 10 Nge van een andere agrarische tak zijn beschouwd. Dit zijn 113 gespecialiseerde rundveebedrijven.

³ Er zijn 47 gespecialiseerde varkens/pluimvee bedrijven met minder dan 10 Nge aan andere inkomsten met een gemiddelde emissie van 2331 kg (range 271-14167). Er zijn 19 gespecialiseerde grotere varkens/pluimvee bedrijven -bedrijven met meer dan 70 Nge aan varkens of pluimvee met minder dan 10 Nge van een andere agrarische tak, met een gemiddelde emissie van 3477 kg (range 926-9401).

In de vigerende plannen gelden twee soorten agrarische bestemmingen: "agrarisch gebied" en "agrarisch gebied met visueel-ruimtelijke en/of cultuurhistorische en/of ecologische waarden". Binnen de gewone agrarische bestemming mag het gehele bouwvlak volgebouwd worden. Binnen de bestemming met waarden is het bebouwd oppervlak voor bedrijfsgebouwen in beginsel beperkt tot 2.500 m² (met vrijstelling tot 4.000 m²). Bij de inventarisatie is geen onderscheid gemaakt tussen deze bestemmingen.

Voor de verdere berekeningen is een potentiële groei verondersteld van gemiddeld 1 hectare per bouwblok. Uitgaande van 658 bouwblokken met een potentiële groei tot 1 ha IV, is er in totaal een oppervlakte van 658 ha IV in de gemeente Winterswijk mogelijk verondersteld onder de vigerende bestemmingsplannen. Bij deze veronderstelling is geen rekening gehouden met het Reconstructieplan dat als voorbereidingsbesluit van toepassing is.

Tabel 5.1

Fysieke ruimte in vigerende bestemmingsplannen voor veehouderij en de consequenties voor ammoniakemissie.

Bestemming in vigerende bestemmingsplan	Aantal bouwvlakken	Totale omvang in hectare	Totale NH ₃ -emissie (mln kg)
Agrarisch: intensieve veehouderij is mogelijk	658	658	1,645

Uitbreidingsruimte in het nieuwe bestemmingsplan

Het nieuwe bestemmingsplan, waarvoor dit planMER is opgesteld, is nog aan besluitvorming onderhevig. Op grond van meest actuele bestanden is bepaald hoeveel bouwvlakken van een bepaalde categorie zijn bestemd en wat het totaal oppervlakte is. Voor het aantal bouwvlakken dat maximaal bestemd zou kunnen worden en de bijbehorende totale omvang is een inschatting gemaakt. In onderstaande tabel staan de resultaten vermeld.

Tabel 5.2

Fysieke ruimte in nieuwe bestemmingsplan voor veehouderij en de consequenties voor de ammoniakemissie.

Bestemming in nieuwe bestemmingsplan	Aantal bouwvlakken ³	Totale omvang in hectare	Totale NH ₃ -emissie (mln kg)
Intensieve veehouderij in extensiveringsgebied ¹	22	21	0,053
Bestaande intensieve veehouderij in verwevingsgebied ²	54	60	0,150
Omschakeling naar IV mogelijk in verwevingsgebied	221	221	0,552
Omschakeling naar rundveehouderij mogelijk in extensiveringsgebied ⁴	156	156	0,156
Totaal	453	458	0,911

¹ Bouwvlak in extensiveringsgebied als centrum in extensiveringsgebied ligt

² Verwevingsgebied is alles wat geen extensiveringsgebied is

³ Mogelijk zijn er gekoppelde bouwvlakken

⁴ Als mogelijke maat is 1 hectare genomen. In principe is verder doorgroei mogelijk. De rundveehouderij is echter grondgebonden en zal niet ongebreideld kunnen toenemen.

Vergelijking ammoniakemissie vigerend versus nieuw bestemmingsplan

In de geldende bestemmingsplannen is elk bouwvlak met agrarische doeleinden een potentiële ontwikkellocatie voor IV. Conform de Reconstructiewet wordt in het nieuwe bestemmingsplan per bouwvlak een onderscheid gemaakt tussen een agrarische bestemming voor intensieve veehouderij en voor niet-intensieve veehouderij.

Bij toepassing van de 'Winterswijkse' ammoniakemissiefactor per hectare (zie boven), blijkt dat de totale potentiële ammoniakemissie van de vigerende bestemmingsplannen 1,645

miljoen kg is en van het nieuwe bestemmingsplan 0,911 miljoen kg. Conclusie is dat met het nieuwe bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Winterswijk het potentieel aan ammoniakemissie uit stallen met bijna de helft wordt ingeperkt.

Daarbij moet wel worden benadrukt dat de berekening alleen is gebaseerd op de fysieke ruimte, dus vergunninggegevens zijn hier niet bij betrokken, de doorwerking van reconstructiezonering is niet verwerkt, evenmin als het natuurbeschermingsbeleid (met name de Natuurbeschermingswet 1998) en beperkingen vanuit de leefomgeving (met name geurcontouren). De conclusie kan echter getrokken worden dat met het nieuwe bestemmingsplan een aanzienlijke beperking van de (potentiële) ammoniakemissie wordt bewerkstelligd ten opzichte van de mogelijkheden die de vigerende bestemmingsplannen nu bieden.

5.3

REFERENTIE

De referentiesituatie, die bestaat uit de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen die sowieso plaats zullen vinden, is hierna in beeld gebracht. Belangrijkste aspecten daarbij zijn:

- Het aantal veehouderijbedrijven en de totale bezetting zullen naar verwachting dalen. Onderstaande tabel geeft inzicht in de trendmatige ontwikkeling van de veehouderij in Winterswijk. De ontwikkelingen op nationaal niveau zijn ter referentie opgenomen.
- Veehouderijbedrijven zullen de eisen toe moeten passen die worden gesteld in de AMvB-huisvesting.
- Het bestemmingsplan buitengebied biedt beperkte mogelijkheden tot uitbreiding van de recreatieve functies in het buitengebied. Derhalve wordt er vanuit gegaan dat er beperkte verbeteringen wat betreft toerisme plaatsvinden.
- Het landschap verandert niet wezenlijk. De gemeente, maar ook de regio, zijn met name gericht op het behoud en waar mogelijk versterking van het aanwezige landschap.

Op grond van het gemeentelijke vergunningbestand is een inschatting gemaakt van de geursituatie in het buitengebied (zie boven). Overige relevante thema's, zoals stikstofdepositie en luchtkwaliteit (fijn stof en NO_x) zijn hierna gekwantificeerd.

Nadere motivering trendmatige ontwikkeling Winterswijk

Aantal veebedrijven

De tabel hierna biedt inzicht in het aantal varkensbedrijven en rundveebedrijven op nationaal niveau en binnen Winterswijk.

Tabel 5.3

Aantal veehouderijbedrijven in percentages, landelijk en in Winterswijk (bron: CBS-gegevens verkregen)

Jaar	Varkensbedrijven		Rundveebedrijven	
	Nationaal	Winterswijk	Nationaal	Winterswijk
1980	100	100	100	100
1985	82	78	100	97
1990	66	59	94	81
1995	51	35	89	74
2000	33	19	78	62
2001	29	16	77	62
2002	27	14	74	58
2003	24	12	72	57
2004	23	11	72	55
2005	22	11	73	55
2006	20	onbekend	72	54
2007	20	onbekend	72	53
2008	19	onbekend	74	54

Uit de tabel blijkt dat het aantal varkensbedrijven in Winterswijk sterker afneemt dan landelijk gezien. Het aantal rundveebedrijven in Winterswijk is sterker afgenomen dan op landelijk niveau. In lijn met de landelijke trend lijkt er een stabilisatie plaats te hebben gevonden van het aantal rundveebedrijven in Winterswijk.

Aantal dieren

De landelijke trend van het dalende aantal veebedrijven betekent niet dat nationaal gezien er minder dieren komen. Door schaalvergroting in de landbouw compenseert de toename van het aantal dieren per bedrijf de afname van het aantal bedrijven, zodat qua saldo de veestapel stabiel is. In de gemeente Winterswijk is echter ook in absolute zin sprake van een afname van de veestapel. Dit is in onderstaande tabel geïllustreerd voor de periode 2000-2008.

Tabel 5.4

Ontwikkeling van een aantal diercategorieën in de gemeente Winterswijk (in aantallen) (bron: CBS / gemeente Wnterswijk).

Jaar	Melkvee *	Vleeskalveren	Varkens	Kippen
1980	26.950	5.330	104.250	317.755
1985	26.224	4.397	108.540	295.635
1990	21.085	2.098	107.111	278.620
1995	19.869	2.545	98.168	207.762
2000	17 053	2 444	75 166	275 089
2001	17 273	2 297	73 597	252 223
2002	16 099	2 152	60 773	279 140
2003	15 942	2 129	56 270	222 475
2004	15 700	1 739	56 250	182 624
2005	15 652	1 648	57 676	167 399
2006	15 251	1 817	57 111	240 739
2007	15 274	1 613	58 685	204 028
2008	15 597	1 543	50 592	172 570

* melkvee inclusief fokvee en stieren

Conclusie

Aan de hand van het voorgaande kan worden gesteld dat het reëel is om een afname van het aantal veehouderijbedrijven binnen de gemeente Winterswijk in de referentiesituatie mee te nemen. Tot het ijkjaar 2020 zal worden verondersteld dat er een afname is van het aantal dieren van ongeveer 10% ten opzichte van de huidige situatie.

5.4 SCENARIO'S

5.4.1 INLEIDING

De hier omschreven scenario's zijn gebaseerd op ontwikkelingen die kunnen plaatsvinden onder het regiem van het nieuwe bestemmingsplan dat gelden voor nagenoeg het gehele buitengebied van de gemeente Winterswijk. De scenario's zijn gebaseerd op inzichten in trendmatige ontwikkelingen tot nu toe, kennis van de gemeente over met name de veehouderijontwikkelingen en een aanpak zoals die ook bij andere planMERren voor bestemmingsplannen buitengebied is beproefd en getoetst door de Commissie voor de m.e.r. Bij het samenstellen van de scenario's is gekeken naar wat reëel wordt geacht binnen de gemeente Winterswijk, maar ook is gekeken naar een soort van worst-case scenario. Dit laatste is gedaan om zo gericht maatregelen, aandachtspunten te kunnen formuleren, maar ook om t.z.t. aan te kunnen geven dat er niet zoveel of geen problemen te verwachten zijn. Als zelfs in het 'worst case' scenario geen problemen ontstaan, zal dit zeker niet in de meer reële scenario's aan de orde zijn. Naar verwachting zal de veehouderij in Winterswijk zich ontwikkelen binnen de bandbreedte van de scenario's die in dit MER zijn onderzocht. Hoe de veehouderij zich precies zal ontwikkelen is op voorhand niet in te schatten.

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is een voorstel gemaakt voor de scenario's. In een werksessie binnen de gemeente is bevestigd dat de voorgestelde scenario's onderzocht dienen te worden. De consultatie over reikwijdte en detailniveau heeft geen ander beeld opgeleverd.

De scenario's zijn ook besproken met de Commissie voor de m.e.r. die kon instemmen met het onderzoeken van de scenario's zoals hierna opgenomen.

5.4.2 SCENARIO'S INTENSIEVE VEEHOUDERIJ (IV)

Scenario afname IV

In het eerste scenario wordt rekening gehouden met een verdere afname van de intensieve veehouderij in de gemeente Winterswijk. Deze krimp wordt onderbouwd door de tabellen in de vorige paragraaf. Naar verwachting zullen enkele bedrijven uitbreiden ten koste van bedrijven die zullen stoppen.

Scenario maximaal IV

Omdat het nieuwe bestemmingsplan buitengebied wel uitbreiding van intensieve veehouderijactiviteiten mogelijk maakt (zie paragraaf 5.2), is ook een scenario in het planMER onderzocht met een situatie waarbij de veestapel gelijk blijft in de gemeente. De veestapel blijft gelijk in omvang, maar wordt verdeeld over de intensieve veehouderijbedrijven. Dit houdt in dat een trendmatige afname zich niet doorzet in de toekomst. Dit scenario kan beschouwd worden als een trendbreuk scenario, waarbij de trend van afname van IV niet doorzet.

Wijze van toedeling productieruimte

- Intensieve veehouderijbedrijven met een omvang van 0 tot en met 40 nge stoppen omdat zij naar verwachting niet kunnen voldoen aan de eisen die gesteld worden in de AMvB-huisvesting.

- Intensieve veehouderijbedrijven met een omvang van meer dan 40 tot en met 70 nge, gelegen binnen een straal van 1000 meter van een Natura-2000 gebied (ook in Duitsland), binnen 500 meter van een kern (buiten het bestemmingsplan), binnen een Wav-zone (= 250 meter vanaf zeer kwetsbare gebieden voor verzuring) en binnen extensiveringsgebied stoppen met de tak intensieve veehouderij.
- Intensieve veehouderijbedrijven met een omvang van meer dan 70 nge, gelegen binnen een straal van 1000 meter van een Natura-2000 gebied, binnen 500 meter van een kern (buiten het bestemmingsplan), binnen een Wav-zone van 250 meter en binnen extensiveringsgebied zullen blijven bestaan, maar zullen niet in omvang toenemen.

Het aantal nge dat 'vrijkomt' vanwege het stoppen van intensieve veehouderijbedrijven zal ofwel niet meer worden ingevuld (scenario afname), dan wel gelijkmatig worden verdeeld over de intensieve veehouderijbedrijven die zullen blijven bestaan binnen verwevingsgebied (maximaal scenario).

5.4.3

MELKVEEHOUDERIJSENARIO'S

Scenario afname (Rundvee -5%)

Trendmatig gezien mag verondersteld worden dat het aantal stuks melkrundvee verder zal afnemen. Aangenomen wordt dat deze trend zich doorzet met een afname van 5% tot 2020 ten opzichte van de huidige omvang.

Scenario groei (Rundvee +5%)

Gezien de wet- en regelgeving rondom natuur (gebieden) zullen binnen de gehele veesector naar verwachting vooral de melkveehouderijen binnen de gemeente Winterswijk nog ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Ook de laatste jaren komen met name vragen om uitbreiding van de melkveehouderij binnen bij de gemeente. Meestal gaat het om de vraag om met circa 30% aan bouwvlak uit te breiden. In het groeiscenario wordt uitgegaan van een groei van de melkveehouderij in zowel extensiveringsgebied als verwevingsgebied met 5% (t.o.v. huidige aantal nge). Toelichting: Het bestemmingsplan buitengebied biedt aan rundveehouderijbedrijven een uitbreidingsmogelijkheid van het bouwvlak tot maximaal 2 ha. Sommige bestaande bedrijven zitten al aan hun maximale omvang, andere bedrijven wensen met 30% uit te breiden. Door een groei van 5% toe te passen voor alle melkveehouderijbedrijven, wordt getracht een gemiddelde groei in beeld te brengen.

Meest waarschijnlijk is dat er autonoom sprake is van een gelijkblijvende rundveestapel. De melkquotering wordt immers afgeschaft en hiervoor komen wellicht rundveerechten in de mestwetgeving in de plaats. Daarnaast moet de rundveehouderij proberen om de emissie van ammoniak verder te verminderen, hoewel dat nu wettelijk nog niet hard wordt afgedwongen.

HOOFDSTUK

6 Effecten

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten voor de aspecten: natuur, geur, verkeer, fijn stof, geluid, landschap, bodem en water, gezondheid en duurzaamheid. Er zijn vier scenario's beoordeeld.

6.1

INLEIDING**Aspecten**

Het detailniveau van de effectbeschrijving is afgestemd op het detailniveau van de besluitvorming. Dit betekent dat de effecten voor geur en natuur zoveel mogelijk kwantitatief en cumulatief worden beschreven. Voor de overige aspecten volstaat een globale en kwalitatieve effectbeschrijving.

Voor het aspect natuur is een passende beoordeling uitgevoerd conform de Natuurbeschermingswet 1998 (zie bijlage 2). Deze beoordeling is nodig om aan te geven of activiteiten leiden tot negatieve effecten op beschermde natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden. Het doel van deze toetsing is de mogelijk optredende effecten van de ruimtelijke ingreep op de bestaande natuurwaarden te inventariseren waarvoor het gebied is aangemeld. Het effect van de toe- of afname aan ammoniakdepositie op de Natura 2000-gebieden is beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Scenario's

De scenario's die aan de orde komen zijn:

- scenario afname IV
- scenario maximaal IV
- scenario rundvee -5%
- scenario rundvee +5%

Effectcriteria

De effectbeoordeling (kwalitatieve scores) wordt bepaald middels expert judgement op basis van de volgende schaal:

++	zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	licht positief ten opzichte van de referentiesituatie
0	neutraal
0/-	licht negatief ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief ten opzichte van de referentiesituatie
--	sterk negatief ten opzichte van de referentiesituatie

Leeswijzer

Per aspect wordt de methode van effectbepaling beschreven, en wordt de referentiesituatie toegelicht. De effecten worden bepaald aan de hand van criteria. De effecten voor deze criteria worden vervolgens beoordeeld per scenario ten opzichte van de referentiesituatie (= huidige situatie en autonome ontwikkeling). Indien de scenario's leiden tot overschrijdingssituaties, worden mitigerende maatregelen beschreven.

In dit hoofdstuk komen de volgende aspecten in onderstaande volgorde aan bod:

- Natuur (passende beoordeling)
- Geur
- Verkeer
- Fijn stof
- Geluid
- Landschap
- Bodem en water
- Gezondheid
- Duurzaamheid

Elk aspect sluit af met een beschouwing van mogelijk te treffen mitigerende en compenserende maatregelen en van aangetroffen leemten in kennis en informatie, inclusief de gevolgen ervan voor de besluitvorming.

6.2**NATUUR (PASSENDE BEOORDELING)**

In bijlage 2 bij dit planMER is de passende beoordeling opgenomen. In de onderstaande tekstpassages worden kort de hoofdonderdelen van de passende beoordeling beschreven.

Methodie

Voor de 4 scenario's is de ammoniakdepositie op relevante Natura2000-gebieden in Nederland en Duitsland in beeld gebracht. Het gaat om de Natura2000-gebieden Bekendelle, Willinks Weust, Korenburgerveen, Wooldse Veen, Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld en Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt. De ammoniakdepositie van de scenario's is gerelateerd aan de kritische depositiewaarden voor stikstof voor de habitattypen die in genoemde Natura2000-gebieden voorkomen, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden.

Referentiesituatie en effecten van scenario's

Op basis van de beoordeling van de scenario's kan het volgende geconcludeerd worden:

- Scenario "Afname IV" geeft van alle scenario's de grootste daling van de depositie op alle Natura 2000-gebieden weer.
- Scenario "5% groei rundvee" geeft de grootste stijging van de depositie op alle Natura 2000-gebieden weer van alle scenario's.
- Scenario "Afname IV", scenario "Maximaal IV" en scenario "Rundvee -5%" hebben een lagere depositie dan wanneer alleen de autonome ontwikkeling zal plaatsvinden. De overige scenario's hebben een depositie hoger dan de autonome ontwikkeling.
- Geen enkel scenario heeft een hogere depositie op een gebied dan de kritische depositiewaarde van het gebied. Ook bij autonome ontwikkeling wordt de kritische depositiewaarde niet gehaald.

- Het aandeel rundvee in de gemeente Winterswijk is hoog. Reductie van emissie is op dit moment beperkter vanwege het ontbreken van reducerende stalsystemen en verdergaande NH₃ arme technieken.

Doordat de achtergronddepositie boven de kritische depositiewaarden blijft, kunnen significant negatieve effecten niet worden uitgesloten. Dit dient per bedrijf individueel getoetst te worden.

De resultaten leiden tot de volgende effectscores voor Natuur / ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Ammoniakdepositie Natura 2000	0/+	0/+	0/+	0/-

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

In het kader van het bestemmingsplan buitengebied zijn geen mitigerende en compenserende maatregelen te formuleren, anders dan dat voor individuele bedrijfsontwikkeling een individuele beoordeling aan de orde zal moeten zijn. Verwacht mag worden dat in de beheerplannen en aanwijzingsbesluiten voor de Natura2000-gebieden mitigatie- en compensatiebeleid geformuleerd zal worden. Verwacht wordt dat er pas na het vaststellen van de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden of na de totstandkoming van een nieuwe landelijke regeling of handreiking (en de juridische toetsing daarvan), uitsluitel is over de milieuruimte in relatie tot de Natura 2000-gebieden.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie die de passende beoordeling onmogelijk maakten. Wel is een aantal scenario's aangenomen, hetgeen is gemotiveerd in hoofdstuk 5 van dit planMER. De in de passende beoordeling weergegeven beoordeling is gebaseerd op verleende vergunningen. Bij het verder uitwerken van het bestemmingsplan is het noodzakelijk de effecten te beoordelen op basis van de huidige, actuele situatie. Deze is naar verwachting lager dan de vergunde situatie doordat vergunningrechten dikwijls niet (volledig) benut worden.

6.3

GEUR

Methode

Zoals eerder aangehaald, heeft de gemeente Winterswijk geen eigen geurbeleid geformuleerd, zodat de wettelijke geurnormen van toepassing zijn. In het kader van dit plan-MER zijn Winterswijk, Miste en Meddo aangemerkt als bebouwde kom (3 OU/m³-geurcontour).

Op basis van het gemeentelijke vergunningbestand is voor de intensieve veehouderij-scenario's met een door ARCADIS ontwikkelde GIS-applicatie berekend en in kaart gebracht welke achtergrondbelasting aan geur optreedt tengevolge van de stalemissies in Winterswijk (zie kaartbijlage 3). Dit is uitgevoerd voor de beide intensieve veehouderijscenario's. Voor de rundveescenario's is dit niet relevant, omdat voor het

grootste aandeel melkrundvee geen emissiefactoren gelden en er voor deze bedrijven sprake is van vaste afstanden in het kader van de Wet geurhinder en veehouderij.

De achtergrondbelasting geeft samen met onderstaande milieukwaliteitscriteria een beeld van het leefklimaat in het buitengebied van Winterswijk. De effectscores zijn bepaald op basis van expert judgement.

Tabel 5.5

Milieukwaliteitscriteria voor geurhinder (bron: Handreiking Wgv bijlage 6 en 7, Infomil, mei 2007).

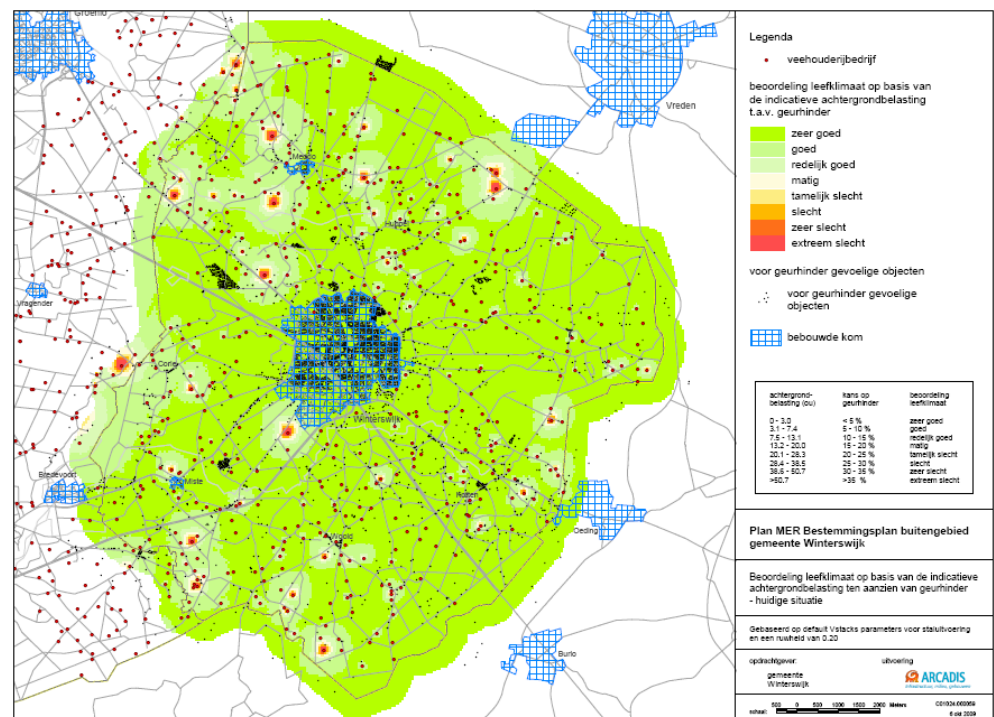
Achtergrondbelasting (OU/m ³)	Kans op geurhinder	Beoordeling leefklimaat
0-3.0	<5%	Zeer goed
3.1-7.4	5-10%	Goed
7.5-13.1	10-15%	Redelijk goed
13.2-20.0	15-20%	Matig
20.1-28.3	20-25%	Tamelijk slecht
28.4-38.5	25-30%	Slecht
38.6-50.7	30-35%	Zeer slecht
>50.7	>35%	Extreem slecht

Referentiesituatie en effecten van scenario's

De figuren geven de achtergrondbelasting weer bij de verschillende scenario's ten opzichte van de referentiesituatie. In bijlage 3 zijn de kaarten opgenomen. Hierna is een kaart opgenomen welke de effecten laat zien van de eisen die aan bedrijven gesteld worden op grond van de AMvB-huisvesting. Deze kaart vormt de referentiesituatie. Daarnaast is een kaart opgenomen van de achtergrondbelasting in de huidige situatie en van de verschillende IV-scenario's.

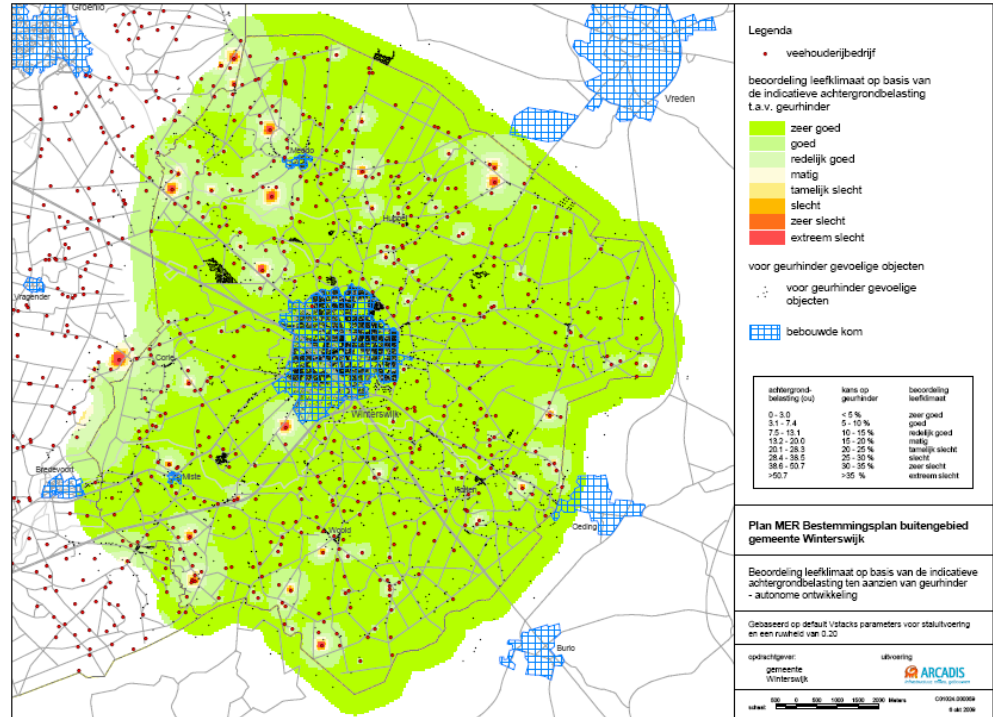
Afbeelding 6.8

Beoordeling leefklimaat: huidige situatie

Afbeelding 6.9

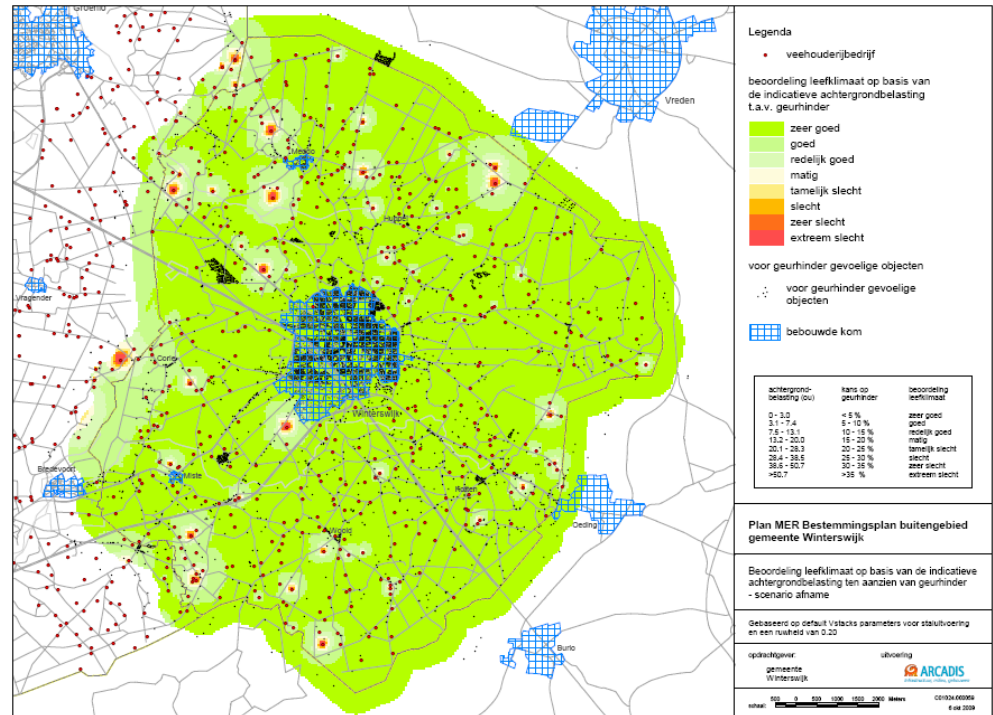
Beoordeling leefklimaat:
autonome ontwikkeling

De achtergrondbelasting voor geur verschilt nauwelijks tussen de huidige situatie met AMvB-huisvesting en het afname-scenario. Kleine verschillen zijn zichtbaar tussen de referentiesituatie en het scenario maximaal voor IV (in de afbeeldingen 'scenario maximaal' genoemd).

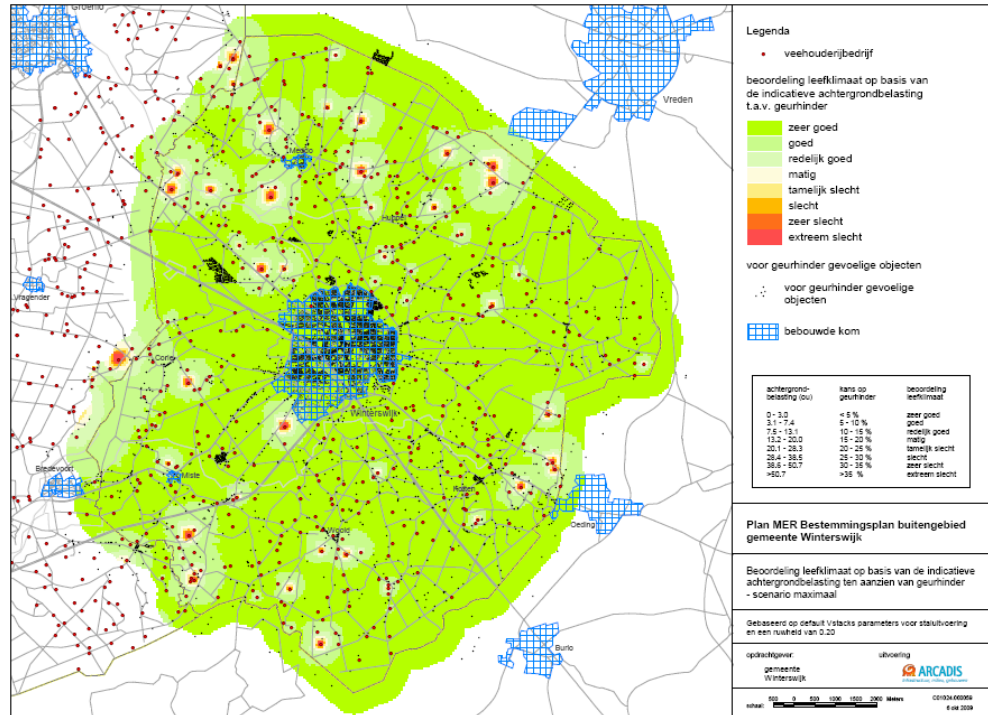
Afbeelding 6.10

Beoordeling leefklimaat:
scenario afname

Afbeelding 6.11

Beoordeling leefklimaat:
scenario maximaal IV.

Om inzichtelijk te maken hoe de geurhindersituatie zich ontwikkelt in de verschillende scenario's zijn milieukwaliteit en het aantal geurgehinderden aan elkaar gerelateerd, op basis van een adresbestand.

In onderstaande tabel zijn de resultaten weergegeven voor classificatie van geurgevoelige objecten, voor de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de beide scenario's. In alle gevallen wordt gekeken naar het leefklimaat wat betreft geur binnen de bebouwde kom en geur buiten de bebouwde kom.

Tabel 6.6

Aantal objecten (woningen) binnen bepaalde geurcategorie voor leefklimaat.

	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV
Binnen bebouwde kom				
1. zeer goed	10824	10885	10916	10904
2. goed	160	103	72	84
3. redelijk goed	4	0	0	0
Buiten bebouwde kom				
1. zeer goed	1989	2061	2130	2000
2. goed	351	289	224	334
3. redelijk goed	43	38	34	53
4. matig	11	6	6	7
5. tamelijk slecht	1	4	4	3
6. slecht	6	3	3	4
Totaal	13.389	13.389	13.389	13.389

In de bebouwde kom verbetert de situatie over het algemeen, maar de verschillen zijn relatief beperkt. Het leefklimaat is daar in beide scenario's als goed tot zeer goed te kwalificeren. Buiten de bebouwde kom vinden er kleine wijzigingen plaats wat betreft het aantal objecten in de verschillende klassen. Ter plaatse van de overgrote meerderheid van objecten is sprake van een (redelijk) goed tot zeer goed leefklimaat. Slechts enkele objecten

vallen in de klassen slecht tot matig. Beide scenario's leiden tot beperkte veranderingen. Dit is als neutraal beoordeeld.

De resultaten leiden tot de volgende effectscores voor geur:

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Leefklimaat buiten bebouwde kom (geur)	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leefklimaat binnen de bebouwde kom (geur)	0	0	n.v.t.	n.v.t.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief;
- = negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Stimuleren van verdergaande emissiebeperkende maatregelen dan wettelijk vereist volgens de AMvB-huisvesting en de IPPC-richtlijn voor grote bedrijven is een mogelijk mitigerende maatregel. Gezien de over het algemeen gemiddelde vrij goede leefklimaat voor geur in de gemeente Winterswijk is het echter de vraag of de gemeente hiertoe moet overgaan.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming.

6.4

VERKEER

De groei van (intensieve) veehouderijbedrijven heeft invloed op de hoeveelheid en oriëntatie van het vrachtverkeer in het buitengebied. Het grootste probleem met vrachtwagens zijn de potentiële conflicten met andere weggebruikers, in het bijzonder het langzaam verkeer (met name fietsers). Dit speelt vooral op het lokale wegennet, dus niet op provinciale wegen. Op de hoofdwegenstructuur zijn deze verkeersdeelnemers standaard gescheiden. Ook is op dit type wegen de toename van vrachtverkeer door deze beperkte toenames relatief klein. T.b.v. het PlanMER is onderzocht welke verkeersbewegingen te verwachten zijn bij de verschillende scenario's.

Methode

De volgende criteria worden voor verkeer gehanteerd:

- Gevolgen voor de verkeersafwikkeling.
- Beïnvloeding van de verkeersveiligheid.

Referentiesituatie en effecten van scenario's

Buiten de kernen zijn de N318 en de N319 aangewezen als gebiedsontsluitingsweg (80km/u). Verder zijn de N312, de N820 en alle andere wegen in het buitengebied aangewezen als erftoegangswegen (60km/u). Op dit moment is er geen sprake van verkeersproblemen in het buitengebied van Winterswijk. Het aantal motorvoertuigbewegingen ligt laag.

Gevolgen voor de verkeersafwikkeling

Wanneer agrarische bedrijven uitbreiden zal dit naar alle waarschijnlijkheid consequenties hebben voor het aantal verkeersbewegingen van en naar agrarische bedrijven. Uit gemeentelijke informatie is gebleken dat de verkeersintensiteiten in de huidige situatie erg laag liggen. Door mogelijke uitbreidingen zullen deze wat toenemen, maar niet substantieel. Een relatief grote toename van het aantal verkeersbewegingen zal zelfs niet leiden tot verkeersproblemen binnen de gemeente Winterswijk. Door deze ontwikkelingen zal de verkeersafwikkeling niet substantieel verslechteren, laat staan leiden tot situaties waarbij filevorming (congestie) zou kunnen optreden (bijvoorbeeld als de intensiteit/capaciteit factor (I/C) de 0,8 overschrijdt).

Het scenario-afname IV geeft minder verkeer, maar scoort gezien het ontbreken van problemen neutraal. Het scenario maximaal zal leiden tot een stabilisatie en een lichte verschuiving van verkeersbewegingen en scoort derhalve ook neutraal. Bij toename van de rundveehouderij zal sprake zijn van een zeer lichte toename van verkeer, met name in de vorm van melktransport. Extra aanvoer van voer en afvoer van mest zullen relatief beperkt zijn en bovendien nabij het bedrijf plaatsvinden, omdat rundveebedrijven doorgaans grondgebonden zijn. Voor beide rundveescenario's geldt dan ook dat deze als neutraal beoordeeld zijn.

Beïnvloeding van de verkeersveiligheid

De nieuwe bedrijven en uitbreiding van bestaande bedrijven zorgen voor een geringe toename van het verkeer. Een belangrijk deel hiervan is vrachtverkeer. Het grootste probleem met dit zware verkeer zijn de te verwachten potentiële conflicten (kruispunten en wegvakken) met andere weggebruikers, in het bijzonder het kwetsbare langzame verkeer, zoals schoolgaande jeugd, recreatie(fietsers) en wandelaars. Dit speelt vooral op de lokale wegen met een duidelijke mengfunctie (verblijven en ontsluiten) waar de wegbreedte relatief smal is en er geen aparte of onvoldoende voorzieningen zijn voor langzaam verkeer. In het scenario waarin sprake is van afname van IV zal het aantal verkeersbewegingen naar verwachting licht afnemen. Minder vrachtwagens zullen zich in het verkeer mengen, waardoor de verkeersveiligheid licht verbetert ten opzichte van de huidige veiligheid. Daarom scoort dit scenario wat betreft verkeersveiligheid licht positief. In scenario maximaal IV zal het aantal verkeersbewegingen naar verwachting stabiliseren. Het aantal conflicten tussen het vrachtverkeer en het langzaam verkeer (met name fietsers in het buitengebied) stabiliseert ook. Het scenario maximaal IV scoort daarom neutraal. Voor rundvee geldt – net als bij verkeersafwikkeling, dat de scores neutraal zijn.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Gevolgen voor de verkeersafwikkeling	0	0	0	0
Beïnvloeding van de verkeersveiligheid	0/+	0	0	0

Mitigerende en compenserende maatregelen

Het verbreden van de weg kan lokaal tot een nog betere verkeersafwikkeling en verkeerveiligheidssituatie leiden. De huidige verkeersafwikkeling is al goed te noemen, zodat er geen noodzaak is dit soort maatregelen uit te voeren.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming. De effectscores zijn bepaald op basis van expert judgement.

6.5

FIJN STOF

Fijn stof wordt gezien als één van de meest schadelijke stoffen van luchtverontreiniging. Uit verschillende publicaties is bekend dat fijn stof gezondheidsproblemen en vroegtijdige sterfte kan veroorzaken bij de mens. Concentratie van veehouderijen kan de kans op overschrijding van de fijn stof normen verhogen. In de achtergrondconcentraties zijn de bijdrages van de bestaande intensieve veehouderijen al inbegrepen. Nieuwe overschrijdingen door ontwikkelingen in de toekomst kunnen niet plaatsvinden aangezien er geen vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) wordt afgegeven als de norm voor fijn stof of stikstofdioxide wordt overschreden. Een aanvraag voor een nieuwe stal of uitbreiding van een bestaande stal moet dus altijd voldoen aan de grenswaarden. De scenario's zijn dus bij voorbaat al niet onderscheidend voor fijn stof of stikstofdioxide.

Methode

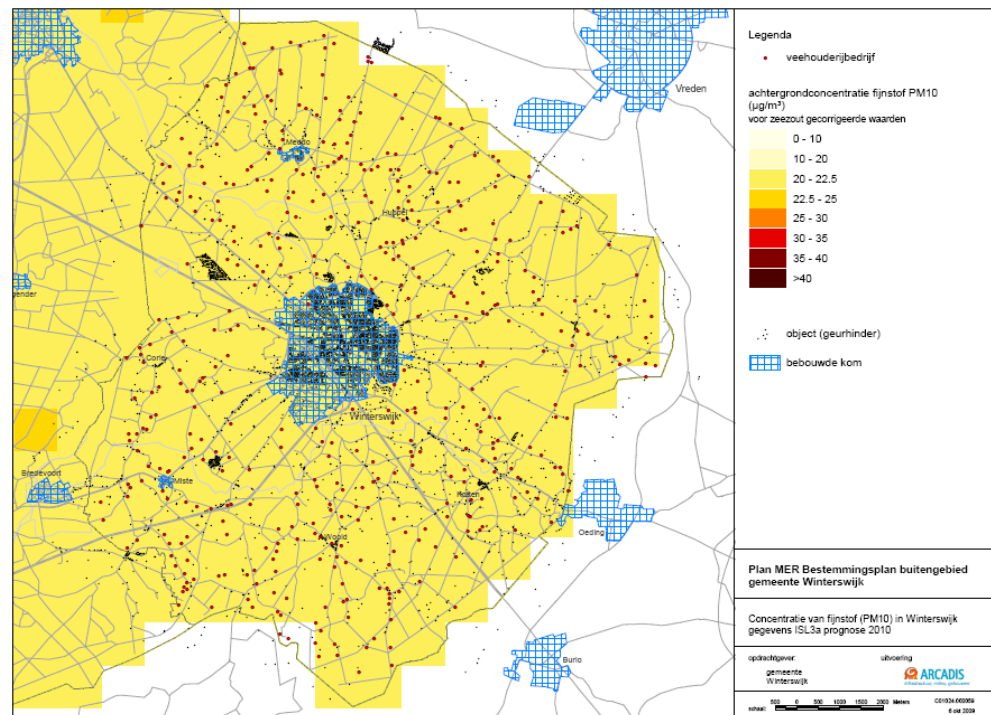
Criteria waarop de luchtkwaliteit wordt beoordeeld:

- Oplossen bestaande knelpunten.
- Verkeer: fijn stof (PM10).

Referentiesituatie en effecten van scenario's

In onderstaande figuur is de depositie van fijn stof (PM10) in de referentiesituatie weergegeven.

Afbeelding 6.12
Achtergrondconcentraties fijn stof in de gemeente Winterswijk

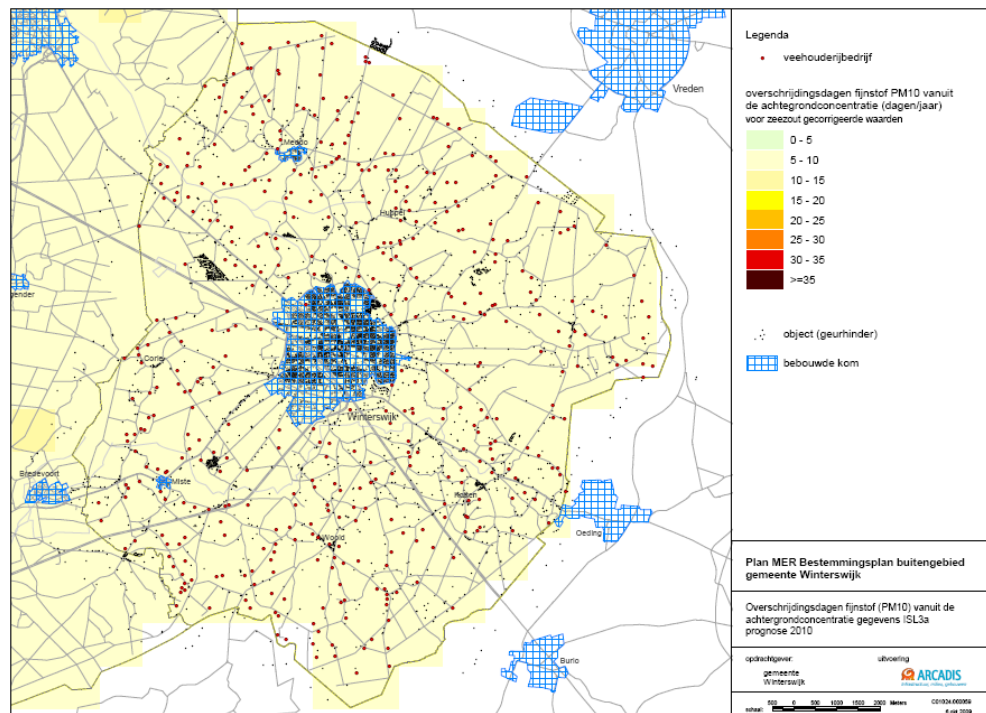
Voor fijn stof geldt een grenswaarde van 40 µg/m³ voor de jaargemiddelde concentratie. Algemeen wordt aangenomen dat bij een concentratie onder 32,4 µg/m³ minder dan 35 keer

per jaar een overschrijding optreedt van de 24-uurgemiddelde concentratie. De normen voor de jaargemiddelde concentratie in de gemeente Winterswijk zullen waarschijnlijk niet overschreden worden, aangezien de bijdrage van een afzonderlijke veehouderij opgeteld bij de achtergronddepositie naar verwachting lager is dan de norm.

Onderstaande figuur geeft aan hoeveel dagen de grenswaarde voor het aantal overschrijdingsdagen in het buitengebied van Winterswijk wordt overschreden. De grenswaarde voor het aantal overschrijdingsdagen bedraagt 35 dagen. Geconcludeerd kan worden dat het aantal overschrijdingen van het 24-uurgemiddelde blijft onder de grens van 35 per jaar. Slechts 5 tot 10 dagen per jaar is er sprake van een overschrijding van het 24-uurgemiddelde.

Afbeelding 6.13

Aantal overschrijdingsdagen
fijn stof in de gemeente
Winterswijk

Knelpunten veehouderij

Uit de 'Emissiefactoren fijn stof voor veehouderij' blijkt dat het houden van kippen de meeste fijn stof-emissie oplevert, relatief veel meer dan varkens- en rundveebedrijven. In Winterswijk zijn nauwelijks pluimveebedrijven aanwezig. Bij de uitbreiding tot een (fors) pluimveebedrijf dient rekening gehouden te worden met circa 200 meter (afhankelijk van de staluitvoering etc.) afstand tot een ander object. Toekomstige uitbreiding van stallen vanwege dierenwelzijnseisen zou plaatselijk een lichte verhoging van fijn stof-emissie kunnen opleveren, die aandacht verdient in de vergunningprocedure.

Zoals aangegeven dient bij nieuwvestiging getoetst te worden aan de fijn stof-emissie normen. Indien niet wordt voldaan aan de normen, zal voor de nieuwvestiging geen milieuv vergunning worden verleend. Op deze manier kunnen dan ook geen "nieuwe" knelpunten ontstaan. Sowieso is er binnen de gemeente Winterswijk geen sprake van knelpuntgevallen. Ruimschoots wordt aan de gestelde normen voldaan.

Verkeer en fijn stof

Voor verkeer valt uit te gaan van een situatie met 'worst case' uitgangspunten voor het verkeer, de straat en de omgeving. In werkelijkheid zal de bijdrage lager zijn. Mede gezien de relatief lage achtergrondconcentraties worden bij een toename en/of groei van bedrijven geen knelpunten verwacht met betrekking tot de luchtkwaliteit langs de ontsluitingswegen. Door de minimale bijdrage is het bedrijfsgerelateerde verkeer niet onderscheidend voor de diverse scenario's.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Oplossen van knelpunten	0	0	0	0
Verkeer en fijn stof	0	0	0	0

Mitigerende en compenserende maatregelen

Gelet op de effectscores, zijn er geen aanvullende maatregelen nodig ten opzichte van de effectbeperkende maatregelen (luchtreiniging) zoals hiervoor beschreven. Voor beperking van fijn stof-emissies uit de veehouderij bestaan desgewenst de volgende mogelijkheden:

- Aanpak van de bron: voermaatregelen (coating) en huisvesting (strooisel, mest afdekken).
- Aanpak luchtkwaliteit in de stal: vernevelen (olie/water), elektrostatisch filter.
- Aanpak luchtkwaliteit bij de uitlaat: (combi-)wasser, watergordijn, filters, groensingels.
- Sanering of verplaatsing van bedrijven: de gemeente kan er eventueel voor kiezen om dit uit te voeren als flankerend beleid in het kader van bestemmingsplan buitengebied.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn nog leemten in kennis en informatie ten aanzien van fijn stof. Op plan MER-niveau kan worden geconstateerd dat die niet van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming over het bestemmingsplan. Specifieke knelpunten dienen separaat aangepakt te worden, hetzij via het vergunningenspoor, hetzij via het fijn stof beleid van provincie en Rijk. De effectscores zijn bepaald op basis van expert judgement.

6.6**GELUID**

De geluidsbelasting in het buitengebied van Winterswijk wordt met name bepaald door de agrarische bedrijven, bestemmings- en doorgaand verkeer. De geluidsbelasting van de agrarische bedrijven (vooral ventilatoren, laden en lossen) wordt gereguleerd met de Wm-vergunning. Hierdoor wordt voorkomen dat op gevoelige objecten en terreinen (woningen, scholen, ziekenhuizen, verpleeghuizen, zorginstellingen en woonwagendplaatsen) geluidhinder boven de gestelde (voorkeurs-)grenswaarde komt.

Methode

De ligging van bouwblokken waar sprake is van nieuwvestiging of uitbreiding van agrarische bedrijvigheid ten opzichte van de bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen en woningen is in belangrijke mate bepalend voor eventuele geluidhinder. Op basis van algemeen beschikbare gegevens is globaal ingeschat of nieuwvestiging en uitbreiding van agrarische bedrijven invloed kan hebben op de geluidgevoelige functies; bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden.

Het volgende criterium wordt voor geluid gehanteerd:

- Verandering geluidsemisatie bij geluidsgevoelige categorieën: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden.

Referentiesituatie en effecten van scenario's

Bebouwde kom

Volgens het VNG-handboek Bedrijven en Milieuzonering (2009) bedraagt voor het thema geluid de aan te houden afstand minimaal 50 meter tussen een inrichting en een gevoelige functie (wonen). Bij eventuele uitbreiding / nieuwvestiging dient van deze afstand uit te worden gegaan, zodat kan worden geconcludeerd dat er ten aanzien van uitbreiding / nieuwvestiging derhalve voldoende afstand blijft tussen emissiebronnen van geluid en de gevoelige functie.

Geluidgevoelige gebouwen en terreinen

In het buitengebied van Winterswijk zijn enkele geluidgevoelige gebouwen/ functies in de vorm van scholen, die beïnvloed zouden kunnen worden door toename van agrarische bedrijvigheid. Verder zijn er geen ziekenhuizen of verpleeghuizen. Ook geluidsgevoelige terreinen, te weten terreinen die behoren bij zorginstellingen en woonwagendplaatsen, liggen niet in of nabij de eventueel uit te breiden agrarische bedrijven.

Woningen

Verspreid over het buitengebied komen burgerwoningen en agrarische bedrijfswoningen voor. Er kan hierdoor in de referentiesituatie (waarbij bedrijven stoppen en uitbreiden) sprake zijn van geluidhinder. De wijziging in het rundvee-groei-scenario bestaat uit een toename van de rundveehouderij. Dit kan ook leiden tot een toename van het aantal verkeersbewegingen en de daarmee samenhangende geluidsemisaties. Bij de uitbreiding dient rekening te worden gehouden met de vereiste afstand tot woningen.

Stiltegebieden

Stiltegebieden zijn milieubeschermingsgebieden waarin het aspect stilte bijzondere bescherming nodig heeft, aangezien het anders verloren dreigt te gaan. De provincies wijzen stiltegebieden aan via het provinciaal milieubeleidsplan. In de gemeente Winterswijk of direct grenzend aan de gemeente is geen sprake van een stiltegebied.

Conclusie

De verwachting is dat de ontwikkeling van agrarische bedrijvigheid in de gemeente Winterswijk geen (grote) problemen oplevert t.a.v. geluidgevoelige bestemmingen. Bij verspreide ontwikkeling kan op bestaande locaties de geluidsemisatie toenemen. Het is op het niveau van plan-m.e.r. niet te bepalen in hoeverre dit tot ontoelaatbare geluidsbelasting op gevoelige bestemmingen leidt. Bij de vergunningverlening zullen specifieke geluidsgegevens verkregen moeten worden en zal dit aspect mee worden genomen in het nemen van een besluit over de aanvraag en bij het opstellen van de voorschriften / planregels. Aan de hand van het voorgaande wordt aangenomen dat er geen sprake zal zijn van noemenswaardige (extra) geluidhinder in het geval van de scenario's. De scenario's zijn wat geluidhinder betreft nagenoeg niet onderscheidend.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Verandering geluidsemissie bij geluidsgevoelige categorieën	0	0	0	0

Mitigerende en compenserende maatregelen

Gelet op de effectscores zijn er op het niveau van het bestemmingsplan geen mitigerende maatregelen noodzakelijk. Hoewel dit niet verwacht wordt kunnen indien noodzakelijk extra emissiebeperkende maatregelen (bijvoorbeeld ventilatoren en laden en lossen in pandig) in het kader van de Wm-vergunning worden voorgeschreven.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming. De effectscores zijn bepaald op basis van expert judgement.

6.7

LANDSCHAP

Het Winterswijkse landschap is grotendeels nog gaaf aanwezig. In deze paragraaf wordt het landschap op planMER-niveau beschreven, dus op hoofdlijnen. Voor potentiële uitbreidingen van veehouderij is een inschatting gegeven van het effect en is gekeken naar gewenste en mogelijke inpassing in het gave landschap.

De eventueel aanwezige archeologische waarden binnen de gemeente Winterswijk worden beschermd via het aanlegvergunningstelsel in het bestemmingsplan buitengebied.

Afhankelijk van uit te voeren werkzaamheden zal voor een initiatief een aanlegvergunning moeten worden aangevraagd. In het kader van deze aanvraag zal worden nagegaan wat de archeologische (verwachtings) waarde ter plaatse van het initiatief is.

Methode

De volgende criteria worden gehanteerd:

- Beïnvloeding van specifieke landschappelijke patronen.

Voordat echter wordt ingegaan op de beoordeling komt eerst de referentiesituatie aan bod.

Referentiesituatie en effecten van scenario's

Het landschap rond Winterswijk is een zeer gaaf voorbeeld van het relatief zeldzame essen- en kampenlandschap van Oost-Nederland (Ministeries van OC&W, VROM, LNV en V&W, 1999). Karakteristiek is het systeem van beken dat samen met de kleinschalige kavelbeplantingen en bossen de ruimtelijke structuur bepaalt. De vele essen zijn tevens bepalend voor de hoge archeologische waarde en verwachting van het gebied. Aan de westzijde bevinden zich vereffeningsplateaus met relatief open essen. Kenmerkend voor vooral het oostelijke en zuidelijke deel van het gebied is het vóórkomen van scholtehoeven of scholtegoederen. Hier is sprake van een meer besloten karakter en kleinere essen.

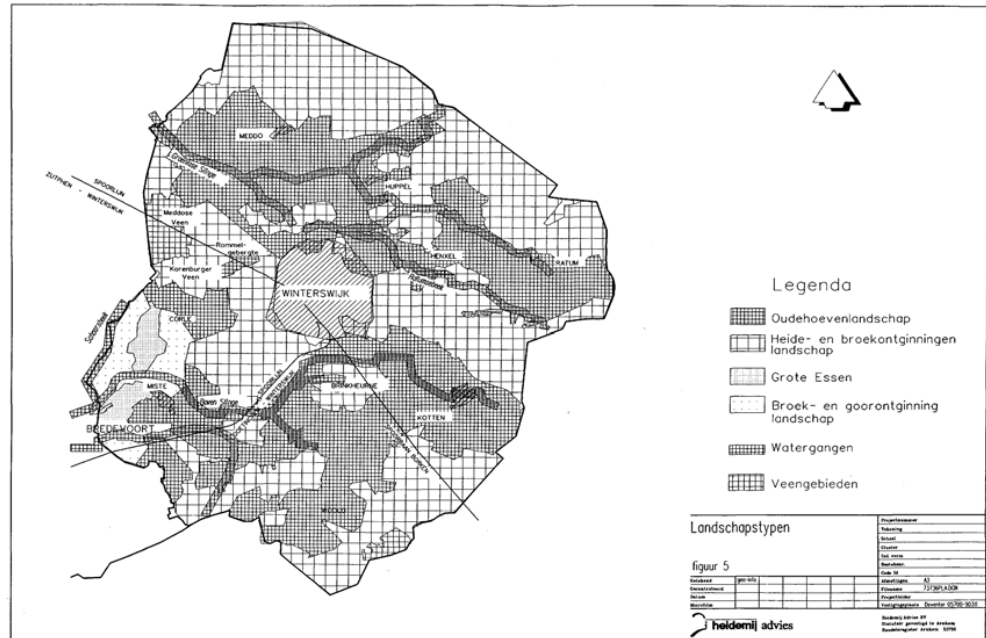
Het kleinschalige gevarieerde karakteristieke coulissenlandschap van Winterswijk kenmerkt zich vooral door de reliëfrijke afwisseling van beekdalen, meanderende beken en hogere dekzandruggen met oude essen. Vanouds zijn de dekzandruggen in het Winterswijkse landschap als akkers in gebruik door boeren die zich op de rand van zo'n rug vestigden. Dat leverde 'ensembles' op van glooiend land met op de rand van zo'n glooiing een boerderij

met erfbeplanting en lager gelegen weiden langs beken. De ensembles bestaan tegenwoordig uit agrarische bedrijven (inclusief voormalige agrarische bedrijven die op tal van manieren hergebruikt kunnen worden, zoals woonboerderijen en een enkele zorgboerderij), agrotourisme en ambachtelijke bedrijven. De oude bouwlanden (escomplexen en esjes), archeologische schatkamers, zijn op veel plaatsen nog goed herkenbaar. Kleine kernen en buurtschappen liggen verspreid in het landschap, vaak aan relatief rustige landwegen. Veel woonkernen in dit landschap hebben, door de nog steeds herkenbare oude karakteristieke patronen, een duidelijke relatie met het omringende landschap. Dat uit zich op verschillende manieren: bijvoorbeeld door opgaand geboomte, doordat een beekdal tot bij de dorpskern komt, doordat de oude esgronden bij het dorp nog herkenbaar zijn, of doordat oude wegen over de hogere ruggen in dit landschap nog steeds de uitvalswegen zijn. Langs sommige (uitval)wegen van Winterswijk zijn de afgelopen jaren linten van bedrijvigheid en soms woonwijken gegroeid. Daardoor is een deel van de overgang naar het omliggende landschap ‘dichtgeplakt’. De enige grote nederzetting in het gebied zelf is Winterswijk, een dorp dat als een spin in een web van wegen zit.

De belangrijkste gebiedsspecifieke kwaliteiten, zich uitend in de afwisseling van kleinschalige landschaps- en bebouwingspatronen en grootschalige elementen, worden in het Landschapsbeleidsplan (Heidemij Advies, 1996) gerelateerd aan de voor Winterswijk kenmerkende hoofdlandschappen (resp. het oudhoevige, het jonge heide- en broekontginningen- en het jonge broek- en goorontginningenlandschap). De identiteit en verscheidenheid ontleen deze landschappen aan hun natuur en cultuur. De verschillende landschapstypen zijn zichtbaar in de afbeelding hierna.

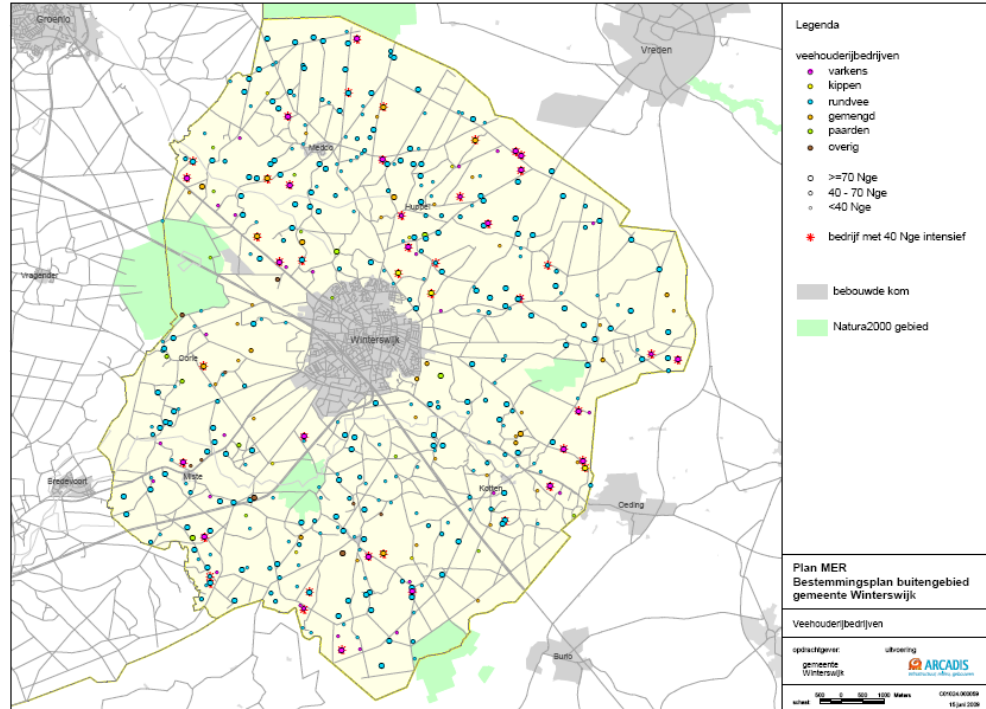
Afbeelding 6.14

Landschapstypen in Winterswijk (ontleend aan het Landschapsbeleidsplan van Winterswijk)

Afbeelding 6.15

Ligging veehouderijbedrijven
binnen de gemeente
Winterswijk.

Uit de afbeeldingen hiervoor blijkt dat de veehouderijbedrijven in Winterswijk verspreid liggen over de verschillende landschapstypen, zoals die hierna worden omschreven. De dichtheid van veehouderijbedrijven binnen het heide- en broekontginningenlandschap, ten oosten en westen van de kern Winterswijk lijkt minder dan elders in de gemeente. In zijn algemeenheid zijn er in het gebied, grenzend aan de landsgrens, minder veehouderijbedrijven aanwezig. Grofweg kan worden gesteld dat de veehouderijbedrijven met name geconcentreerd zijn binnen het Oudehoevenlandschap. De spreiding van veehouderijbedrijven in het buitengebied lijkt verder niet sterk samen te hangen met de landschapstypen (ontstaansgeschiedenis van het landschap) ter plaatse.

De gedeelten van het Winterswijkse buitengebied, die al voor de grote ontginningen van het einde van de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw in cultuur waren, worden tot het oude hoewelandschap gerekend. Enige algemene kenmerken van dit landschap zijn:

- een grote mate van kleinschaligheid in de akkergebieden die door de beplanting nader geaccentueerd wordt;
- de aanwezigheid van veel opgaande begroeiing in de vorm van erfbeplantingen, bossen en bosjes;
- een reeds van nature aanwezig microreliëf, dat door de mens nader is geaccentueerd (de glooiende essen en steilranden);
- de beekdalen;
- de onregelmatige en vaak ook bochtige perceels- en kavelvormen;
- op enkele plaatsen grote open essencomplexen.

Kenmerkend is hier de sterke verwevenheid van landbouw en landschap als gevolg van de ontstaanswijze van dit landschapstype. Dit landschapstype met haar afwisseling van landschapselementen en het vele groen behoort tot de fraaiste landschappen van Winterswijk en herbergt een rijkdom aan planten en dieren.

Karakteristiek voor het heideontginningenlandschap, dat vanaf het eind van de 19e eeuw en in het begin van de 20e eeuw door het in cultuur nemen van de heidevelden ontstond, is:

- de rechtlijnige structuur van ontsluiting en kavelindeling;
- de grootschaligheid. In de loop der jaren zijn veel singels verdwenen;
- het bodemgebruik dat overwegend uit grasland en bos (hoofdzakelijk naaldbos) bestaat.

De bossen zijn vooral ten behoeve van de mijnhoutproductie aangelegd.

De enige afwisseling in dit open landschap bestaat uit opslag van berken, eiken en wilgen met braam- en bremstruwelen en ruigtekruiden op overhoekjes, perceelsgrenzen en wegbermen. In het Masterveld vinden we nog een aantal restanten van heidevelden en enkele vennen.

In het westen van Winterswijk ligt een laag gelegen en vlak gebied met een heel eigen karakter. Onder invloed van voedselrijk grond-, drang- en overstromingswater kon zich hier voedselrijk en matig voedselrijk veen vormen. Na ontginning in de eerste helft van de 20e eeuw ontstonden de broeken en goren, die gekenmerkt worden door:

- de rechtlijnige structuur van wegen en kavels;
- deels nog lange, smalle percelen, die meestal met elzen, wilgen en/of populieren werden omzoomd;
- het ontbreken van bebouwing;
- overheersen van gras- of hooiland.

Enkele elementen vergen bijzondere aandacht omdat ze nog steeds een nagenoeg natuurlijk karakter hebben.

De beekdalen, waarin niet-genormaliseerde beken en zijbeken, oude beekarmen en oeverwallen een grote rol spelen, ontlenen hun waarde aan de gevarieerde, vrij natuurlijke vegetatie van de beekbegeleidende loofbossen. Wanneer deze bossen rondom de beek een wat groter oppervlak hebben, kan van een natuurlijk landschapselement worden gesproken, dat onderdeel vormt van het oude hoevelandschap. Winterswijk kent nog een aantal als natuurlijk te beschouwen beken.

De afgegraven en deels regenererende hoogveencomplexen van het Korenburgerveen en het Wooldse veen, met hun randgebieden, worden gekenmerkt door karakteristieke stelsels van veendijken met, in het daartussen gelegen veen, veenputten. Moerasbossen hebben een steeds groter deel van het veengebied ingenomen. De schraallanden, die ooit overal rondom de venen lagen en de overgang vormden naar het omringende landschap, zijn nog maar op enkele plekken te vinden. Ontwatering in de omgeving van de venen heeft bomen als berk, els en wilg een grotere kans gegeven. Dit is ten koste gegaan van de typische open hoogveenvegetatie. Door vermesting en verzuring komt in de venen een soort als het pijpenstrootje veel voor.

Binnen het scenario afname zal het aantal intensieve veehouderijbedrijven afnemen. Het landschap zal hierdoor minder versteend raken door een type landbouwbedrijf dat hier niet op aansluit. Gezien de mate waarin bedrijven naar verwachting zullen krimpen / afnemen wordt het scenario afname vanuit het oogpunt van landschap licht positief beoordeeld. Zeker wanneer de hoeveelheid bebouwing afneemt en gronden weer 'terug worden gegeven' aan het landschap en het agrarische gebruik is dit gunstig voor het landschap ter plaatse en in de directe omgeving. Het scenario maximaal leidt tot een beperkte herverdeling van productieruimte, en dus verstening, en is neutraal beoordeeld.

Wanneer wordt uitgegaan van de groei van veehouderijbedrijven, zoals voorzien in het groeiscenario rundveehouderij, zal de druk op het landschap in beperkte mate toenemen. Agrarische bedrijven zullen willen uitbreiden, waardoor buiten de huidige bouwgrenzen / bouwvlakken gebouwd zal worden. Dit zal, gezien de mate waarin wordt uitgegaan van groei, in beperkte mate afbreuk doen aan het aanwezige landschap en wordt derhalve als licht negatief beoordeeld. Het scenario rundvee -5% is beoordeeld als licht positief.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Beïnvloeding van specifieke landschappelijke patronen	0/+	0	0/+	0/-

Mitigerende en compenserende maatregelen

Mitigatie is mogelijk door de agrarische bebouwing een zo rustig en eenvoudig mogelijk karakter te geven en in schaal zoveel mogelijk op bestaande bebouwing aan te laten sluiten. Hierbij kan gedacht worden aan de situering, erfbeplanting en wegbeplanting. Dit dient afgestemd te worden op het landschapstype. Een goede regeling in het bestemmingsplan die dit mogelijk maakt / regelt kan hier invulling aan geven.

In de afbeeldingen hierna is zichtbaar hoe nieuwe initiatieven goed landschappelijk kunnen worden ingepast. De afbeeldingen laten de huidige situatie, de situatie met uitbreiding en de situatie met uitbreiding, landschappelijk ingepast. Met een goede landschappelijke inpassing kunnen initiatieven aansluiten bij het waardevolle landschap van Winterswijk

Afbeelding 6.16
Landschappelijke inpassing IV-bedrijf, na uitbreiding.

Veehouderijen in gebieden met een hoge landschappelijke waarden zouden opgenomen moeten worden in het landschap, hierdoor wordt het streekeigen landschap niet aangetast. In hoofdzakelijk agrarisch gebied is een de landschappelijke inpassing minder van belang.

Afbeelding 6.16

Landschappelijke inpassing van een rundveebedrijf, na uitbreiding.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming. De effectscores zijn bepaald op basis van expert judgement.

6.8**BODEM EN WATER****Methodes**

De volgende criteria worden voor bodem en water gehanteerd:

- Beïnvloeding van geomorfologische of geologische patronen of elementen.
- Beïnvloeding van het watersysteem.

Referentiesituatie en effecten van scenario's

De geologische ondergrond bepaalt vanoudsher in belangrijke mate de waterhuishouding. Slecht doorlatende lagen met keilempakketten of tertiaire kleilagen wisselen de bodems af die veel minder waterdicht zijn. Het waterafvoerende pakket wisselt bovendien van dikte. Soms is dit pakket nauwelijks aanwezig, maar in zijn algemeenheid hebben de slenken (zie afbeelding) een dikker waterafvoerend pakket met goed doorlatende afzettingen.

Afbeelding 6.17

Zanddieptekaart (bron: Landschapsontwikkelingsplan Winterswijk)

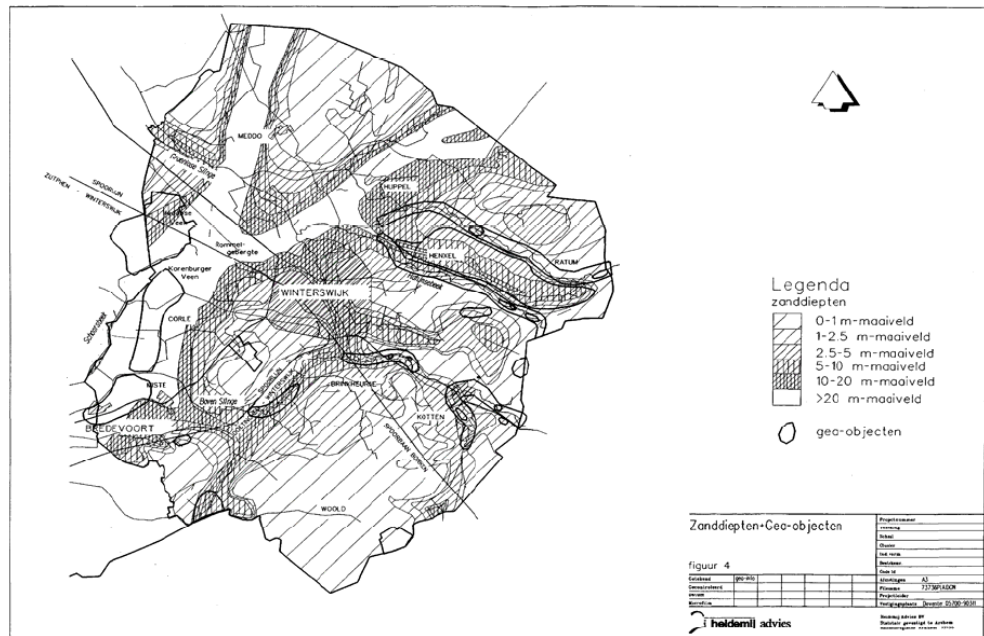

Fig. 4 Zanddieptekaart en diverse GEA-objecten (ontleend aan het Landschapsbeleidsplan)

Op de plateaus is dit pakket dunner en komen slecht doorlatende afzettingen voor. Doordat deze het neerslagwater nauwelijks konden bergen, ontstonden regelmatig grote afvoerpieken in de beken die leidden tot de karakteristieke meandering. Voor de afvoer van het oppervlaktewater is een uitgebreid stelsel van beken, beekloopjes en sloten aanwezig. Bovendien zijn nagenoeg alle landbouwgronden voorzien van een goed functionerend drainagesysteem. Er zijn drie hoofdbeeksystemen (zie afbeelding): Groenlose Slinge, Boven-Slinge en Schaarsbeek, elk met hun bovenlopen en soms vele zijbeken.

Afbeelding 6.18

Beeklopen in Winterswijk
(bron:
Landschapsontwikkelingsplan
Winterswijk)

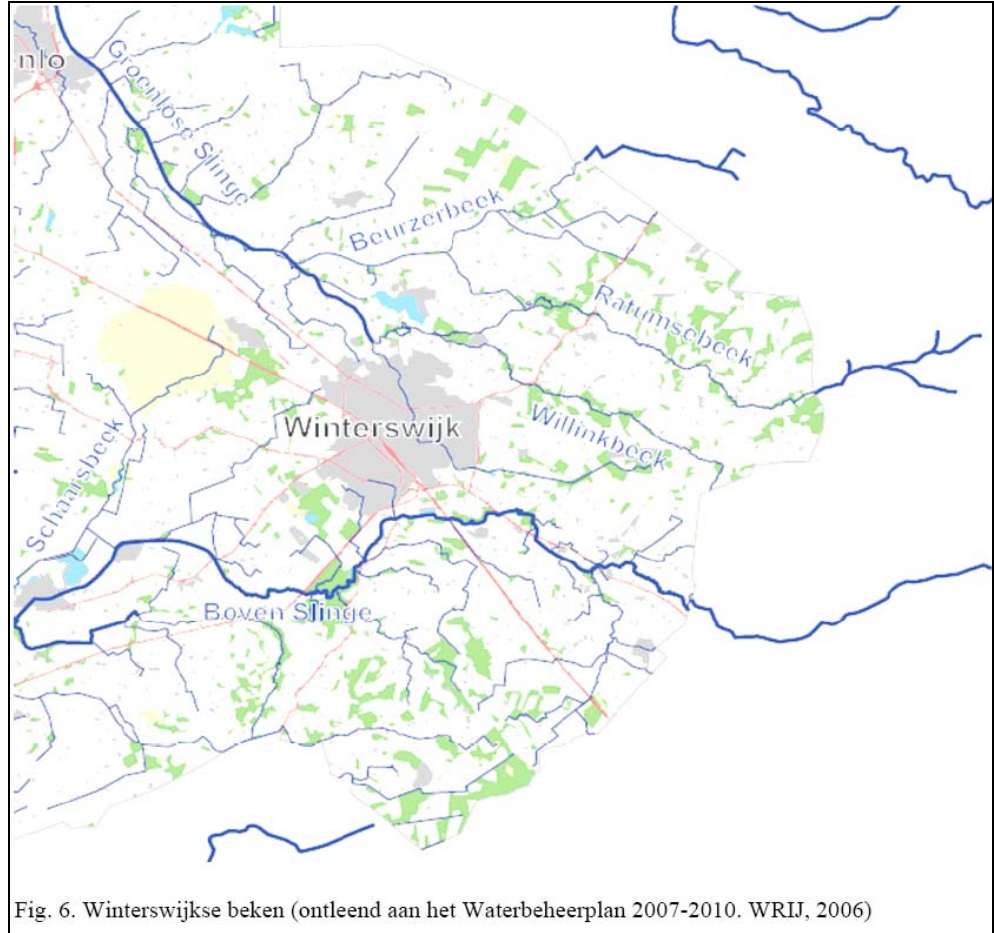

Fig. 6. Winterswijkse beken (ontleend aan het Waterbeheerplan 2007-2010. WRIJ, 2006)

Deze beken hebben met name in het zuidelijke en noordoostelijke deel van Winterswijk nog een min of meer natuurlijk karakter. Dit zijn de karakteristieke plateau-beken. Vooral in het westelijke deel van Winterswijk zijn de beken genormaliseerd (van een standaardprofiel voorzien) en gekanaliseerd (rechtgetrokken).

Door de keileem of oudere slecht waterdoorlatende geologische formaties op geringe diepte en het geringe watervasthoudende vermogen van het gebied, fluctueert de grondwaterstand sterk. In de drogere jaargetijden, wanneer er geen voldoende aanvulling is, leidt dit tot verdrogingsverschijnselen. Bovendien wordt de neerslag snel afgevoerd. De dikke zandpakketten in de slenken kunnen goed ontwaterd worden, maar hebben minder last van verdroging doordat aanvulling hier niet gehinderd wordt. De gemakkelijk uitdrogende, hoger gelegen, plateaus kunnen 's winters juist erg nat zijn, doordat het regenwater stagneert op de ondoorlatende ondergrond.

Kwelgebieden komen plaatselijk voor. De locaties van iets grotere omvang worden aangetroffen in het Groote Goor en nabij het Korenburgerveen. Deze kalkrijke kwel is afkomstig uit diepere grondwaterstromen. Kleinere kwellocaties vinden hun oorsprong vaak in drangwater, dat afkomstig is van de randen van plateaus, essen en ook beeklopen. Door de keileem of oudere slecht waterdoorlatende geologische formaties op geringe diepte en het geringe watervasthoudende vermogen van het gebied, fluctueert de grondwaterstand sterk. In de drogere jaargetijden, wanneer er geen voldoende aanvulling is, leidt dit tot verdrogingsverschijnselen. Bovendien wordt de neerslag snel afgevoerd. De dikke

zandpakketten in de slenken kunnen goed ontwaterd worden, maar hebben minder last van verdroging doordat aanvulling hier niet gehinderd wordt. De gemakkelijk uitdrogende, hoger gelegen, plateaus kunnen 's winters juist erg nat zijn, doordat het regenwater stagneert op de ondoorlatende ondergrond. In woonwijken die op dergelijke plateaus gebouwd zijn, kan hierdoor snel grondwateroverlast optreden.

Wateren met een HEN-functie

In het beheergebied van Waterschap Rijn en IJssel is aan verschillende wateren met hoge ecologische waarden een bijzondere functie toegekend. De functie 'hoogst ecologisch niveau' (HEN) is toegekend aan onder andere de beken rondom Winterswijk. Een aantal wateren met HEN-functie is tevens onderdeel van een natte ecologische verbindingszone (EVZ) en van een KRW-waterlichaam. Voor deze wateren zijn ecologische doelen op grond van de KRW-systematiek vastgesteld. Voor de HEN-wateren die géén KRW-waterlichaam zijn, zijn ecologische doelen niet concreet bepaald. De provincie vraagt van het waterschap om voor deze wateren streefdoelen vast te stellen en die ter instemming voor te leggen.

Natte landnatuur

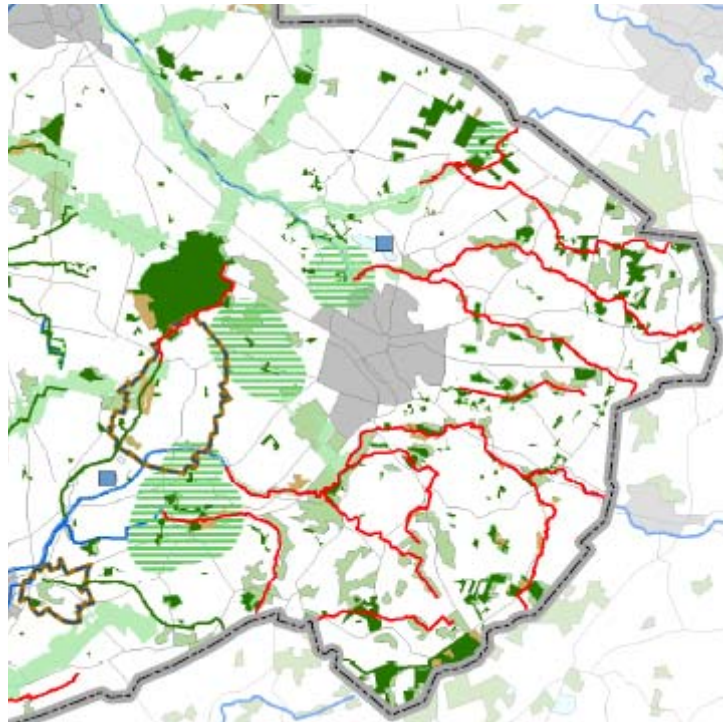
Het thema water in bestemmingsplannen buitengebied krijgt aandacht, o.a. door in bestemmingsplannen hydrologische bescherming te bieden aan natuur. Ook heeft de provincie Gelderland een subsidieregeling ingesteld voor natte landnatuur, dat in de gemeente Winterswijk voorkomt.

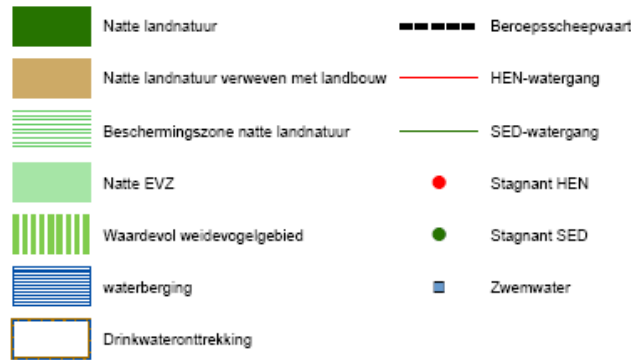
Grondwaterbeschermingsgebied

Aan de westzijde van de gemeente bevindt zich een grondwaterbeschermingsgebied.

Afbeelding 6.19

Uitsnede uit de functiekaart van het Waterbeheerplan Waterschap Rijn en IJssel

Effectbeoordeling bodem

Het verwijderen, uitbreiden of ontwikkelen van bebouwing heeft geen invloed op de geomorfologie in het buitengebied van Winterswijk, dus scoren alle scenario's neutraal.

Effectbeoordeling water

Waterneutraal bouwen is een belangrijk uitgangspunt bij de scenario's. Dit betekent dat er geen wijziging (ingreep) in de grondwaterstand, grondwaterstroming en waterberging als gevolg van de uitbreiding / nieuwvestiging van agrarische bedrijven plaatsvindt. Ook vindt er geen emissie van (mest-)stoffen naar het oppervlakte- en grondwater plaats door het gebruik van vloestofdichte vloeren. Er komen verder geen bijzondere functies of kwaliteiten voor waardoor er geen sprake is van negatieve effecten als gevolg van de scenario's. Uit het voorgaande blijkt dat ook de HEN-wateren en natte landnatuur geen negatieve effecten zullen ondervinden van de scenario's.

Conclusie bodem en water

Omdat er eisen worden gesteld (waterneutraal bouwen, inclusief vloestofdichte vloeren) in het kader van de milieuvergunning, worden geen bijzondere kwaliteiten of functies aangetast in het buitengebied van Winterswijk. Het aspect bodem en water is niet onderscheidend voor de scenario's. Er treden voor dit aspect geen milieueffecten op.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Beïnvloeding van geomorfologische of geologische patronen of elementen.	0	0	0	0
Beïnvloeding van het watersysteem	0	0	0	0

Mitigerende en compenserende maatregelen

Er zijn, mede gelet op de neutrale score op dit aspect, geen mitigerende maatregelen voorzien ten opzichte van de effectbeperkende maatregelen die deel uitmaken van de ingreep bij de alternatieven.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming. De effectscores zijn bepaald op basis van expert judgement.

6.9

GEZONDHEID

Gezondheid in relatie tot de (intensieve) veehouderij is op basis van de bestaande kennis en beleidsstandpunten globaal behandeld.

Methode

Het berekenen van de te verwachten effecten op de gezondheid op basis van “dosis-effect relaties” is niet zinvol omdat het bestemmingsplanbesluit een algemeen ontwikkelingskader biedt voor (intensieve) veehouderijen. Door de aannames waarop de scenario's zijn gebaseerd wordt niet voldaan aan de voorwaarde dat er per bron (IV-bedrijf) voldoende betrouwbare blootstellingsgegevens zijn.

Referentiesituatie en effecten van scenario's

Uit het informatieblad “Intensieve veehouderij en gezondheid” van de GGD'en Brabant en Zeeland (januari 2009) blijkt dat voor de componenten geur, fijn stof en Q-koorts een effect op het gezondheidsrisico te verwachten is in de algemene leefomgeving. Voor de componenten endotoxinen, influenza en MRSA is het onduidelijk of effect optreedt vanwege het ontbreken van blootstellingsgegevens op leefomgevingsniveau. Overigens zijn er veel tegenstrijdige meningen en ideeën over de relatie veehouderij-gezondheid.

In bijlage 4 wordt nader ingegaan op biologische agentia in relatie tot de intensieve veehouderij. De gezondheidsaspecten voor geur en fijn stof worden behandeld in respectievelijk paragrafen 6.3 en 6.5. Hieronder volgt een beschrijving over Q-koorts.

Q-KOORTS

Q-koorts wordt veroorzaakt door de bacterie *Coxiella burnetii*. Deze bacterie komt voor bij vrijwel alle diersoorten. De twee grootste kringlopen waarbinnen deze bacterie circuleert zijn enerzijds wilde knaagdieren en anderzijds gedomesticeerde dieren, zoals rund, schaap en geit. Tussen de landbouwhuisdieren kan besmetting voornamelijk optreden door het inademen van stofdeeltjes met daarin bacteriën.

Het inademen van besmette stofdeeltjes is ook de voornaamste oorzaak van besmetting bij de mens, afkomstig van de landbouwhuisdieren. In Nederland zijn in de periode 1998-2004 jaarlijks tussen de 11 en de 41 humane gevallen gemeld van Q-koorts. Waarschijnlijk is het ware aantal gevallen hoger, enerzijds doordat een deel van de infecties symptomeloos verloopt en anderzijds doordat er door de vage klachten vaak niet aan Q-koorts gedacht wordt. In 2007 was er een uitbraak van Q-koorts in de provincie Brabant, waarbij ongeveer 140 mensen ziek geweest zijn. Het lijkt erop dat het uitzonderlijk droge en warme weer voor verspreiding door de lucht van de bacterie gezorgd heeft van geitenbedrijven met abortusproblemen. In 2008 zijn, in meerdere regio's, ook al relatief veel gevallen van Q-koorts gemeld. (bron: RIVM).

Door het grote hiaat in kennis over (intensieve) veehouderij en gezondheidsrisico's zijn de alternatieven vooralsnog niet onderscheidend.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Effecten op gezondheid	0	0	0	0

Mitigerende en compenserende maatregelen

De schaalvergroting in de intensieve veehouderij betekent niet alleen een verslechtering van de gezondheidsrisico's. Bij nieuwbouw van veehouderijbedrijven kunnen maatregelen worden genomen die een aantal dreigingen voor de volksgezondheid kunnen beperken. Ook via de bedrijfsvoering kunnen risico's worden beperkt (bron: brief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede kamer; kenmerk: PG/ZP-2920705; d.d. 29 mei 2009).

Leemten in kennis en informatie

Er is nog een behoorlijk hiaat in de kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's, vooral wat betreft de uitstoot van grotere bedrijven en concentraties van bedrijven (bron: brief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede kamer; kenmerk: PG/ZP-2920705; d.d. 29 mei 2009). De relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen van omwonenden vereist nader onderzoek volgens het Ministerie van VWS. Het RIVM heeft recent onderzoek verricht naar de aanwezigheid van veegerelateerde MRSA bij omwonenden van intensieve varkenshouderijen en kwam daarbij tot de conclusie dat er geen verhoogd risico is voor omwonenden (bron: RIVM briefrapport 2151011002. Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie). Echter huisartsen in gebieden met intensieve veehouderij geven aan meer symptomen van de luchtwegen en respiratoire aandoeningen te vermoeden in hun praktijken. Symptomen en aandoeningen die overigens wel zijn aangetoond bij werknemers in de veehouderij.

6.10**DUURZAAMHEID**

De effecten op het thema duurzaamheid kunnen op verschillende manieren worden vertaald. Schaalvergroting van bedrijven brengt een efficiëntere bedrijfsvoering met zich mee. Wat betreft verkeersbewegingen, kunnen energiezuinige technieken eerder doorgevoerd worden en is zo mogelijk synergie-voordeel te behalen. Een efficiëntere bedrijfsvoering kan daardoor leiden tot verduurzaming van de IV-sector. De scenario's onderscheiden zich niet ten opzichte van elkaar, omdat er geen specifieke duurzaamheidsdoelen – met daaraan gekoppelde eisen – worden gesteld in het bestemmingsplan.

In de gemeente Winterswijk is ervoor gekozen om mestvergisting als hoofdactiviteit niet planologisch mogelijk te maken, maar eventuele initiatieven te bezien wanneer deze zich aandienen. De scenario's zijn daarmee niet onderscheidend van elkaar en leveren daarmee geen bijdrage aan het aspect duurzaamheid ten opzichte van de referentiesituatie.

Anderzijds kan de ruwheid van het terrein door groene inpassingmaatregelen toenemen waardoor de uitstoot wordt beperkt. De scenario's zijn niet onderscheidend voor wat betreft groene inpassingmaatregelen en scores daarmee gelijk ten aanzien van het duurzaamheidsaspect.

	Scenario afname IV	Scenario maximaal IV	Scenario rundvee -5%	Scenario rundvee +5%
Effecten op duurzaamheid	0	0	0	0

6.11

VERGELIJKING VAN DE SCENARIO'S

In onderstaande tabel zijn alle effectscores van de scenario's opgenomen.

Tabel 6.7

Totaaloverzicht van alle effectscores van de scenario's

Scenario's:	Afname IV	Maximaal IV	Rundvee -5%	Rundvee +5%
Ammoniakdepositie Natura2000	0/+	0/+	0/+	0/-
Leefklimaat geur in bebouwde kom	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leefklimaat geur buiten bebouwde kom	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Verkeersafwikkeling	0	0	0	0
Verkeersveiligheid	0/+	0	0	0
Fijn stof: oplossen van knelpunten	0	0	0	0
Verkeer en fijn stof	0	0	0	0
Verandering geluidsemissie bij geluidsgevoelige categorieën	0	0	0	0
Beïnvloeding van specifieke landschappelijke patronen	0/+	0	0/+	0/-
Beïnvloeding van geomorfologische of geologische patronen of elementen.	0	0	0	0
Beïnvloeding van het watersysteem	0	0	0	0
Effecten op gezondheid	0	0	0	0
Effecten op duurzaamheid	0	0	0	0

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de scenario's die zijn onderzocht / doorgerekend zich nauwelijks van elkaar onderscheiden wat betreft de effectscores voor de verschillende thema's.

De scenario's zijn in samenspraak met de gemeente en naar aanleiding van het bezoek van de Cie-m.e.r. tot stand gekomen en worden voor Winterswijk als 'reële' scenario's gezien. De effecten zijn echter zo minimaal dat de scenario's neutraal scoren op de meeste effecten. De referentiesituatie kan als relatief gunstig worden omschreven. In het buitengebied van Winterswijk is geen sprake van knelpunten, of situaties die net binnen de grenzen van de milieu wet- en regelgeving vallen. Door in scenario's intensieve veehouderijbedrijven of rundveebedrijven uit te laten breiden, ontstaan er ook geen situaties die tot een daadwerkelijke verslechtering leiden.

Alleen wat betreft de thema's natuur, (ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden), verkeer (verkeersveiligheid) en landschap (beïnvloeding van landschappelijke patronen) zijn er verschillen tussen de scenario's naar voren gekomen.

De scenario's afname IV en maximaal IV scoren licht positief wat betreft het criterium ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden. Uit de analyses blijkt dat met name de rundveehouderij een relatief groot aandeel heeft in de ammoniakdepositie. Dit blijkt ook uit de score van het scenario 'rundvee +5%'.

Door afname van het aantal intensieve veehouderijbedrijven zal de verkeersdruk (aantal vervoersbewegingen van vrachtwagens) op wegen in het buitengebied van Winterswijk afnemen. Daarom scoort scenario Afname IV lichtpositief wat betreft verkeersveiligheid.

Wat betreft landschap scoren de scenario's Afname IV en Afname rundveehouderij licht positief. Door het afnemen van de IV bedrijven en rundveehouderijbedrijven in omvang zal de mate van verstening in het buitengebied van Winterswijk ook afnemen. Dit is vanuit

landschappelijk oogpunt licht positief beoordeeld. De groei van de rundveehouderijtak wordt vanuit landschappelijk oogpunt als licht negatief beoordeeld omdat dit zal leiden tot een grotere mate van verstening van het buitengebied.

HOOFDSTUK 7

Conclusies en aanbevelingen

7.1

CONCLUSIES

Aanpak

Op grond van aannamen over de ontwikkeling van de intensieve veehouderij en een inschatting van twee scenario's voor de rundveehouderij (5% afname en 5% groei), is voor het buitengebied van de gemeente Winterswijk bepaald wat de effecten zijn voor een aantal thema's. Verwacht wordt dat de gekozen aanpak de bandbreedte dekt voor te verwachten ontwikkelingen.

Inperking planologische ruimte in nieuw bestemmingsplan

Het nieuwe bestemmingsplan biedt ruimte voor toename van milieubelasting (ammoniakemissie). Door het nieuwe bestemmingsplan vast te stellen wordt deze (potentiële) ammoniakemissie ten opzichte van het vigerend gemeentelijk planologisch beleid (bestemmingsplannen Winterswijk Oost en Winterswijk West) met ongeveer bijna de helft beperkt met de huidige vergunde situatie als uitgangspunt.

Licht positief effect door generiek beleid

Er is sprake van een lichte afname van milieubelasting (geur en ammoniak) door de autonome ontwikkeling, met name door de eisen die het Besluit huisvesting stelt. De resultaten van de berekeningen voor de scenario's voor geur en ammoniak wijken hier weinig van af.

Kleine verschillen tussen scenario's

Ten aanzien van de scenario's valt te concluderen dat er weinig verschil is voor de meeste thema's. Voor ammoniak en geurhinder kunnen op grond van de depositiepatronen resp. achtergrondbelasting geen eenduidige verschillen worden getraceerd tussen de scenario's.

Leemten in kennis

Er is een aantal leemten in kennis aangetroffen, die echter geen belemmering behoeven te zijn voor de verdere besluitvorming. Er is voldoende informatie voorhanden om het bestemmingsplan op te baseren.

7.2

AANBEVELINGEN

Flankerend beleid

Gezien de grote landschappelijke waarden in het buitengebied van Winterswijk is het van groot belang om gekoppeld aan eventuele uitbreidingen van bouwblokken een goede landschappelijke inpassing van het initiatief te regelen/bewerkstelligen. Op deze manier kan het waardevolle cultuurlandschap zoveel mogelijk worden behouden en waar mogelijk

zelfs worden versterkt (compensatie, sloopbonus). In dit planMER is landschappelijke inpassing met enkele voorbeelden gevisualiseerd.

Ammoniak en Natura 2000

Er is vooralsnog geen helderheid omtrent het toekomstige beleid en beoordelingskader voor ammoniakdepositie op Natura 2000. De verwachting is dat er een vorm van saldering zal worden toegepast, waarbij uitbreiding in emissie/depositie op de ene locatie gepaard dient te gaan met gelijktijdige vermindering ervan elders. De gemeente wordt aangeraden de beleidsontwikkelingen hierover nauwgezet te volgen en te bezien of een eventuele uitwerking van dit beleid in het bestemmingsplan buitengebied dient te worden opgenomen.

Controle en handhaving

Bij de modelleringen in dit planMER is het uitgangspunt dat de bedrijven in werking zijn conform de vergunning. Het blijft van belang dat de gemeente toeziet op een goede uitvoering van plannen en een goede leefomgeving door op passende wijze invulling te geven aan haar controlerende en handhavende functie. Door controle en handhaving kan wellicht nog milieuwinst geboekt worden.

BIJLAGE 1

Consultatie: verwerking in planMER

Tijdens de consultatie zijn een advies van de Commissie voor de m.e.r. verkregen en een aantal reacties ontvangen naar aanleiding van de Notitie reikwijdte en detailniveau.

Onderstaande volgen kort de essenties van het advies en de reacties, hoe hiermee is omgegaan en waar in het planMER de informatie is terug te vinden.

Er is overleg geweest met Kreis Borken, hierin is hoofdzakelijk uitleg gegeven omtrent de MER-procedure. Uit dit overleg zijn geen belangrijke adviezen of aanpassingen naar voren gekomen.

Tabel B.01

Verwerking advies Commissie voor de m.e.r. in het planMER Winterswijk

Essentie opmerking	Hoe behandeld in het planMER	Hoofdstuk of paragraaf
Een zelfstandig leesbare samenvatting.	Opgenomen.	Samenvatting
Besprek de randvoorwaarden uit de volgende beleidsstukken: wetgeving dierenwelzijn, varkensbesluit, legkippenbesluit en vleeskuikenbesluit; Landschapsontwikkelingsplan; Kadernota ruimtelijke kwaliteit; Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Winterswijk; Beheerplannen Natura-2000 gebieden; Provinciale aanwijzing zeer kwetsbare gebieden; Verdrag van Malta, Monumentenwet 1988, Wet op de archeologische monumentenzorg.	Opgenomen.	H4 bijlage 2
Beschrijven van de referentiesituatie en alternatieven.	Opgenomen.	5.3 5.4
Beschrijving van de gevolgen van alternatieven op landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten en de huidige kwaliteiten.	Opgenomen	H6
Beschrijving van de gevolgen van alternatieven voor emissie van verzurende en vermestende stoffen.	Opgenomen	H6
Depositie van verzurende en vermestende stoffen op natuurgebieden en daarvoor benodigde passende beoordeling.	Opgenomen	6.2 bijlage 2
Beschrijf (de achtergrond van) het nieuwe bestemmingsplan en de relatie met het Reconstructieplan.	Opgenomen	3.2
Beschrijf de kansen en bedreigingen voor landschaps- en of natuurwaarden en recreatieve ontwikkelingen.	Beschreven	3.3
Beschrijf en vergelijk de alternatieven met de volgende referentiesituaties: Het maximaal mogelijke binnen het vigerende bestemmingsplan; bestaande toestand van het milieu in het gebied (met en zonder autonome	Opgenomen.	H5

Essentie opmerking	Hoe behandeld in het planMER	Hoofdstuk of paragraaf
ontwikkelingen.		
Bij beschrijving van de referentiesituaties, beschrijf: De kernkwaliteiten van het landschap; de natuurwaarden; de huidige en autonome ontwikkeling van geurbelasting en fijnstof; emissie en depositie van verzurende en vermestende stoffen op Natura-2000 en EHS; de verwachte nieuwvestiging, beëindiging en groei van veehouderijen.	Opgenomen	5.3 H6
Beschrijf een minimaal (0% groei) en een maximaal scenario veehouderij.	Scenario's voor trendmatige afname en maximaal IV en voor trendmatige afname (-5%) en groei rundveehouderij (+5%) zijn onderzocht. Verwacht wordt dat ontwikkelingen in de veehouderij in Winterswijk binnen deze bandbreedte zullen plaatsvinden.	5.4.1., 5.4.2 5.4.3
Geef een beeld van de huidige- en autonome situatie en de effecten op de natuur in het gebied. Geef ook eventuele mitigerende maatregelen aan.	Opgenomen.	H6
Geef per natuurgebied de begrenzingen aan en de ligging in of om het plangebied.	Opgenomen.	6.2
Beschrijf welke door Flora- en faunawet beschermde soorten er in het plangebied zijn en de gevolgen voor deze soorten.	Is aan de orde bij concrete uitbreidingen op bouwvlakniveau, niet op globaal planMER niveau. Er komen geen nieuwe bouwvlakken, er zijn geen landbouwontwikkelingsgebieden.	
Geef aan waar archeologische waarden zich bevinden in het gebied.	Opgenomen.	4.2.8
Beschrijf de knelpunten op het gebied van verkeer; fijnstof en luchtkwaliteit; geur; geluid; gezondheid.	Opgenomen.	H6
Geef aan of het bestemmingsplan deel uitmaakt van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit.	Het bestemmingsplan maakt hiervan geen deel uit.	
Geef aan welke gebieden zijn aangeduid als bodembeschermingsgebied, grondwaterbeschermingsgebied, hydrologisch aandachtsgebied en verdroogd gebied en welke gevolgen dit heeft voor het bestemmingsplan.	De ontwikkelingen dienen waterneutraal plaats te vinden.	6.8
Kaartmateriaal met daarop kwetsbare objecten, bestaande veehouderijen, intensieve veehouderijen en natuurgebieden.	Opgenomen.	bijlage 3

Tabel B.02

Verwerking reactie Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het planMER Winterswijk.

Essentie opmerking	Hoe behandeld in het PlanMER	Hoofdstuk of paragraaf
Bij de beschrijving van effecten van ieder scenario ook archeologische waarden onderzoeken.	In Winterswijk is geen sprake van nieuwvestiging op nieuwe bouw, hooguit van uitbreidingen van bestaande bouwvlakken. In algemene zin is archeologie behandeld.	4.2.8

Tabel B.03

Verwerking reactie gemeente Oost-Gelre in het planMER Winterswijk.

Essentie opmerking	Hoe behandeld in het PlanMER	Hoofdstuk of paragraaf
Het in Duitsland gelegen natuurgebied Zwillbrock ook meenemen bij de Natura 2000 gebieden.	Meegenomen	H6 bijlage 2

Tabel B.04

Verwerking reactie gemeente Aalten in het planMER Winterswijk.

Essentie opmerking	Hoe behandeld in het PlanMER	Hoofdstuk of paragraaf
De Toekomstvisie Aalten 2004 en de startnotitie Woningbouw Haart meenemen in het beleidskader van het planMER.	Alle in dit planMER beschouwde activiteiten vinden plaats in de gemeente Winterswijk.	

Tabel B.05

Verwerking reactie Waterschap Rijn en IJssel in het planMER Winterswijk.

Essentie opmerking	Hoe behandeld in het PlanMER	Hoofdstuk of paragraaf
Omdat er veel HEN-wateren in het gebied liggen is het advies om deze ook in beeld te brengen in het planMER	Opgenomen	6.8

Tabel B.06

Verwerking reactie Provincie Gelderland in het planMER Winterswijk.

Essentie opmerking	Hoe behandeld in het PlanMER	Hoofdstuk of paragraaf
Er zou rekening gehouden moeten worden met de relatie tussen dierenwelzijn en fijn stof.	Behandeld	6.5
Rekening houden met beschermingszones natte landnatuur.	Behandeld	6.8
Winterswijk, Miste en Meddo aanmerken als bebouwde kom (voor geurcontouren)	Opgenomen	6.3
Cultuurhistorische waardenkaart in de effecten meenemen.	Meegenomen	4.2.8

BIJLAGE 2

Passende beoordeling

**PASSENDE BEOORDELING PLANMER
BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED WINTERSWIJK
TOETSING VAN EFFECTEN AAN DE
NATUURBESCHERMINGSWET 1998**

GEMEENTE WINTERSWIJK

22 januari 2010
C01024/ZF0/026/000059
110502.201692

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Probleem- en vraagstelling	4
1.3 Het project	4
1.4 Methode	4
1.5 Afbakening	5
1.6 Leeswijzer	5
2 Projectbeschrijving	6
2.1 Achtergrond planMER en passende beoordeling	6
2.2 Scenario's veehouderij	6
3 Wettelijk kader	8
3.1 Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)	8
3.2 Onderzoek voor vergunningverlening bij een Natura 2000-gebied	9
3.2.1 Passende Beoordeling	9
3.2.2 Verslechteringstoets	10
3.3 Ontwerp aanwijzingsbesluiten	10
3.4 Duitsland	12
4 Beoordelingskader	14
4.1 Beoordelingskader	14
4.2 Beoordeling effecten van depositie van ammoniak	14
5 Effectbepaling en -beoordeling	17
5.1 Huidige situatie	18
5.2 Autonome ontwikkeling	18
5.3 Scenario's	19
6 Conclusies en aanbevelingen	21
7 Literatuurlijst	23
Bijlage 1 Kaarten stikstofdepositie	24

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

AANLEIDING

Het college van burgemeester en wethouders van Winterswijk is bezig met het opstellen van een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied. Eén van de ontwikkelingen die hiermee gestalte krijgt is het vestigingsbeleid van de intensieve veehouderij in verwevingsgebieden.

Bij de voorbereidingen van dit bestemmingsplan buitengebied is sprake van de plicht voor een planMER. Deze plicht geldt voor wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen:

- die het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten (alleen varkens- en pluimveebedrijven zijn m.e.r.-beoordelingsplichtig);
- en/of waarvoor een Passende Beoordeling nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

De gebieden die beïnvloed worden, betreffen de Natura 2000-gebieden op Nederlands grondgebied. Het gaat om de volgende gebieden:

- Bekendelle;
- Wooldse veen;
- Willinks Weust;
- Korenburgerveen.

en op Duits grondgebied de gebieden:

- Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt;
- Berkel;
- Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld;
- Vogelschutzgebiet "Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes".

Gebied	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn	Beschermd Natuurmonument
Bekendelle		X	
Wooldse veen		X	
Willinks Weust		X	X (deels)
Korenburgerveen		X	
Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt		X	
Berkel		X	
Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld		X	
Vogelschutzgebiet "Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes"	X		

De Berkel ligt binnen 5 kilometer van de grens van Winterswijk. Uit door ARCADIS uitgevoerde berekeningen is gebleken dat er geen sprake is van negatieve effecten ter plaatse van de Berkel. Het gebied Vogelschutzgebiet "Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes" is alleen aangewezen voor vogelsoorten. Effecten in het kader van dit project zijn uit te sluiten. Beide gebieden worden niet verder behandeld.

Om eventuele effecten te beoordelen, dient een Passende Beoordeling opgesteld te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De voorliggende toetsing betreft een Passende Beoordeling zoals deze gesteld wordt voor een planMER.

Deze beoordeling is nodig om aan te geven of activiteiten leiden tot negatieve effecten op beschermde natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden. Het doel van deze toetsing is de mogelijk optredende effecten van de ruimtelijke ingreep op de bestaande natuurwaarden te inventariseren waarvoor het gebied is aangemeld.

De centrale vraag bij deze beoordeling is of de plannen leiden tot significante effecten op de natuurwaarden waarvoor deze gebieden zijn aangewezen als Habitat- en Vogelrichtlijngebied. In het geval de plannen leiden tot significant negatieve effecten kan hiervoor alleen toestemming gegeven worden onder zeer strenge voorwaarden.

Indien de activiteiten wel negatieve gevolgen hebben, maar niet significant blijken te zijn, is een vergunningaanvraag nodig via de Verslechteringstoets. Bij deze toets wordt nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de habitattypen en/of -soorten. Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten kunnen zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen hij van plan is te nemen. In het kader van het planMER wordt op globaal niveau bepaald of en zo ja welk alternatief / scenario / variant een effect heeft op de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied. Deze worden vervolgens met elkaar vergeleken en er wordt aangegeven welke het meest en minst gunstig zijn.

1.2

PROBLEEM- EN VRAAGSTELLING

In deze toets draait het om de beantwoording van de volgende centrale vragen:

1. Tot welke effecten leidt het project?
2. Wat is de reikwijdte van de effecten?
3. Hoe beïnvloeden de effecten de natuurwaarden?
4. Zijn mogelijke negatieve effecten significant?
5. Op welke wijze kunnen negatieve effecten voorkomen of verminderd worden?

1.3

HET PROJECT

De gemeente Winterswijk is voornemens het bestemmingsplan buitengebied te actualiseren. Voor de besluitvorming hieromtrent wordt het planMER opgesteld om milieu-informatie te bieden ter onderbouwing van deze besluitvorming. De gemeente streeft naar planologische vastlegging in een bestemmingsplan. Aangezien significante effecten niet zijn uit te sluiten is een Passende Beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk.

1.4

METHODE

In het kader van het PlanMER zijn verschillende scenario's ontwikkeld. Deze scenario's worden onderzocht in een Milieueffectrapport, afgekort MER. Omdat gevolgen zouden kunnen optreden op de Natura 2000-gebieden Bekendelle, Wooldse Veen, Korenburgerveen,

Willinks Weust, Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt en Zwillbrocker Venn und Ellewicker Feld. Een toename van de stikstofdepositie als gevolg van vestiging of uitbreiding van landbouwbedrijven kan mogelijk leiden tot significante effecten. In het planMER zijn vier scenario's opgesteld. Elk scenario wordt beoordeeld op effecten op een gebied.

1.5

AFBAKENING

Toetsing aan wetgeving dient op twee manieren plaats te vinden: gebiedsbescherming en soortenbescherming. Deze toetsing is gericht op gebiedsbescherming, de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft een Passende Beoordeling zoals op detailniveau van een planMER. Om de gehele Nbw-procedure te kunnen doorlopen dient een gemotiveerde keuze in scenario's gemaakt te worden en dienen nadere bepalingen plaats te vinden van de haalbaarheid van zowel natuurdoelen als voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

De soortbeschermingstoets betreft de toets aan de Flora- en faunawet. Toetsing aan de Flora- en faunawet is niet opgenomen in deze rapportage.

1.6

LEESWIJZER

In Hoofdstuk 2 wordt kort ingegaan op het project en de scenario's op hoofdlijnen. Hoofdstuk 3 beschrijft het wettelijk kader. De noodzaak van de huidige rapportage wordt daarmee aan de orde gesteld en welke instandhoudingsdoelen er voor ieder gebied zijn gesteld en waaraan getoetst dient te worden. Hoofdstuk 4 beschrijft het beoordelingskader. Hierbij wordt aangegeven wanneer een gebruik beoordeeld wordt als significant negatief en welke aannames zijn gemaakt bij de beoordeling. De beoordeling vindt plaats in Hoofdstuk 5. Tot slot worden in Hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen gegeven.

HOOFDSTUK 2 Projectbeschrijving

2.1 ACHTERGROND PLANMER EN PASSENDE BEOORDELING

Omdat het nieuwe bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Winterswijk toekomstige m.e.r.-(beoordelings) plichtige activiteiten mogelijk maakt én omdat er een passende beoordeling inzake de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura2000) aan de orde is, moet voor dit bestemmingsplan een plan-m.e.r.-procedure worden doorlopen.

In het bestemmingsplan worden kaders gesteld aan de ontwikkeling van veehouderij, in de vorm van ruimtelijke reservering voor bouwvlakken. In het voorstadium van het planMER, tijdens de bepaling van reikwijdte en detailniveau, is bepaald dat in het planMER vier scenario's voor veehouderij zullen worden beoordeeld.

2.2 SCENARIO'S VEEHOUDERIJ

In het planMER staat de nadere uitleg en motivering voor de keuze van scenario's voor de veehouderij. Al in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau is een voorstel gemaakt voor de scenario's. In een werksessie binnen de gemeente is bevestigd dat de voorgestelde scenario's onderzocht dienen te worden. De consultatie over reikwijdte en detailniveau heeft geen ander beeld opgeleverd. De scenario's zijn ook besproken met de Commissie voor de m.e.r. die kon instemmen met het onderzoeken van de scenario's zoals hierna opgenomen.

Referentie

De referentiesituatie (verderop ook wel AMvB genoemd) bestaat uit de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen die sowieso plaats zullen vinden. Belangrijkste aspecten daarbij zijn:

- Het aantal veehouderijbedrijven en de totale bezetting zullen naar verwachting dalen.
- Veehouderijbedrijven zullen de eisen toe moeten passen die worden gesteld in de AMvB-huisvesting.
- Het bestemmingsplan buitengebied biedt beperkte mogelijkheden tot uitbreiding van de recreatieve functies in het buitengebied. Derhalve wordt er vanuit gegaan dat er beperkte verbeteringen wat betreft toerisme plaatsvinden.
- Het landschap verandert niet wezenlijk. De gemeente, maar ook de regio, zijn met name gericht op het behoud en waar mogelijk versterking van het aanwezige landschap.

Op grond van het gemeentelijke vergunningbestand is een inschatting gemaakt van de geursituatie in het buitengebied.

Het vergunningbestand van de gemeente Winterswijk (peiljaar 2009) vormt ook voor de scenario's het uitgangspunt.

Intensieve veehouderij

Voor de intensieve veehouderij gaat het om de hierna genoemde scenario's.

Scenario afname IV

In het eerste scenario wordt rekening gehouden met een verdere afname van de intensieve veehouderij in de gemeente Winterswijk. Deze krimp wordt onderbouwd door de tabellen in paragraaf 5.3 van het planMER. Naar verwachting zullen enkele bedrijven uitbreiden ten koste van bedrijven die zullen stoppen.

Scenario maximaal IV

Omdat het nieuwe bestemmingsplan buitengebied wel uitbreiding van intensieve veehouderijactiviteiten mogelijk maakt (zie planMER), is ook een scenario in het planMER onderzocht met een situatie waarbij de veestapel gelijk blijft in de gemeente. De veestapel blijft gelijk in omvang, maar wordt verdeeld over de intensieve veehouderijbedrijven. Dit houdt in dat een trendmatige afname zich niet doorzet in de toekomst. Dit scenario kan beschouwd worden als een trendbreuk scenario, waarbij de trend van afname van IV niet doorzet.

Rundveehouderij

Voor de melkveehouderij gaat het om de volgende scenario's:

Scenario afname (Rundvee -5%)

Trendmatig gezien mag verondersteld worden dat het aantal stuks melkveehouderij verder zal afnemen. Aangenomen wordt dat deze trend zich doorzet met een afname van 5% tot 2020 ten opzichte van de huidige omvang.

Scenario groei (Rundvee +5%)

Gezien de wet- en regelgeving rondom natuur (gebieden) zullen binnen de gehele veesector naar verwachting vooral de melkveehouderijen binnen de gemeente Winterswijk nog ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Ook de laatste jaren komen met name vragen om uitbreiding van de melkveehouderij binnen bij de gemeente. Meestal gaat het om de vraag om met circa 30% aan bouwvlak uit te breiden. In het groeiscenario wordt uitgegaan van een groei van de melkveehouderij in zowel extensiveringsgebied als verwevingsgebied met 5% (t.o.v. huidige aantal nge). Toelichting: Het bestemmingsplan buitengebied biedt via wijziging aan rundveehouderijbedrijven een uitbreidingsmogelijkheid van het bouwvlak tot maximaal 2 ha. Sommige bestaande bedrijven zitten al aan hun maximale omvang, andere bedrijven wensen met 30% uit te breiden. Door een groei van 5% toe te passen voor alle melkveehouderijbedrijven, wordt getracht een gemiddelde groei in beeld te brengen.

HOOFDSTUK 3 Wettelijk kader

In en rond Natura 2000-gebieden en Beschermd Natuurmonumenten geldt voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de natuur een vergunningplicht. Natura-2000 omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de volgende EU-richtlijnen: de Vogelrichtlijn (1979) en Habitatrichtlijn (1992).

3.1 NATUURBESCHERMINGSWET 1998 (NATURA 2000)

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij kunnen twee categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermd natuurmonumenten.

NATURA 2000-GEBIED

Onder *Natura2000-gebieden* vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn zijn aangewezen en Habitatrichtlijn zijn aangemeld. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

VOORMALIG BESCHERMD NATUURMONUMENT

Naast deze Natura2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook *beschermd natuurmonumenten*. Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermd en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen dan onder de noemer van Beschermd Natuurmonumenten.

Een deel van de Beschermd Natuurmonumenten valt samen met Natura 2000-gebieden. Hiervoor geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet voor Natura 2000-gebieden.

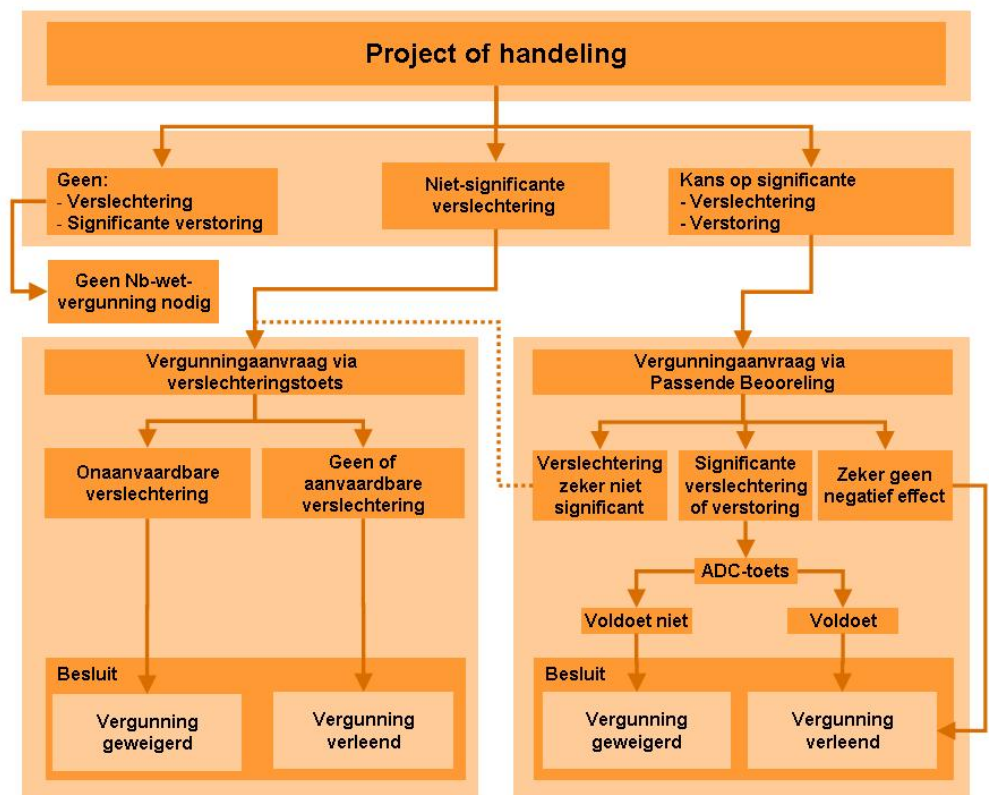
3.2

ONDERZOEK VOOR VERGUNNINGVERLENING BIJ EEN NATURA 2000-GEBIED

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, moet een Passende Beoordeling uitgevoerd worden. Als er wel verslechtering van de kwaliteit van habitats op kan treden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en er hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, is er geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden. In onderstaande figuur is het bovenstaande schematisch weergegeven.

Afbeelding 3.1

Verslechteringstoets of
Passende Beoordeling?

3.2.1

PASSENDE BEOORDELING

Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet met name worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

Indien uit de Passende Beoordeling, waarbij ook rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, de zekerheid verkregen is dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantast (er zijn dus toch geen significante effecten) kan het Bevoegd

Gezag vergunning verlenen. Hiervoor dient dan alsnog een Verslechteringstoets opgesteld te worden.

Definitie significante effecten

Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied in gevaar brengt. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval zal bekeken worden of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moet ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Ministerie van LNV, 2006).

3.2.2

VERSLECHTERINGSTOETS

Bij de Verslechteringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op onaanvaardbare verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Indien deze verslechtering niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is) kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

Definitie verslechtering

Om een Verslechteringstoets te kunnen uitvoeren is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (LNV 2005) wordt dit begrip uitgewerkt:

VERSLECHTERING

Onder 'verslechtering' wordt de fysieke aantasting van een habitat verstaan. Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

3.3

ONTWERP AANWIJZINGSBESLUITEN

In Nederland zijn voor Natura 2000-gebieden ontwerp aanwijzingsbesluiten opgesteld. Mogelijke effecten dienen getoetst te worden aan de instandhoudingsdoelstellingen in deze besluiten.

De minister van LNV heeft natuurgebieden aangewezen als Natura 2000-gebied met een aanwijzingsbesluit. Tijdens de voorbereiding spreekt de minister uitgebreid met collega-ministers, de Tweede Kamer, de Europese Commissie, provincies en maatschappelijke organisaties. Op basis hiervan heeft het ministerie van LNV ontwerp-aanwijzingsbesluiten opgesteld. Deze liggen vervolgens in een openbare procedure ter inzage. Na verwerking van alle reacties neemt de minister een definitief besluit voor elk Natura 2000-gebied. Het definitieve besluit voor de betreffende Natura 2000-gebieden heeft nog niet plaatsgevonden.

INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN BEKENDELLE

Tabel 3.1

Instandhoudingsdoelen Natura
2000-gebieden

= behouddoelstelling;

> ontwikkeldoelstelling

=(<) behouddoelstelling maar
achteruitgang toegestaan ten

gunste van specifieke

ontwikeldoelstelling

¹ Prioritair habitatype

² Complementair doel

Habitattypen	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	>	>
H9160A Eiken-haagbeukenbos	>	>
H91E0C Beekbegeleidende bossen ¹	=	>

¹ Prioritair habitatype

Soorten	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling populatie
H1166 Kamsalamander	=	=	=

INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN WILLINKS WEUST

Habitattypen	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	=	=
H5130 Jeneverbesstruwelen	=	=
H6230 Heischrale graslanden ¹	=	=
H6410 Blauwgraslanden	>	=
H7230 Alkalisch laagveen ²	>	>
H9160A Eiken-haagbeukenbos	=	>
H9190 Oude eikenbossen	=	=

Soorten	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling populatie
H1166 Kamsalamander	=	=	=

Willinks Weust omvat tevens beschermde natuurmonumenten. Deels zijn deze oude doelen opgenomen in de instandhoudingsdoelen. De natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon van het gebied dienen behouden te blijven. Met name de schelpkalk en de daarop gelegen laag keileem zorgt voor een unieke situatie. Daarnaast worden specifieke soorten genoemd:

Soort	Soort	Soort(groep)
Bruine vuurvliinder	Heidevlinder	Ree
Gehakelde aurelia	Hazelworm	Eekhoorn
Landkaartje	Vuursalamander	Hermelijn
Heideblauwtje	Kleine watersalamander	Wezel
Icarusblauwtje	Rugstreepad	Kevers
Bruin blauwtje	Kneu	Libellen
Kleine ijsvogelvlinder	Goudvink	
Bont zandoogje	Haas	

INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN KORENBURGERVEEN

Habitattypen	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	=	=
H6410 Blauwgraslanden	>	>
H7110 Actief hoogveen ^{1,2}	>	
H7120 Herstellende hoogvenen	=(<)	>
H7210 Galigaanmoerassen ¹	=	=
H 91D0 Hoogveenbossen ¹	=(<)	>
H91E0C Beekbegeleidende bossen ¹	=	>

Soorten	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling populatie
H1166 Kamsalamander	>	>	>

INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN WOOLDSE VEEN

Habitattypen	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
H7110 Actief hoogveen ¹	>	>
H7120 Herstellende hoogvenen	=(<)	>
H 91D0 Hoogveenbossen ²	=	=

Soorten	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Doelstelling populatie
H1166 Kamsalamander	=	=	=

3.4**DUITSLAND**

Met de op 25-03-2002 in werking getreden Duitse natuurbeschermingswet (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege, BNatSchG), laatstelijk gewijzigd op 12-12-2007, en vooral met § 32-35 als centrale bepalingen van deze wet is de Habitatrichtlijn in de Bondsrepubliek Duitsland in nationaal recht omgezet. Per gebied worden hierna volgend de habitattypen weergegeven waarvoor het gebied is aangemeld (Bron: <http://natura2000-meldedok.naturschutz-fachinformationen-nrw.de>). De doelen zijn ontleend uit documentatie uit 2001, weergegeven onder "Schutzziele und Maßnahmen".

BURLO-VARDINGHOLTER VENN UND ENTENSCHLATT

Habitattypen	Doel
H4010 Vochtige heiden	Behoud en ontwikkeling van vochtige heide en de overgang naar droge heide met karakteristieke vegetatie en fauna, in het bijzonder het leefgebied van Gladde slang
H7120 Herstellende hoogvenen	Behoud en ontwikkeling van beide habitattypen en soortensamenstelling met Gevlekte witsnuitlibel, Waterral, Wintertaling en Heikikker
H7140 Overgangs- en trilveen	
H91D0 Hoogveenbossen	Behoud en ontwikkeling van hoogveenbos en typische flora en fauna in verschillende successiefasen en standplaats

ZWILLBROCKER VENN U. ELLEWICKER FELD

Habitattypen	Doel
H4010 Vochtige heiden	Behoud en ontwikkeling vochtige heide met karakteristieke vegetatie en fauna
H4030 Droge heiden	Behoud en ontwikkeling droge heide met karakteristieke vegetatie en fauna
H7120 Herstellende hoogvenen	Behoud en borging hoogveenrelicten met typische flora en fauna
H7140 Overgangs- en trilveen	Behoud en ontwikkeling van habitats behorende tot de overgangs- en trilvenen met hoogveenvegetatie en zeggen op veen en typische fauna
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	Behoud en ontwikkeling pioniervegetaties met typische vegetatiestructuur, vegetatie en fauna
H91D0 Hoogveenbossen	Behoud en ontwikkeling van hoogveenbos en typische flora en fauna in verschillende successiefasen en standplaats
H9190 Oude eikenbossen	-

Behoud en stimulering van de Kamsalamanderpopulatie.

HOOFDSTUK

4 Beoordelingskader

In en rond Natura 2000-gebieden geldt voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de natuur een vergunningplicht. Activiteiten uitvoeren zonder vergunning is strafbaar. In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke criteria gehanteerd worden om de effecten te kunnen beoordelen. Het betreft de te verwachte uitstoot van ammoniak door de bedrijven en de depositie hiervan op de gebieden en habitattypen. Ook in Duitsland wordt gewerkt met kritische depositiewaarden (Critical Load). Deze zijn echter niet leidend in het beoordelingskader.

4.1

BEOORDELINGSKADER

Voor het bepalen van significant negatieve effecten is door de wetgever geen eenduidig toetsingskader beschikbaar gesteld. Voor het bepalen van effecten dient onderzocht te worden in hoeverre het plan of project van invloed is op habitats en soorten. De thema's areaalverlies, verslechtering van de kwaliteit van het leefgebied, verstoring, versnippering, sterfte, verslechtering van de reproductie, tijdelijke en permanente effecten, regeneratievermogen en uitwijkmogelijkheden zijn thema's die effecten op soorten bepalen. Het Europese hof van Justitie heeft bepaald dat effecten in ieder geval significant zijn wanneer deze in strijd zijn met instandhoudingsdoelstellingen.

Bij elke toename van depositie van ammoniak op de Natura 2000-gebieden zal de vraag aan de orde zijn of er voldoende zekerheid is dat er per saldo sprake is van een afname van de totale ammoniakdepositie op die gebieden. Ervan uitgaande dat die zekerheid (vaak) niet op het niveau van een individueel initiatief (zoals een nieuwvestiging of een uitbreiding van emissie van een bestaand bedrijf) is te geven, zal dat verkregen moeten worden door maatregelen die opgenomen zijn in de beheerplannen van die gebieden, dan wel door een soort regionale 'salderingsregeling', aangevuld met een monitoringsysteem. Op provinciaal en nationaal niveau wordt er gewerkt aan een nieuw "toetsingskader" of "handreiking voor een bestuurlijke afweging".

Verwacht wordt dat er pas na het vaststellen van de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden of na de totstandkoming van een nieuwe landelijke regeling of handreiking (en de juridische toetsing daarvan), uitsluitend is over de milieuruimte in relatie tot de Natura 2000-gebieden.

4.2

BEOORDELING EFFECTEN VAN DEPOSITIE VAN AMMONIAK

Bij de effectbeschrijving op de Natura 2000-gebieden wordt gebruik gemaakt van de kritische depositiewaarden van de habitattypen binnen deze gebieden. Deze waarde is gedefinieerd als *de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie* (Van Dobben & Van Hinsberg, 2008). Met andere woorden;

bij overschrijding kritische depositiewaarde **kan** iedere verdere toename van N-depositie tot significante gevolgen leiden. Of dit in voorkomende gevallen ook zo is, moet uit een Passende Beoordeling blijken

Tabel 4.1

Kritische depositiewaarden voor relevante habitattypen Natura 2000-gebieden Bekendelle (BD) Willinks Weust (WW), Korenburgerveen (KB), Wooldse veen (WV), Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld (ZE) Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt (BE)

habitatype Code	Naam	Gebieden	Kritische depositiewaarde	
			Kg N/ha/jr	Mol N/ha/jr
H4010	Vochtige heiden	WW, KB, ZE, BE	18	1300
H4030	Droge heiden	ZE	15	1100
H5130	Jeneverbesstruwelen	WW	30.5	2180
H6230	Heischrale graslanden	WW	11.6	830
H6410	Blauwgraslanden	WW, KB	15	1100
H7110	Actief hoogveen	KB, WV	5	400
H7120	Herstellende hoogvenen	KB, WV, ZE, BE	5	400
H7140	Overgangs- en trilveen	ZE, BE	10	700
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	ZE	22	1600
H7210	Galigaanmoerassen	KB	15	1100
H7230	Alkalisch laagveen	WW	15	1100
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	BD	20	1400
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	BD, WW	20	1400
H9190	Oude eikenbossen	WW, ZE	15	1100
H91E0C	Beekbegeleidende bossen	BD, KB	26.1	1860
H91D0	Hoogveenbossen	KB, WV, ZE, BE	25	1800

De bovenstaande tabel geeft het meest gevoelige habitatype voor het gebied weer. Dit is als referentieniveau genomen voor het gebied.

Tabel 4.2

Meest kritische habitatype per Natura 2000-gebied en bijbehorende depositiewaarden

Natura 2000-gebied	Habitatype	Kritische depositiewaarde Mol N/ha/jr
Bekendelle	Beuken-eikenbossen met hulst / Eiken-haagbeukenbossen	1400
Willinks Weust	Heischrale graslanden	830
Korenburgerveen	Actief hoogveen / Herstellende hoogvenen	400
Wooldse Veen	Actief hoogveen / Herstellende hoogvenen	400
Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld	Herstellende hoogvenen	400
Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt	Herstellende hoogvenen	400

SIGNIFICANTE EFFECTEN

Voor alle Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen vastgelegd. Voor habitattypen en soorten met een ongunstige staat van instandhouding geven de instandhoudingsdoelstellingen aan dat gestreefd dient te worden naar verbetering van de kwaliteit. Hierbij is niet aangegeven in hoeverre de kwaliteit dient te worden verbeterd. Ook is geen termijn verbonden aan het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. In het beheerplan zal steeds voor een periode van 6 jaar worden aangegeven welke maatregelen genomen en in hoeverre de achtergronddepositie dient te worden gereduceerd om de gewenste verbetering te bereiken.

In de Leidraad bepaling significantie van het Steunpunt Natura 2000 welke op 7 juli 2009 is vastgesteld door de Regiegroep Natura 2000 is aangegeven dat van significante gevolgen (of een significant negatief effect) sprake is indien ten gevolge van menselijk handelen een instandhoudingsdoelstelling van een Natura 2000-gebied niet gehaald zal worden.

In de Leidraad wordt het volgende gesteld over trends in ontwikkeling van kwaliteitsaspecten van habitattypen en leefgebieden.

Het kan voorkomen dat zich al een positieve trend richting verbetering heeft ingezet of met bepaalde maatregelen daarin is voorzien. Het tempo van verbetering wordt door de wet en richtlijnen echter niet voorgeschreven. Activiteiten die een vertragend effect op de verbetering hebben zijn niet per definitie activiteiten met significante gevolgen, zolang er maar verbetering is en blijft en het halen van de instandhoudingsdoelstellingen binnen redelijke termijn niet in de weg wordt gestaan.

Op grond van het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (AMvB-huisvesting) dient bij intensieve veehouderijbedrijven en de melkveehouderijbedrijven (zonder beweiding) emissiearme huisvesting te worden toegepast. Hiermee is gegarandeerd dat de ammoniakemissie en daarmee ook de stikstofdepositie in Gelderland de komende jaren verder zal dalen.

Interim toetsingskader ammoniak en Natura 2000 in Gelderland

Provincie Gelderland heeft op 21 juli 2009 het Interim toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Het toetsingskader is bedoeld voor individuele aanvragen van agrarische veranderingen. Op basis van dit toetsingskader kan een vergunning worden verleend indien de totale depositie in de aangevraagde situatie niet stijgt of lager is dan 0,5% van de kritische depositiewaarde van het betreffende habitatype. Indien de aangevraagde depositie boven de 0,5% van de kritische depositiewaarde van een kwalificerend habitatype uit komt kan een vergunning worden verleend indien er rechten worden overgenomen van een ander bedrijf dat invloed heeft op dezelfde habitattypen. Van de overgenomen rechten dient 50% van de emissie en 50% van de depositie te worden ingeleverd.

HOOFDSTUK 5 Effectbepaling en -beoordeling

In dit hoofdstuk wordt globaal beoordeeld welke negatieve effecten op huidige habitattypen – en soorten kunnen optreden. De mate waarin dit optreedt dient getoetst te worden.

Her- en nieuwvestiging van bedrijven leidt tot een verandering van de ammoniakemissie ten opzichte van de referentiesituatie. Dit kan een indirect effect hebben op beschermde gebieden als gevolg van (extra) depositie (neerslag) van stikstof.

De ammoniakemissie in de referentiesituatie zal veranderen ten opzichte van de huidige situatie. De ammoniakemissie neemt af omdat alle bedrijven naar verwachting in de planperiode aan de AMvB-Huisvesting moeten voldoen. Dit betekent dat de bedrijven een emissiearm huisvesting systeem moeten invoeren of mogelijk zullen stoppen.

De verandering in emissie bij de scenario's leidt tot een verandering van de ammoniakdepositie in Natura 2000-gebieden. De grootte hiervan is berekend met een computermodel voor ammoniakberekeningen (Ops-pro model). De berekeningen geven weer wat de bijdrage van de veehouderij is in de gemeente Winterswijk en wat de veranderingen zijn bij de verschillende scenario's. Deze gegevens zijn in GIS verwerkt tot depositiecontouren. In tabel 5.1, verderop in dit hoofdstuk staan de berekeningsresultaten weergegeven voor de Natura 2000-gebieden in de omgeving bij de verschillende alternatieven. Alle genoemde depositiewaarden in deze beoordeling zijn berekend met OPS-pro.

TOELICHTING TOEGEPAST REKENMODEL

De depositie van ammoniak op Natura 2000-gebieden is berekend met behulp van Ops-pro 4.1 en is berekend op de begrenzing van het gehele gebied. De depositie in de verschillende scenario's is cumulatief berekend op basis van een 50*50m grid voor alle veehouderijbedrijven in Winterswijk tezamen. De gemiddelde depositie op een Natura 2000-gebied is bepaald als de gemiddelde waarde van de gridcellen welke zijn gelegen in een Natura 2000-gebied. Voor de in Duitsland gelegen Natura 2000-gebieden is niet het hele gebied meegenomen, maar slechts een gedeelte. De gemiddelde depositie betreft dan ook slechts een deelgebied, en de berekende getallen dienen enkel voor de vergelijking van scenario's en zijn als absolute waarden niet bruikbaar.

De gemiddelde deposities op de Natura 2000-gebieden zoals hier berekend met OPS-pro en opgenomen in de volgende tabellen, komen goed overeen met de eerder uitgevoerde depositieberekeningen van de gemeenten Winterswijk, Aalten en Oost-Gelre en de Kreis

Borken. Deze cumulatieve berekeningen zijn met behulp van Aagro-stacks bepaald op de habitats binnen de Natura 2000-gebieden (bron: Boeren rondom Natura 2000-gebieden III, een inventarisatie van de gemeente Winterswijk en omgeving, sept. 2009).

5.1

HUDIGE SITUATIE

In de huidige situatie is de achtergronddepositie, dat wil zeggen de depositie ten gevolge van de huidige luchtkwaliteit, ter plekke van alle beschreven Natura 2000-gebieden, al hoger dan de kritische depositiewaarde van deze gebieden. Er is dus al sprake van een overbelaste situatie ten aanzien van stikstof.

In de onderstaande tabel is weergegeven wat de huidige bijdrage van de gemeente is aan depositie op de Natura 2000-gebieden.

Tabel 5.1

Berekende gemiddelde waarden aan depositie op de gebieden in de huidige situatie in mol N/ha/jr

Natura 2000-gebied	Kritische depositiewaarde	Achtergrond depositie	Bijdrage uit gemeente Winterswijk
Bekendelle	1400	2630	296
Wooldse Veen	400	2630	101
Willinks Weust	830	2590	231
Korenburgerveen	400	2680	147
Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld	400	- ¹	166
Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt	400	- ¹	47

¹. gegevens over achtergronddepositie in Duitsland zijn niet bekend

De achtergronddepositie is hoog. Deze overstijgt de kritische depositiewaarde van het gebied. De depositie afkomstig van veehouderijen uit de gemeente Winterswijk overstijgt van geen enkel gebied de kritische depositiewaarde.

5.2

AUTONOME ONTWIKKELING

Sinds 1980 is de emissie van ammoniak in Nederland vrijwel gehalveerd. In 1990 bedroeg de uitstoot van ammoniak nog 226 kton. In 2000 was de emissie gedaald tot 157 kton. (Effecten van ammoniak op de Nederlandse natuur, Alterra 2008). Voor 2010 is het op grond van de NEC-richtlijn vastgelegde emissieplafond voor ammoniak op 128 kton. In het NMP4 is een lange termijn doelstelling voor 2030 aangegeven van 30-55 kton. Dit resulteert in een gemiddelde stikstofdepositie van 550-900 mol/ha/jaar. In 2007 bedroeg de gemiddelde stikstofdepositie 2200 mol/ha/jaar (Ammoniak in Nederland; Planbureau voor de Leefomgeving, 2008). Het planbureau voor de Leefomgeving verwacht dat de depositie in 2010 zal zijn gedaald tot 1900 mol/ha/jaar.

De gerealiseerde daling in de emissies is een gevolg van het door Nederland gevoerde beleid ten aanzien van stalsystemen en de opslag en het gebruik van meststoffen zoals vastgelegd in de Meststoffenwet, het Besluit Mestbassins milieubeheer, Besluit Gebruik dierlijke meststoffen, de Wet ammoniak en veehouderij, het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij en Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij.

De navolgende tabel geeft weer wat, door de AMvB-Huisvesting, de verwachte emissie is in de autonome situatie voor de Intensieve Veehouderij. Dit kan worden beschouwd als autonome ontwikkeling (vindt plaats zonder bestemmingsplan buitengebied) en is derhalve de referentie in het planMER.

Tabel 5.2

Berekende gemiddelde waarden aan depositie op de gebieden bij autonome ontwikkeling (AMvB) in mol N/ha/jr.

Natura 2000-gebied	Kritische depositiewaarde	Achtergrond depositie	AMvB
Bekendelle	1400	2630	247
Wooldse Veen	400	2630	87
Willinks Weust	830	2590	187
Korenburgerveen	400	2680	126
Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld	400	-	141
Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt	400	-	39

Bij autonome ontwikkeling neemt de depositie op de gebieden af.

5.3

SCENARIO'S

In de volgende tabel is weergegeven wat de verwachte depositie zal zijn op de Natura 2000-gebieden per scenario. De kolom 'Aandeel rundvee (referentie)' is toegevoegd om aan te geven wat het aandeel van het rundvee is in de bijdrage van de gemeente Winterswijk in de referentie situatie.

Tabel 5.3

Berekende gemiddelde waarden aan depositie op de gebieden per scenario in mol N/ha/jr.

Natura 2000-gebied	Kritische depositiewaarde	Achtergronddepositie	Bijdrage gemeente	AMvB (= referentie)	Aandeel rundvee (referentie)	Scenario's			
						Afname IV	Maximaal IV	Rundvee +5%	Rundvee -5%
Bekendelle	1400	2630	296	247	171	217	225	255	238
Wooldse Veen	400	2630	101	87	65	79	82	89	83
Willinks Weust	830	2590	231	187	129	168	177	193	180
Korenburgerveen	400	2680	147	126	66	116	123	128	122
Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld	400	-	47	141	96	129	136	145	136
Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt	400	-	166	39	27	35	37	40	37

Uit voorgaande tabel, waarvan de waarden die voor de verschillende scenario's zijn verkregen met behulp van het OPS-pro model blijkt het volgende:

- De IV-scenario's (afname en maximaal) laten zien dat de N-depositie op de Natura-2000 gebieden zal afnemen. Logischerwijs zal de N-depositie in geval van het scenario 'Afname IV' sterker afnemen dan in geval van het scenario 'Maximaal IV'.
- Wanneer wordt uitgegaan van een scenario met 5% groei van de rundveehouderij en toepassing van de AMvB-Huisvesting neemt de stikstofdepositie op de Natura2000 gebieden toe t.o.v. de referentiesituatie. Dit is te verklaren door het grote aantal rundveehouderijbedrijven binnen de gemeente Winterswijk, de ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarbij opgeteld nog eens een groei van 5% van al die bedrijven.
- Wanneer wordt uitgegaan van krimp met 5% van al deze rundveehouderijbedrijven neemt de stikstofdepositie op Natura2000 gebieden af, tot onder de waarde van de referentiesituatie. Hieruit blijkt al de bijdrage van de rundveehouderijbedrijven aan de stikstofdepositie op de Natura2000 gebieden.

- Het voorgaande wordt bevestigd door de kolom van de tabel waarin het aandeel dat de rundveehouderij in de referentiesituatie op de stikstofdepositie heeft, afzonderlijk in beeld is gebracht.

HOOFDSTUK

6 Conclusies en aanbevelingen

De ruimtelijke ingrepen hebben tot doel aan de uitbreidings- en behoudsopgave te voldoen die gesteld zijn in het kader van de aanwijzing als Natura 2000-gebied. Ingrepen in het gebied zijn noodzakelijk om te voldoen aan de instandhoudings- en uitbreidingsopgaven. Alle scenario's, denkbaar binnen de bandbreedte van de onderzochte, maximale scenario's hebben zeer waarschijnlijk een lagere depositie op alle Natura 2000-gebieden dan de huidige bijdrage en blijft in alle gevallen onder de kritische depositiewaarde.

Op basis van de beoordeling van de scenario's kan het volgende geconcludeerd worden:

- Scenario "Afname IV" geeft van alle scenario's de grootste daling van de depositie op alle Natura 2000-gebieden weer.
- Scenario "5% groei rundvee" geeft de grootste stijging van de depositie op alle Natura 2000-gebieden weer van alle scenario's.
- Scenario "Afname IV", scenario "Maximaal IV" en scenario "Rundvee -5%" hebben een lagere depositie dan wanneer alleen de autonome ontwikkeling zal plaatsvinden. De overige scenario's hebben een depositie hoger dan de autonome ontwikkeling.
- Geen enkel scenario heeft een hogere depositie op een gebied dan de kritische depositiewaarde van het gebied. Ook bij autonome ontwikkeling wordt de kritische depositiewaarde niet gehaald.
- Het aandeel rundvee in de gemeente Winterswijk is hoog. Reductie van emissie is op dit moment beperkter vanwege het ontbreken van reducerende stalsystemen en verdergaande NH₃ arme technieken.

Ondanks dat de depositie afkomstig van veehouderijen op gebieden, onder de kritische depositiewaarden blijft, kunnen significant negatieve effecten niet worden uitgesloten. Dit dient per bedrijf individueel te worden getoetst.

Een oordeel hierover moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Ministerie van LNV, 2006). Deze passende beoordeling voorziet hier niet in, gezien het globale karakter hiervan voor het totale buitengebied van Winterswijk.

Verwacht wordt dat er pas na het vaststellen van de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden of na de totstandkoming van een nieuwe landelijke regeling of handreiking (en de juridische toetsing daarvan), uitsluitel is over de milieuruimte in relatie tot de Natura 2000-gebieden.

HOOFDSTUK 7

Literatuurlijst

Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006. Ontwerpbesluit Bekendelle.

Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006. Ontwerpbesluit Wooldse Veen.

Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Ontwerpbesluit Korenburgerveen.

Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006. Ontwerpbesluit Willinks Weust.

Provincie Gelderland, 2009. Interim toetsingskader ammoniak en Natura 2000.

H. van Dobben & A. van Hinsberg, 2008. Overzicht kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport 1654.

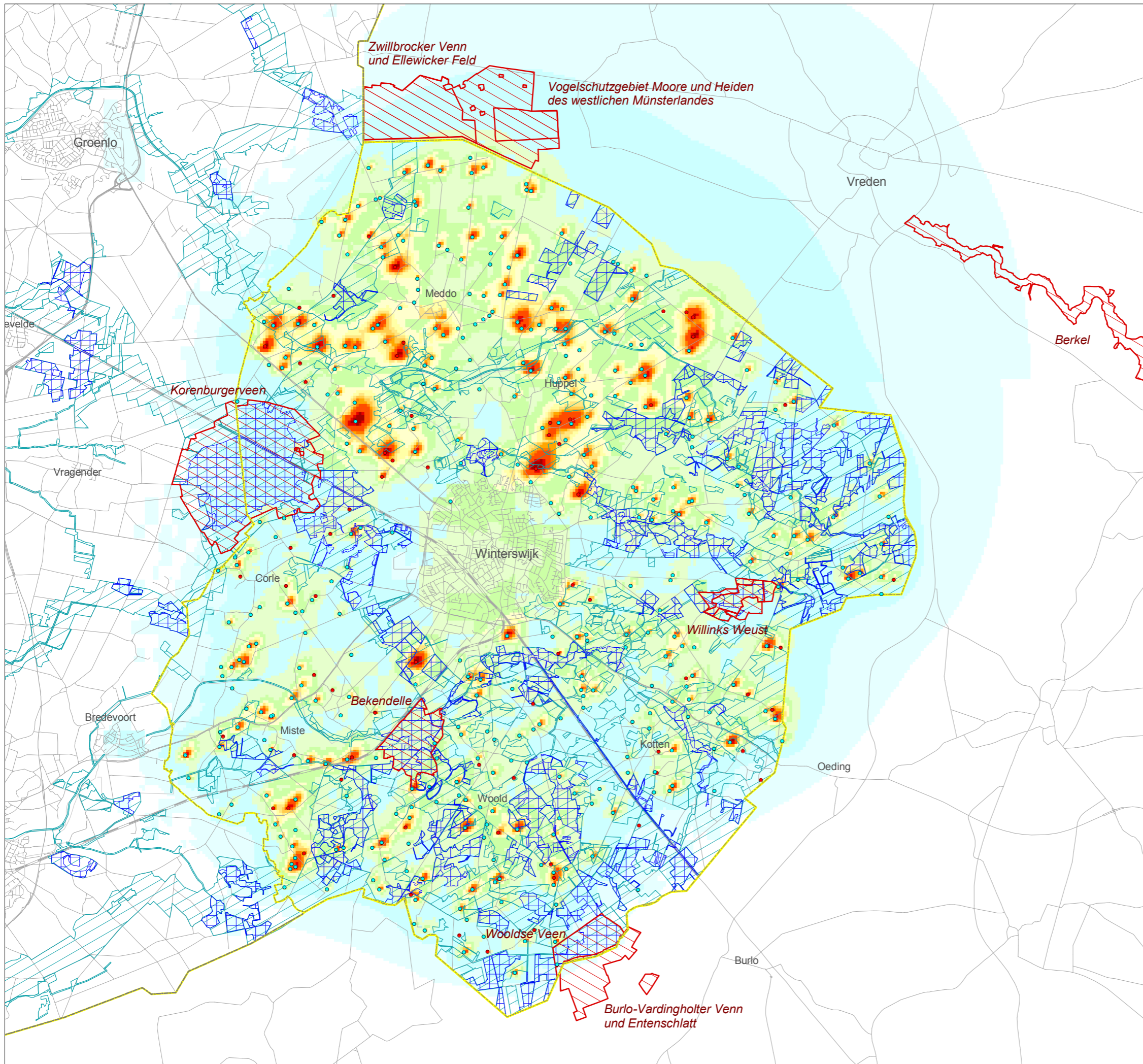
De Vries, W., 2008. Verzuring: oorzaken, effecten, kritische belastingen en monitoring van de gevolgen van ingezet beleid. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport 1699.

Steunpunt Natura 2000, 2009. Leidraad bepaling significantie; Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Utrecht.

G&O consult, 2009. Boeren rondom Natura 2000-gebieden III, een inventarisatie van de gemeente Winterswijk en omgeving.

De in deze rapportage weergegeven beoordeling is gebaseerd op het vergunningenbestand van de gemeente Winterswijk (peiljaar 2009). In geval van individuele, concrete initiatieven (uitbreiding / vergunning) in het kader van het bestemmingsplan buitengebied is het noodzakelijk de effecten op Natura 2000-gebieden op basis van de juiste uitgangssituatie in het kader van de Natuurbeschermingswet.

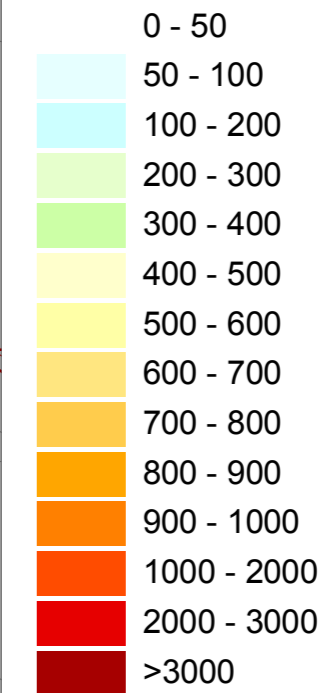
BIJLAGE 1 Kaarten stikstofdepositie

Legenda

- veehouderijbedrijf met rundvee
- veehouderijbedrijf

depositie van amoniak uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Winterswijk (mol N/ha/jr)

- Natura2000 gebied
- zeer kwetsbaar gebied (WAV)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

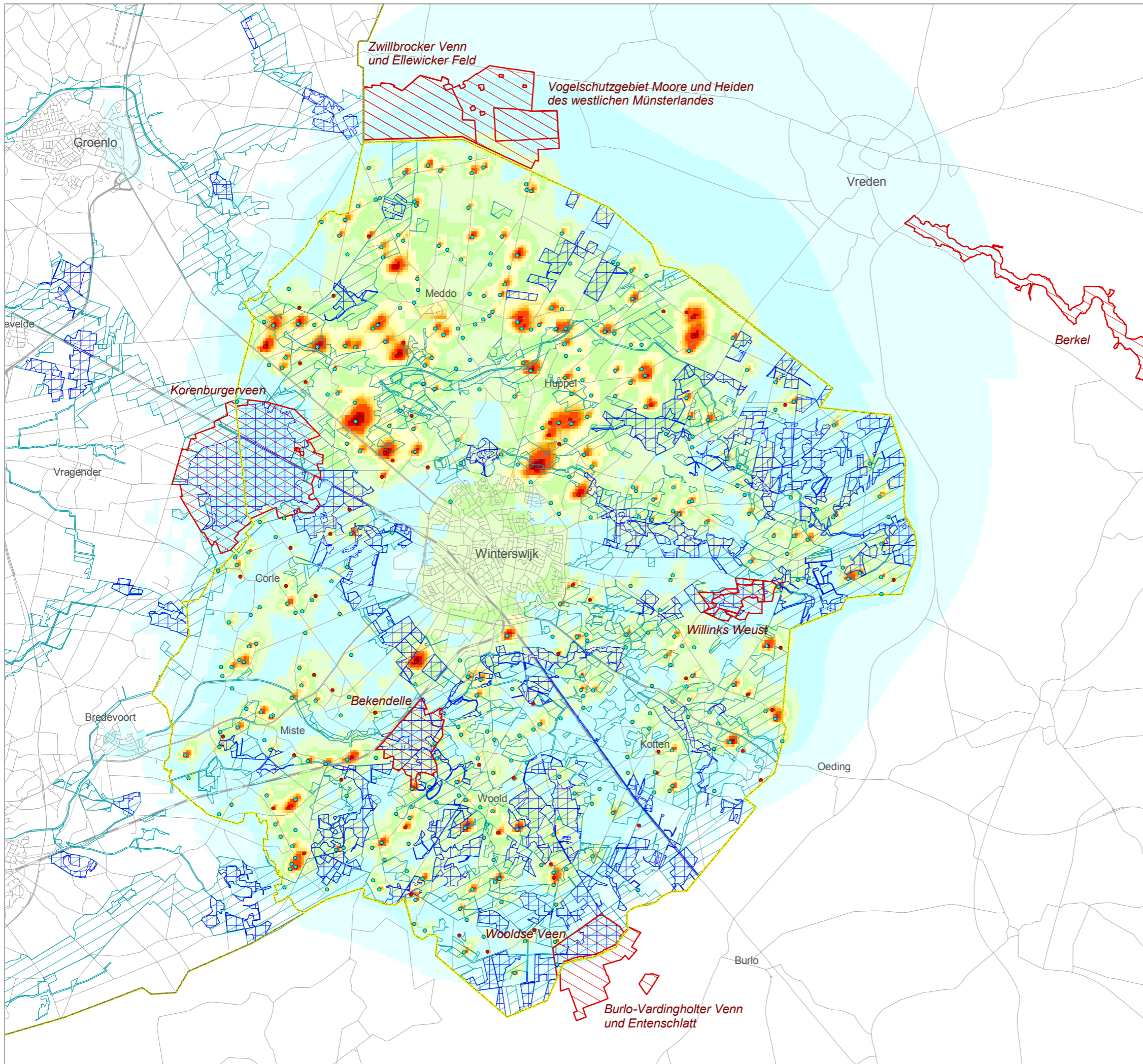
Depositie van ammoniak uit stalemissies - scenario 5% groei rundvee

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

uitvoering
 ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

700 0 700 1400 2100 Meters
schaal:

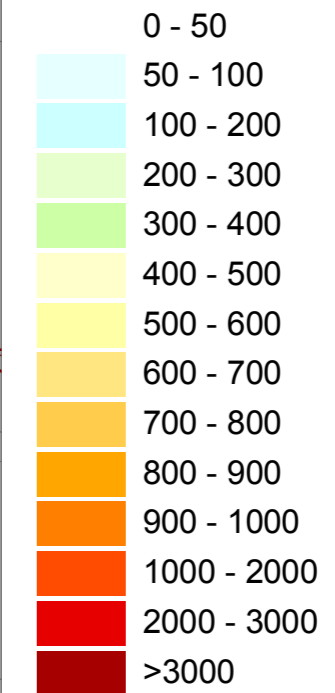
C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

- veehouderijbedrijf met rundvee
- veehouderijbedrijf

depositie van amoniak uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Winterswijk (mol N/ha/jr)

- Natura2000 gebied
- zeer kwetsbaar gebied (WAV)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

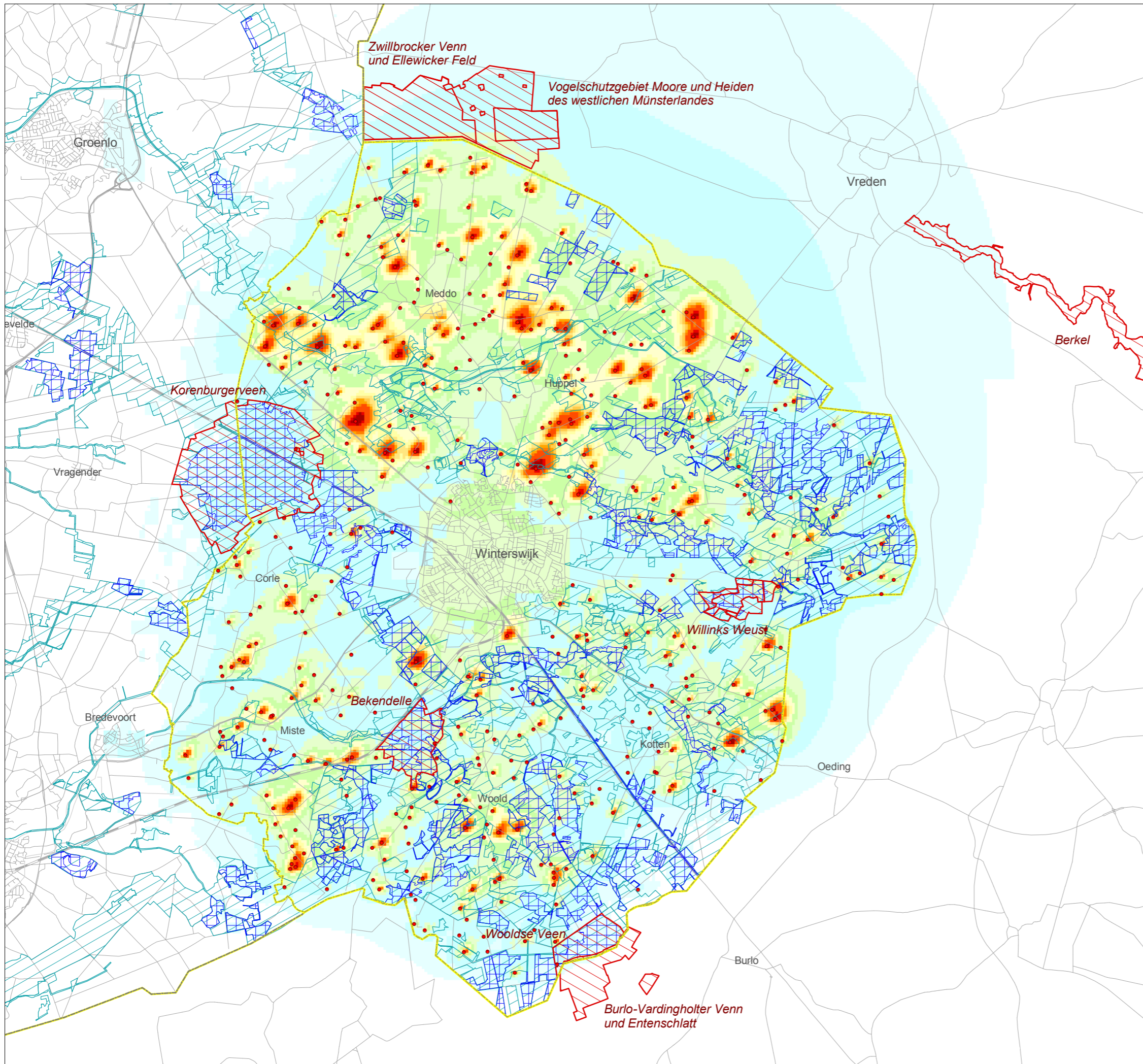
Depositie van ammoniak uit stalemissies - scenario 5% afname rundvee

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

uitvoering
 ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

700 0 700 1400 2100 Meters
schaal:

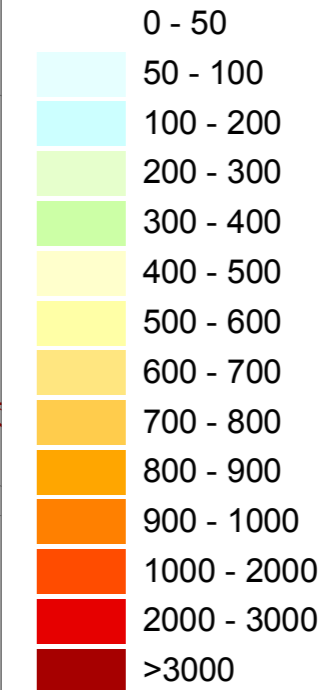
C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

depositie van amoniak uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Winterswijk (mol N/ha/jr)

- Natura2000 gebied
- zeer kwetsbaar gebied (WAV)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Depositie van ammoniak uit stalemissies - scenario maximaal

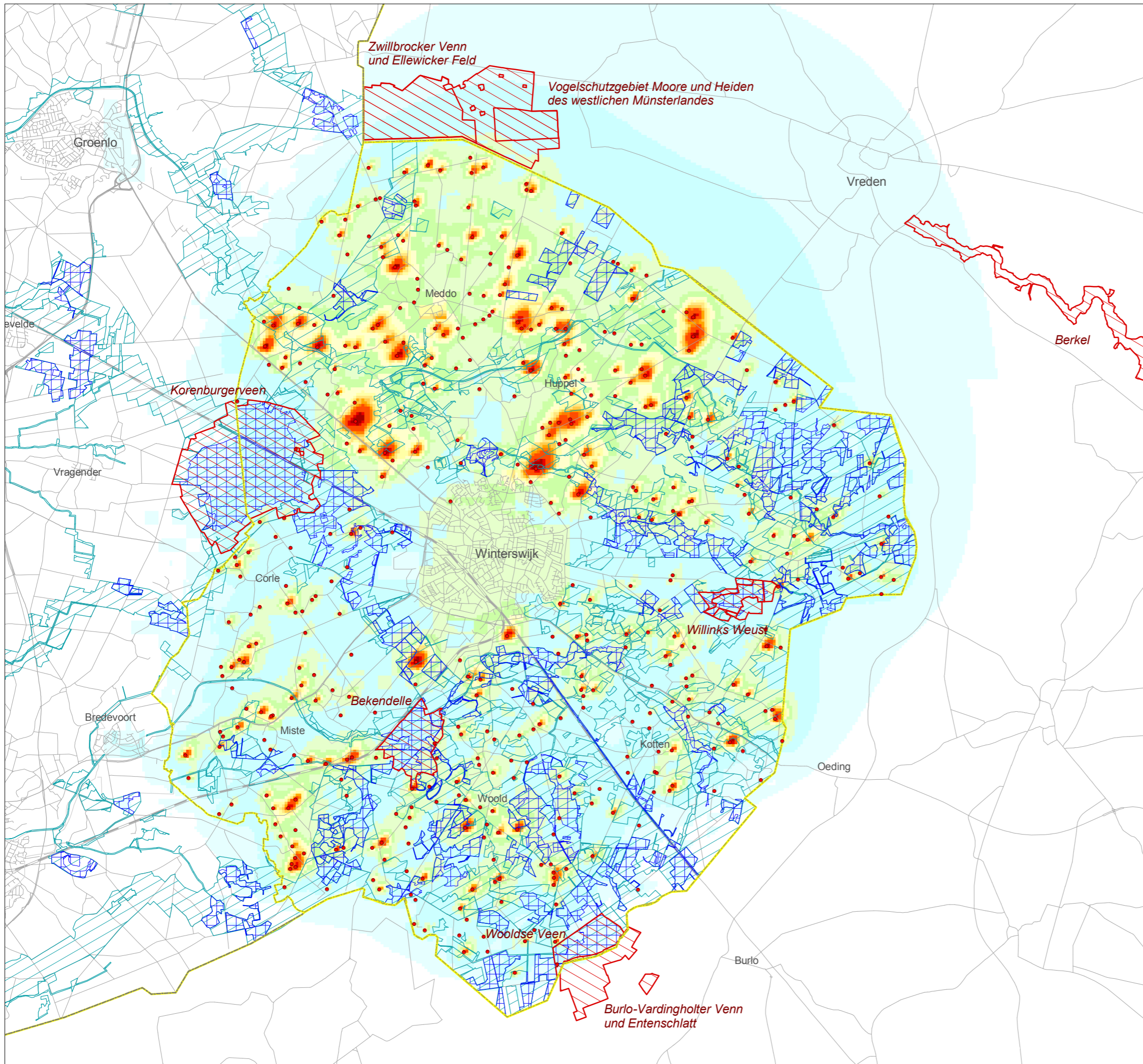
opdrachtgever:
gemeente
Winterswijk

uitvoering

Infrastructuur, milieu, gebouwen

700 0 700 1400 2100 Meters
schaal:

C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

depositie van amoniak uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Winterswijk (mol N/ha/jr)

0 - 50

50 - 100

100 - 200

200 - 300

300 - 400

400 - 500

500 - 600

600 - 700

700 - 800

800 - 900

900 - 1000

1000 - 2000

2000 - 3000

>3000

Natura2000 gebied

zeer kwetsbaar gebied (WAV)

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Depositie van ammoniak uit stalemissies - scenario afname

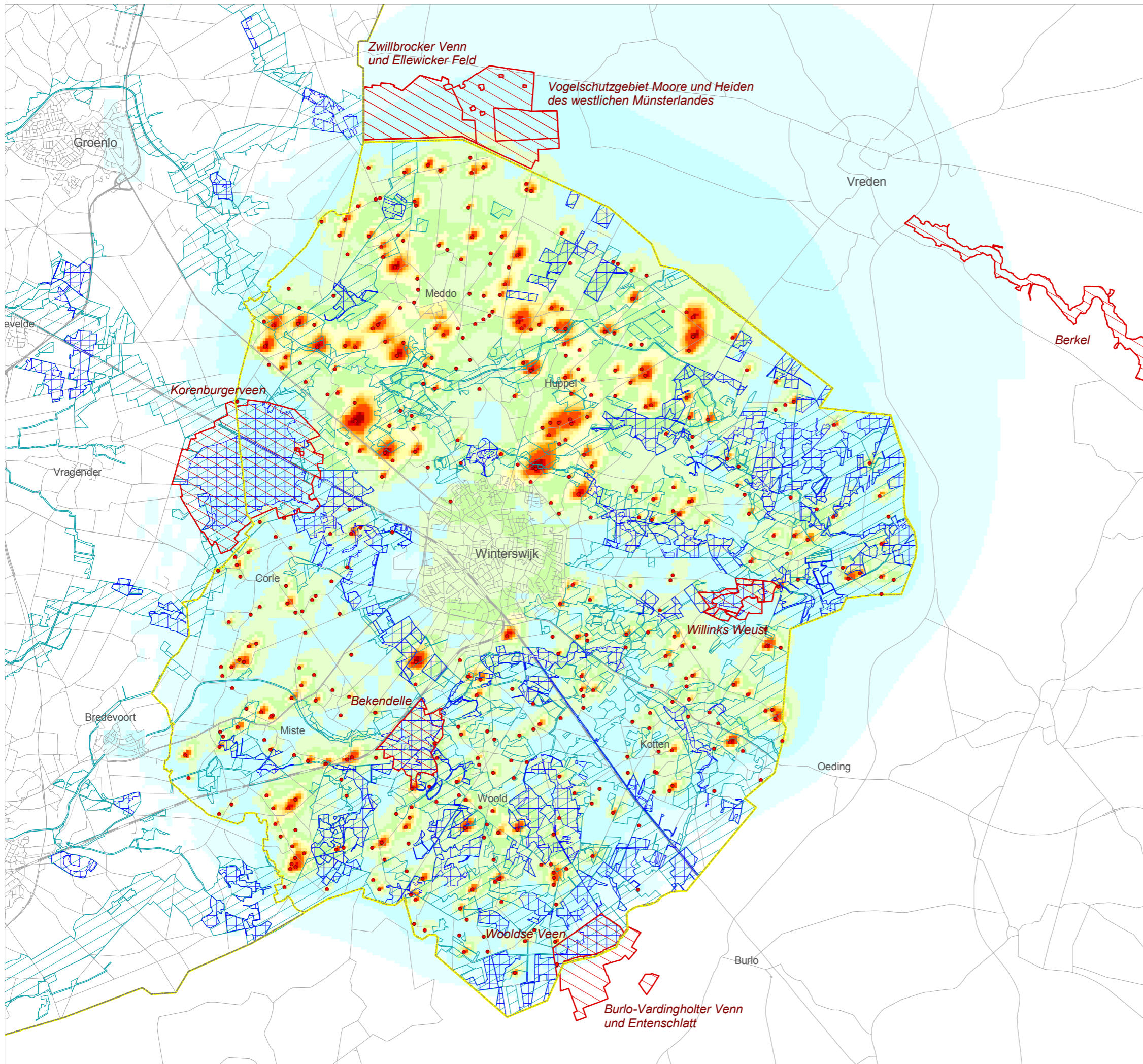
opdrachtgever:
gemeente
Winterswijk

uitvoering

700 0 700 1400 2100 Meters
schaal:

C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

depositie van amoniak uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Winterswijk (mol N/ha/jr)

0 - 50

50 - 100

100 - 200

200 - 300

300 - 400

400 - 500

500 - 600

600 - 700

700 - 800

800 - 900

900 - 1000

1000 - 2000

2000 - 3000

>3000

Natura2000 gebied

zeer kwetsbaar gebied (WAV)

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Depositie van ammoniak uit stalemissies - autonome ontwikkeling

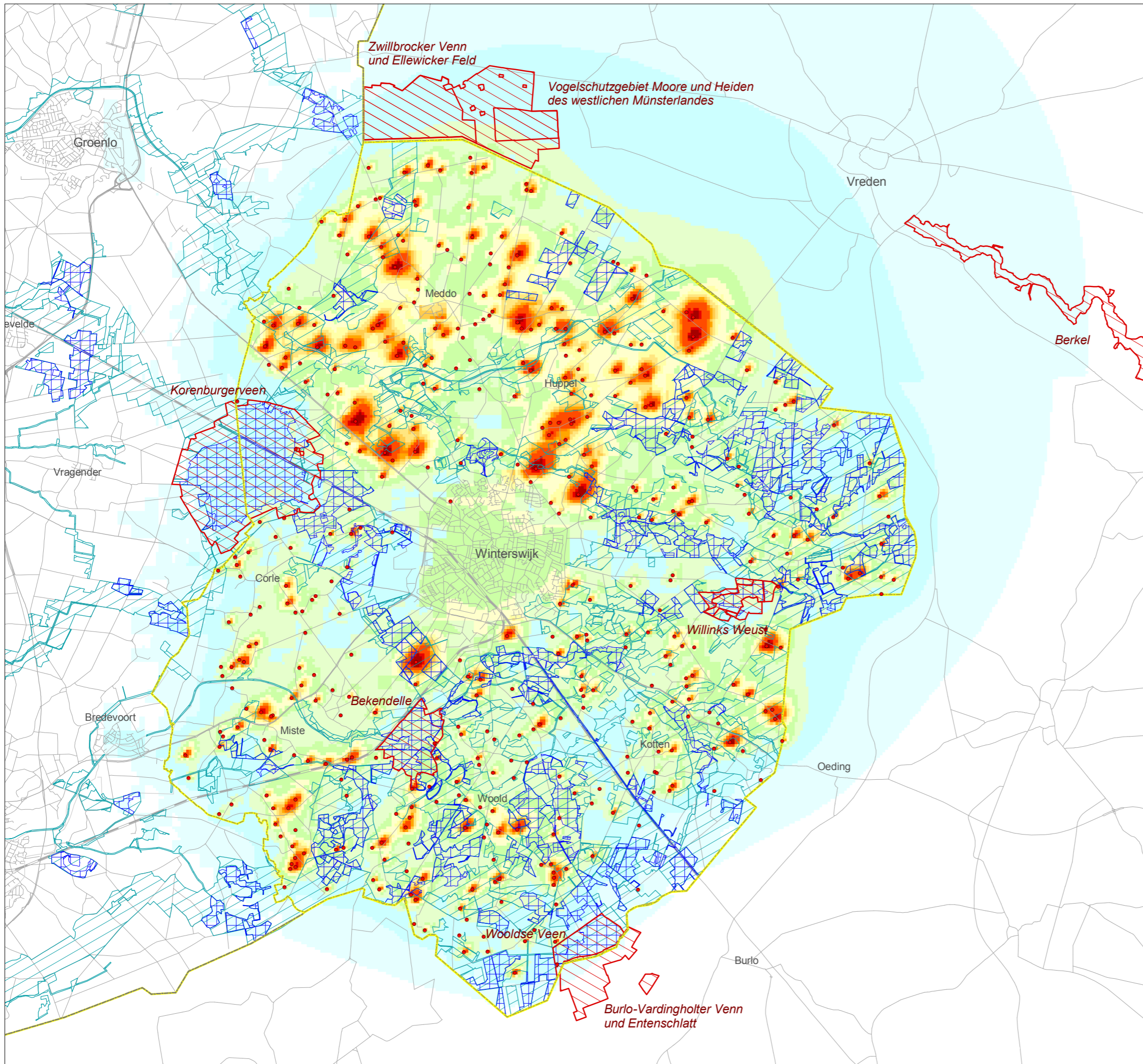
opdrachtgever:
gemeente
Winterswijk

uitvoering

700 0 700 1400 2100 Meters
schaal:

C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

depositie van amoniak uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Winterswijk (mol N/ha/jr)

0 - 50

50 - 100

100 - 200

200 - 300

300 - 400

400 - 500

500 - 600

600 - 700

700 - 800

800 - 900

900 - 1000

1000 - 2000

2000 - 3000

>3000

 Natura2000 gebied

 zeer kwetsbaar gebied (WAV)

 Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Depositie van ammoniak uit stalemissies - huidige situatie

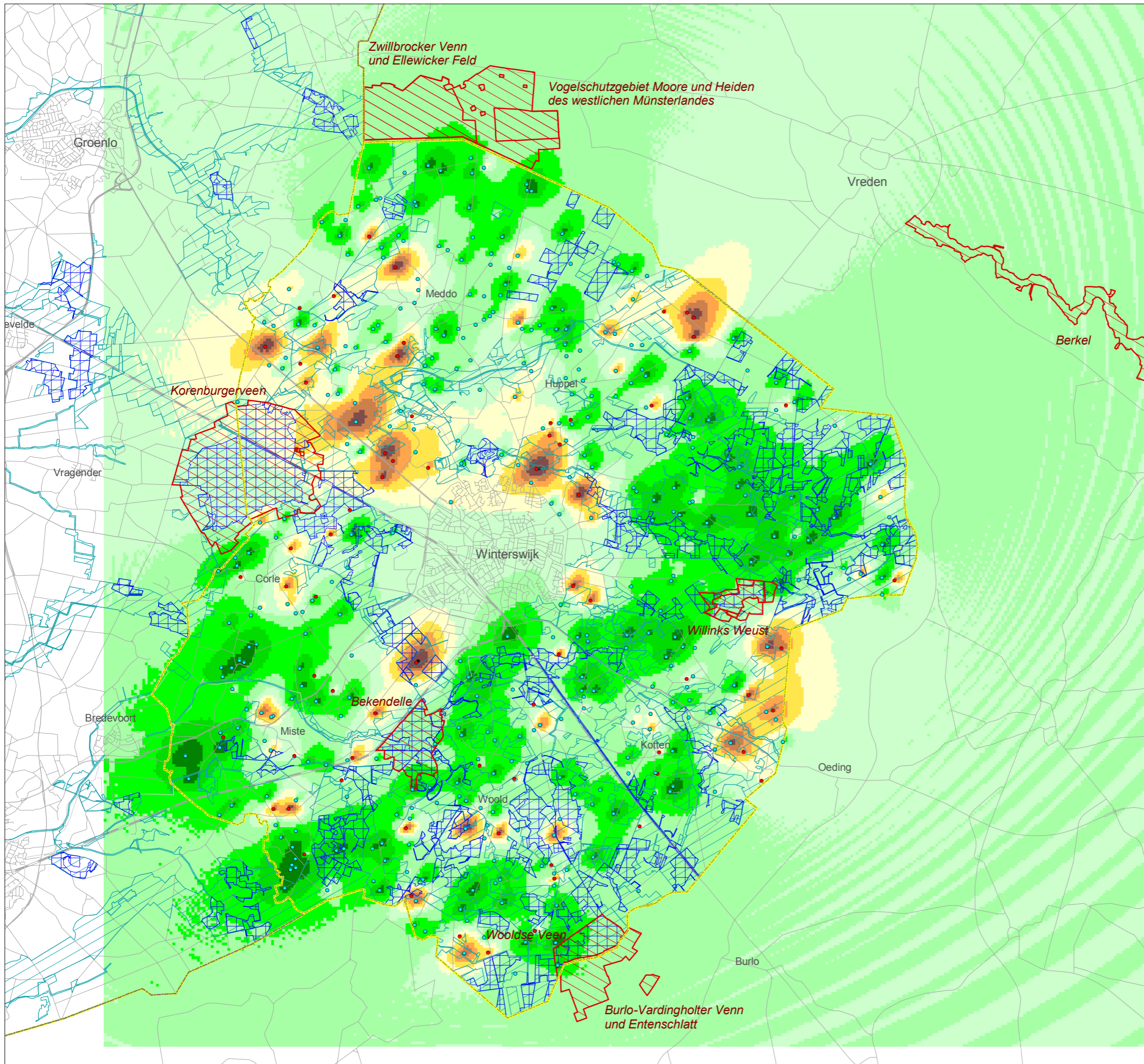
opdrachtgever:
gemeente
Winterswijk

uitvoering

700 0 700 1400 2100 Meters
schaal:

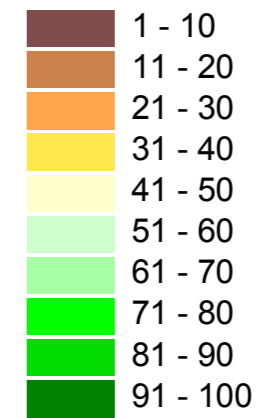
C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

- veehouderijbedrijf met rundvee
- veehouderijbedrijf zonder rundvee

aandeel rundvee in de depositie van ammoniak uit stalemissies (%)

- Natura2000 gebied
- zeer kwetsbaar gebied (WAV)
- Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Depositie van ammoniak uit stalemissies
-aandeel rundvee in de depositie van ammoniak in de autonome ontwikkeling

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

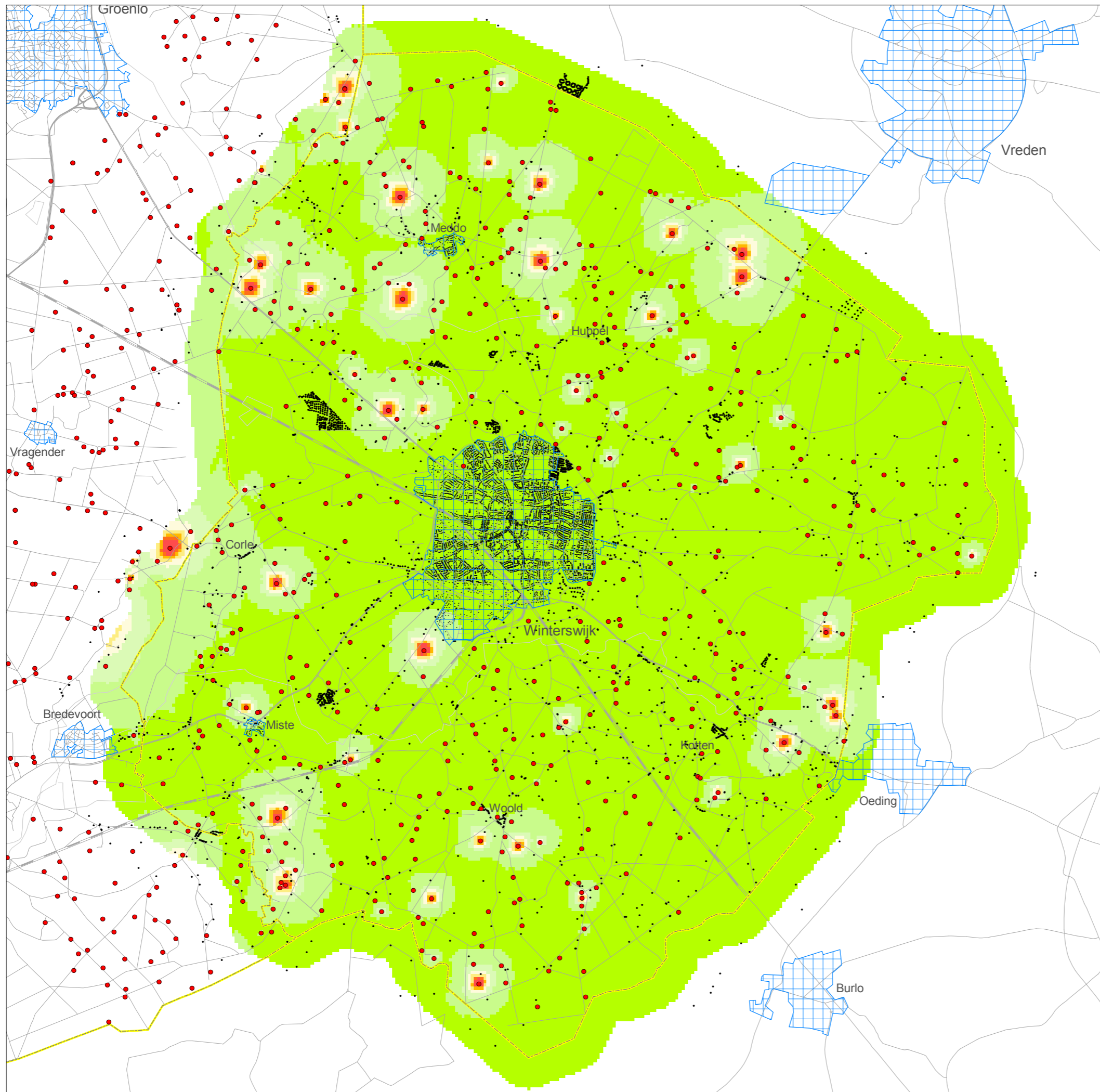
uitvoering
 ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: 700 0 700 1400 2100 Meters

C01024.000059
6 okt 2009

BIJLAGE 3

Kaartbijlage

Legenda

• veehouderijbedrijf

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

voor geurhinder gevoelige objecten

⋯ voor geurhinder gevoelige objecten

bebouwde kom

achtergrond-belasting (ou)	kans op geurhinder	beoordeling leefklimaat
0 - 3.0	< 5 %	zeer goed
3.1 - 7.4	5 - 10 %	goed
7.5 - 13.1	10 - 15 %	redelijk goed
13.2 - 20.0	15 - 20 %	matig
20.1 - 28.3	20 - 25 %	tamelijk slecht
28.4 - 38.5	25 - 30 %	slecht
38.6 - 50.7	30 - 35 %	zeer slecht
>50.7	>35 %	extreem slecht

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder - scenario maximaal

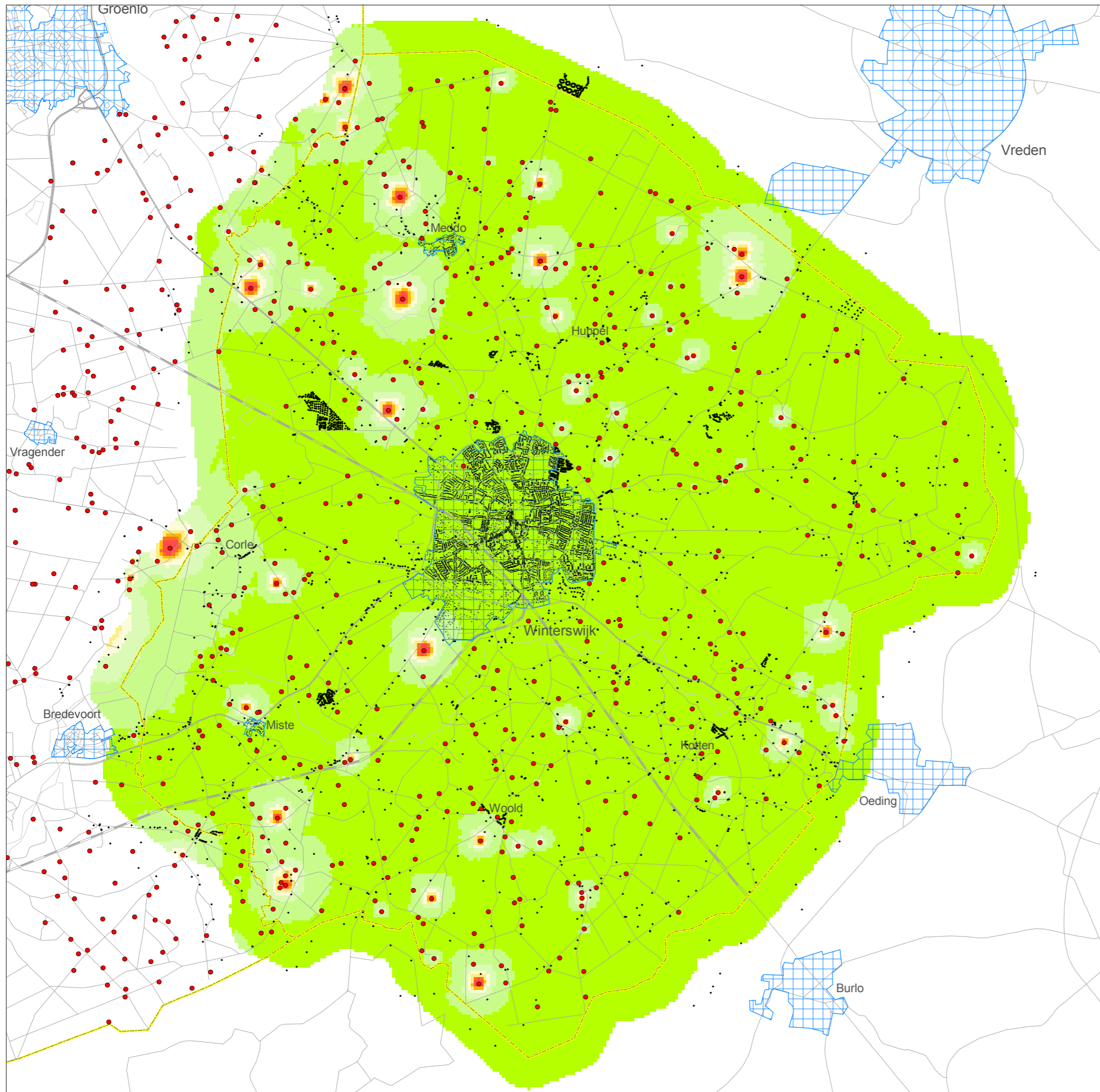
Gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

uitvoering
ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: 500 0 500 1000 1500 2000 Meters

C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

voor geurhinder gevoelige objecten

⋯ voor geurhinder gevoelige objecten

bebouwde kom

achtergrond-belasting (ou)	kans op geurhinder	beoordeling leefklimaat
0 - 3.0	< 5 %	zeer goed
3.1 - 7.4	5 - 10 %	goed
7.5 - 13.1	10 - 15 %	redelijk goed
13.2 - 20.0	15 - 20 %	matig
20.1 - 28.3	20 - 25 %	tamelijk slecht
28.4 - 38.5	25 - 30 %	slecht
38.6 - 50.7	30 - 35 %	zeer slecht
>50.7	>35 %	extreem slecht

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder - scenario afname

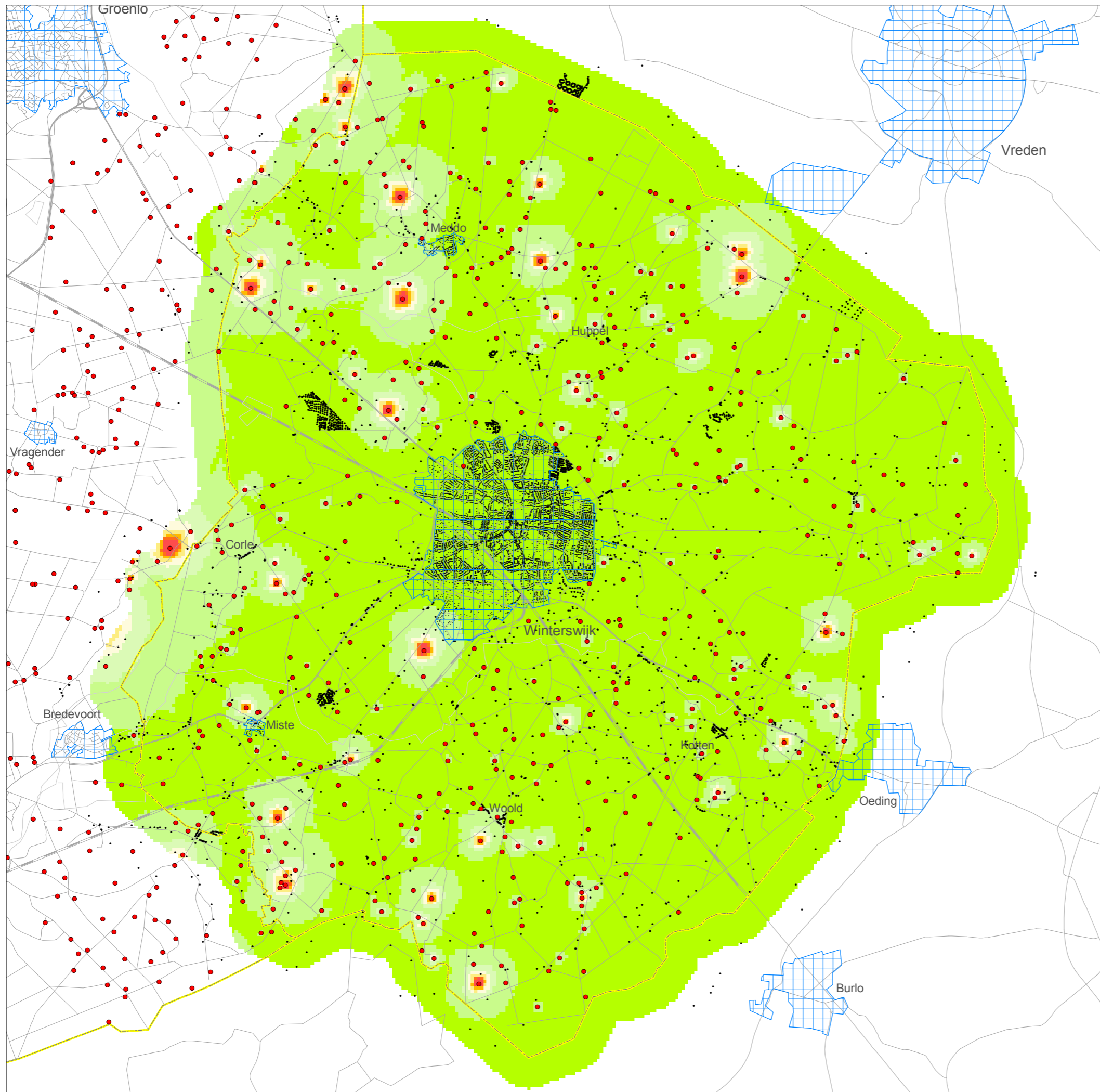
Gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

uitvoering
 ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: Meters

C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

voor geurhinder gevoelige objecten

⋯ voor geurhinder gevoelige objecten

bebouwde kom

achtergrond-belasting (ou)	kans op geurhinder	beoordeling leefklimaat
0 - 3.0	< 5 %	zeer goed
3.1 - 7.4	5 - 10 %	goed
7.5 - 13.1	10 - 15 %	redelijk goed
13.2 - 20.0	15 - 20 %	matig
20.1 - 28.3	20 - 25 %	tamelijk slecht
28.4 - 38.5	25 - 30 %	slecht
38.6 - 50.7	30 - 35 %	zeer slecht
>50.7	>35 %	extreem slecht

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder - autonome ontwikkeling

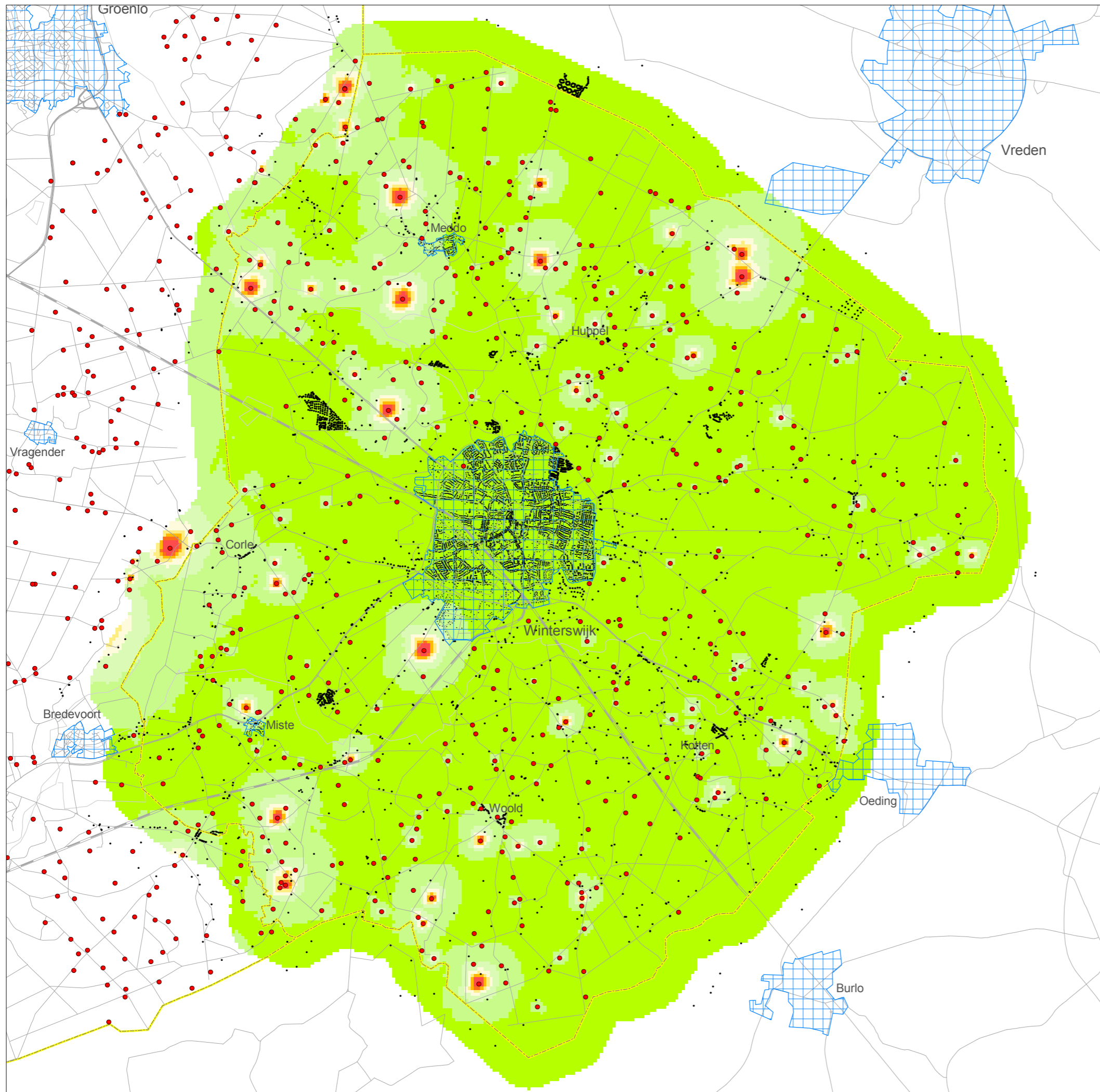
Gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

uitvoering
ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: 500 0 500 1000 1500 2000 Meters

C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

voor geurhinder gevoelige objecten

⋯ voor geurhinder gevoelige objecten

bebouwde kom

achtergrond-belasting (ou)	kans op geurhinder	beoordeling leefklimaat
0 - 3.0	< 5 %	zeer goed
3.1 - 7.4	5 - 10 %	goed
7.5 - 13.1	10 - 15 %	redelijk goed
13.2 - 20.0	15 - 20 %	matig
20.1 - 28.3	20 - 25 %	tamelijk slecht
28.4 - 38.5	25 - 30 %	slecht
38.6 - 50.7	30 - 35 %	zeer slecht
>50.7	>35 %	extreem slecht

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder - huidige situatie

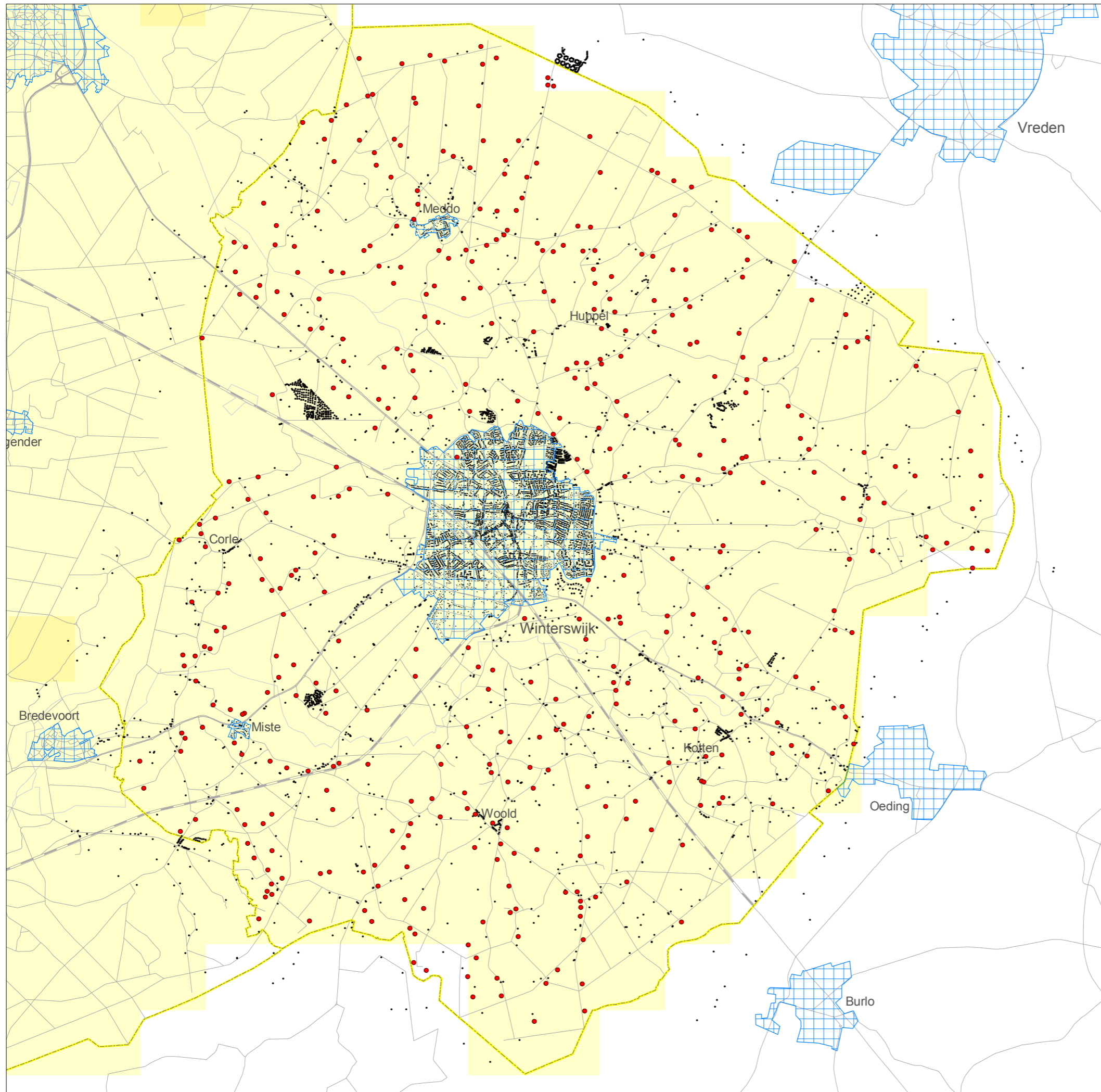
Gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

uitvoering
ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: 500 0 500 1000 1500 2000 Meters

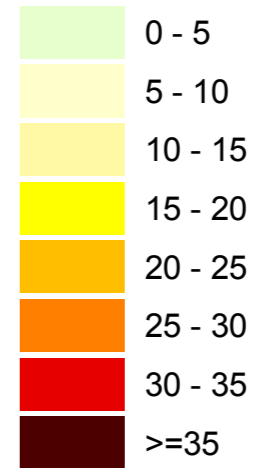
C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

overschrijdingsdagen fijnstof PM10 vanuit de achtergrondconcentratie (dagen/jaar) voor zeezout gecorrigeerde waarden

⋯ object (geurhinder)

▤ bebouwde kom

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Overschrijdingsdagen fijnstof (PM10) vanuit de achtergrondconcentratie gegevens ISL3a prognose 2010

opdrachtgever:

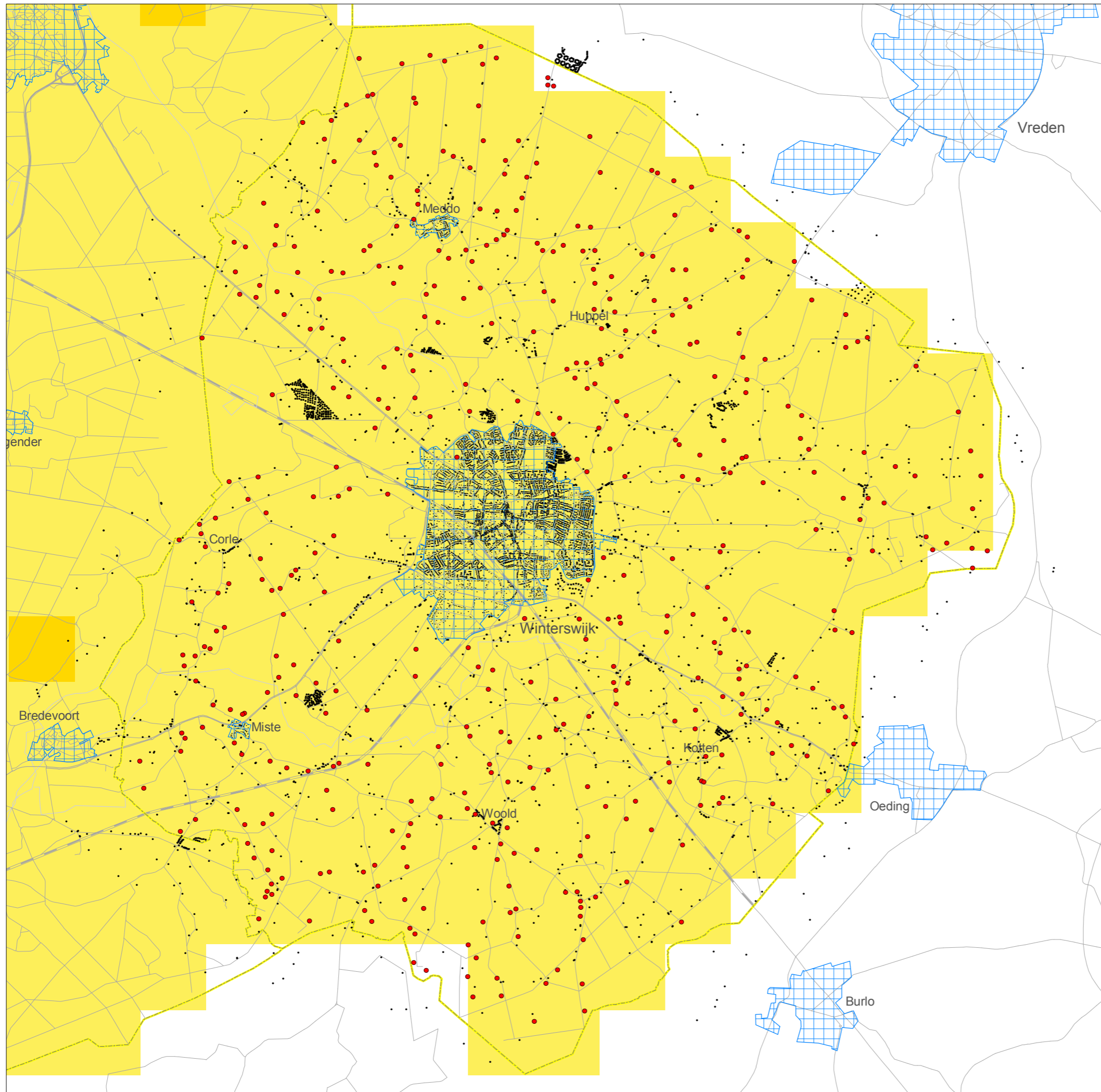
gemeente Winterswijk

uitvoering

schaal: 500 0 500 1000 1500 2000 Meters

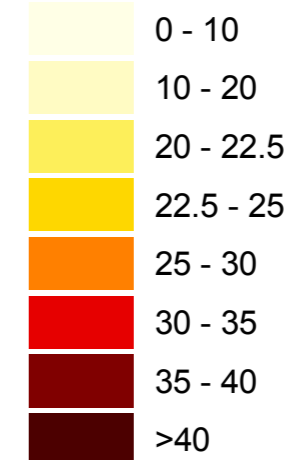
C01024.000059
6 okt 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

achtergrondconcentratie fijnstof PM10
($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
voor zeezout gecorrigeerde waarden

⋯ object (geurhinder)

▤ bebouwde kom

**Plan MER Bestemmingsplan buitengebied
gemeente Winterswijk**

Concentratie van fijnstof (PM10) in Winterswijk
gegevens ISL3a prognose 2010

opdrachtgever:

gemeente
Winterswijk

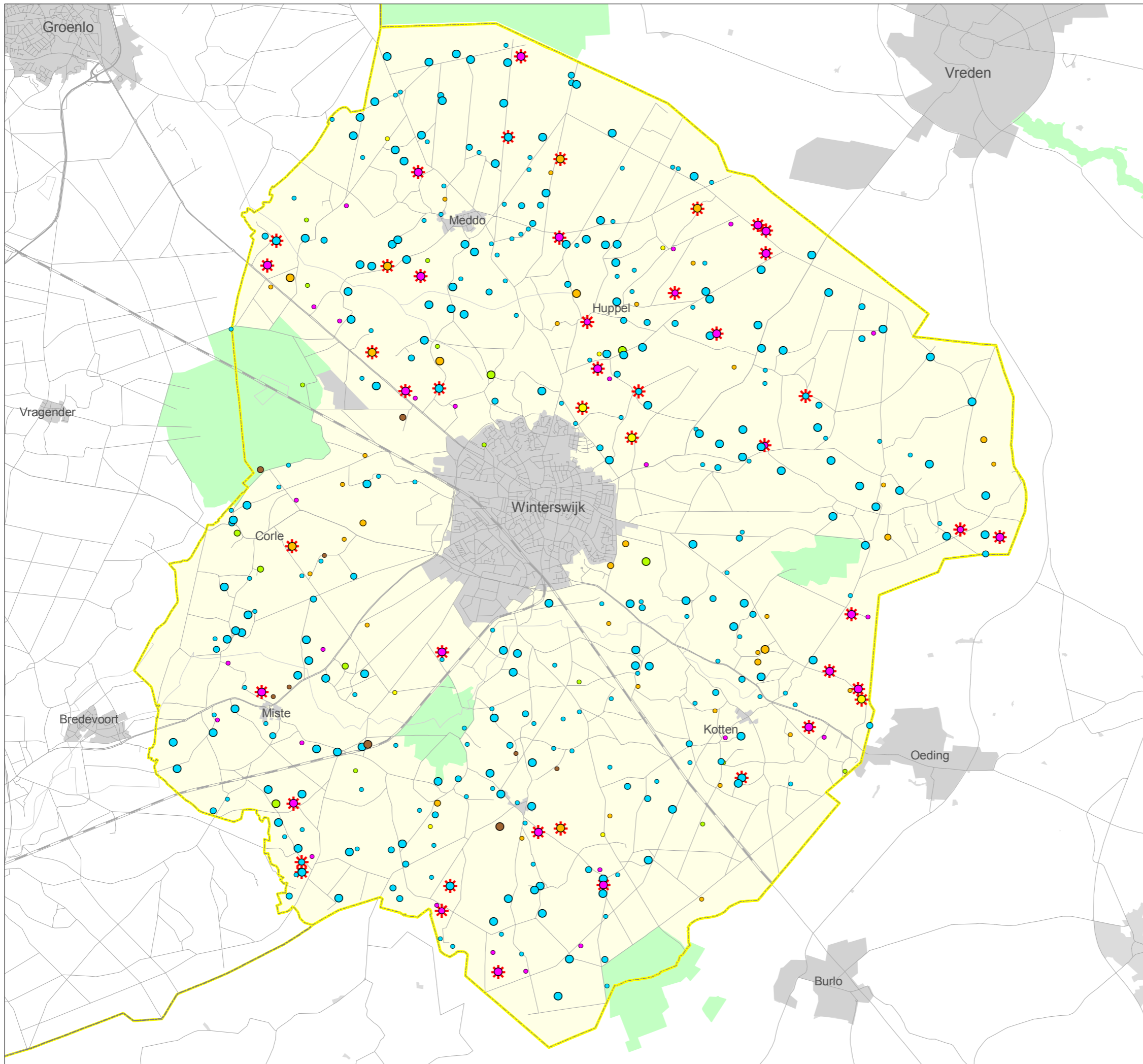
uitvoering

schaal: 500 0 500 1000 1500 2000 Meters

C01024.000059

6 okt 2009

Legenda

veehouderijbedrijven

- varkens
- kippen
- rundvee
- gemengd
- paarden
- overig

- ≥ 70 Nge
- 40 - 70 Nge
- < 40 Nge

✱ bedrijf met 40 Nge intensief

bebouwde kom

Natura2000 gebied

**Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied
gemeente Winterswijk**

Veehouderijbedrijven

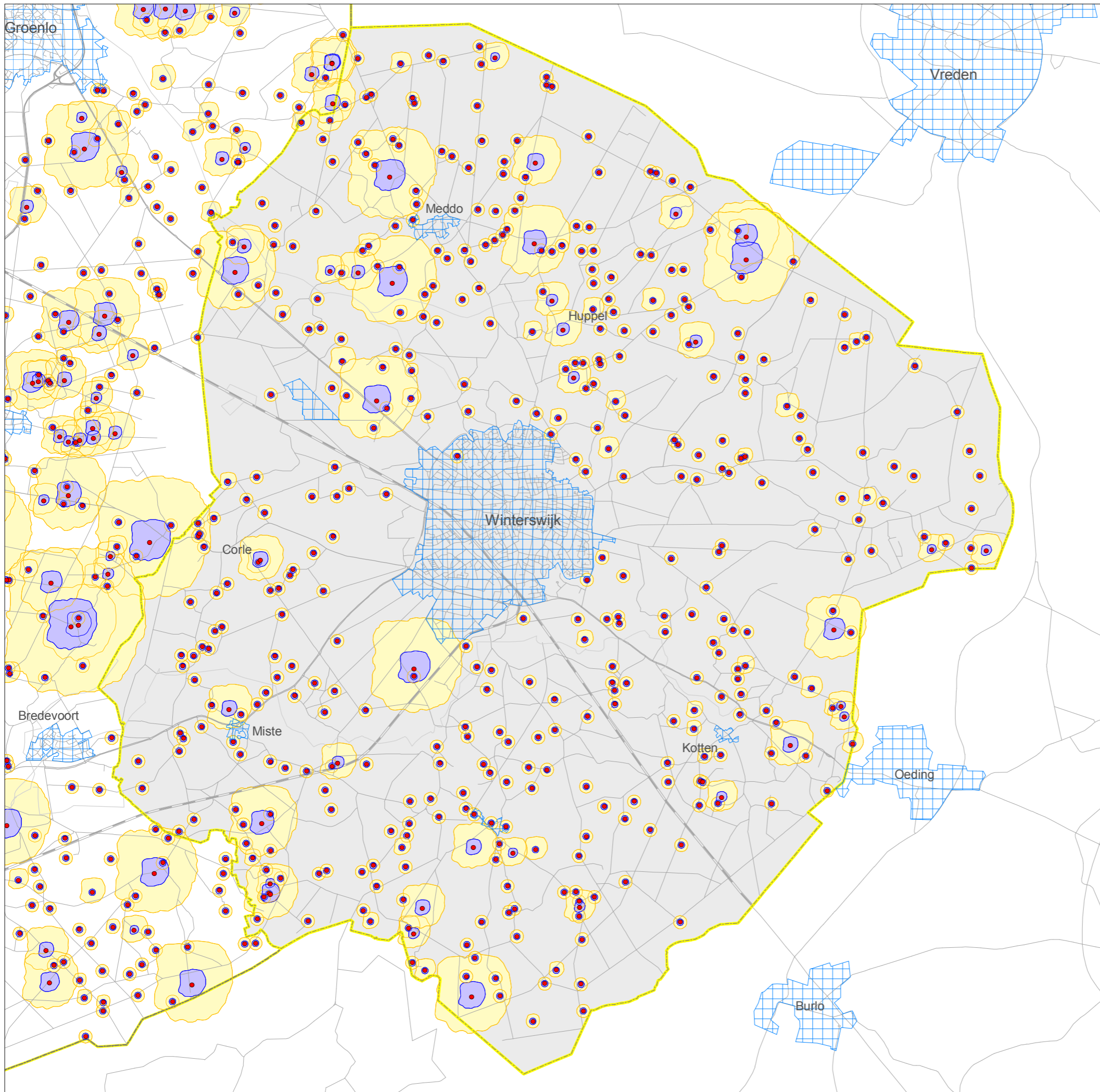
opdrachtgever: uitvoering

gemeente
Winterswijk

schaal: 500 0 500 1000 Meters

C01024.000059
15 juni 2009

Legenda

• veehouderijbedrijf

geurhindercontouren

- indicatieve geurhindercontour 3 ou of vaste afstand contour 100m
- indicatieve geurhindercontour 14 ou of vaste afstand contour 50m

 bebouwde kom

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied
gemeente Winterswijk

Indicatieve geurhindercontouren
 3 ou en 14 ou

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering
 en een ruwheid van 0.20

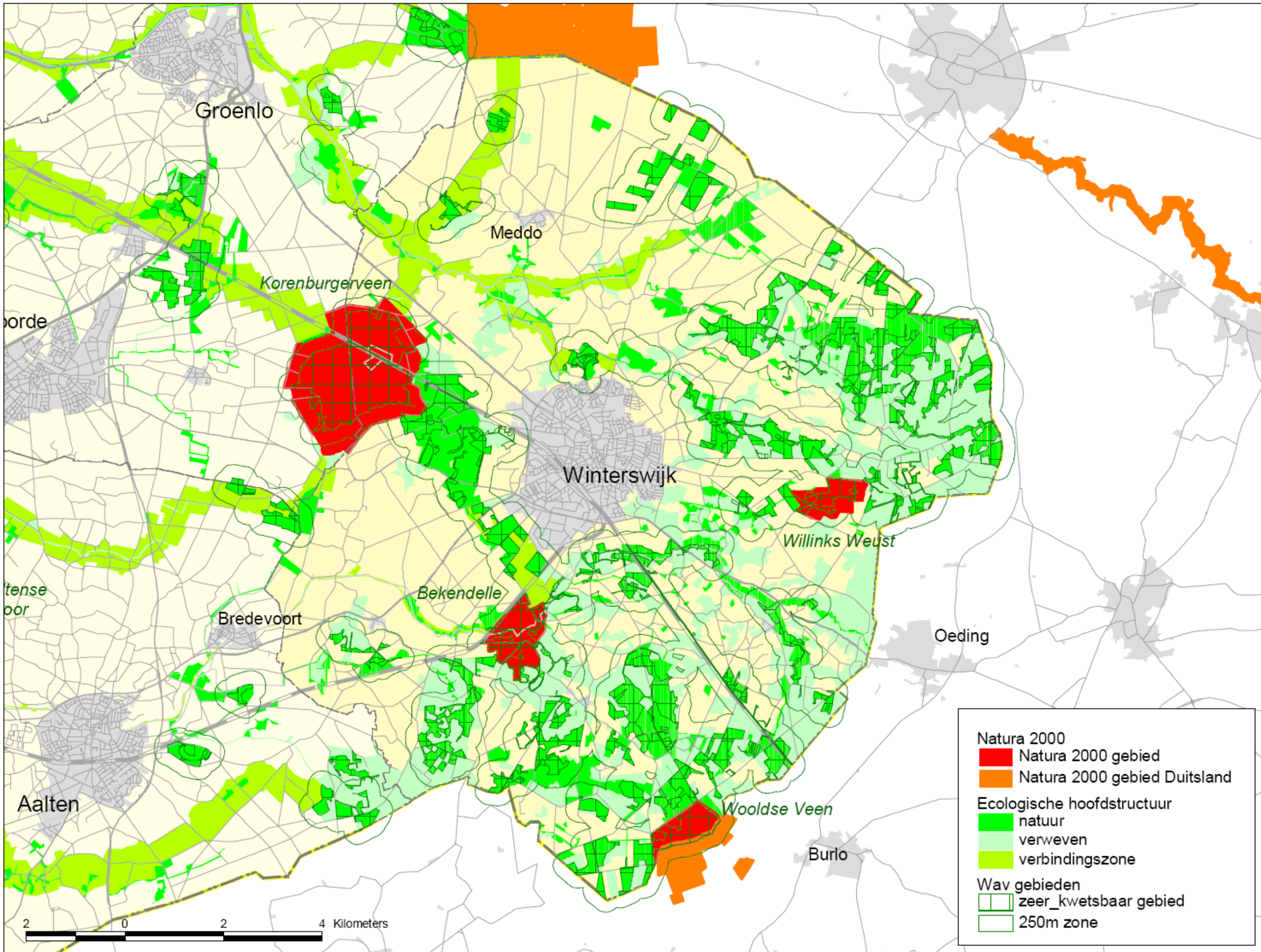
opdrachtgever:
 gemeente
 Winterswijk

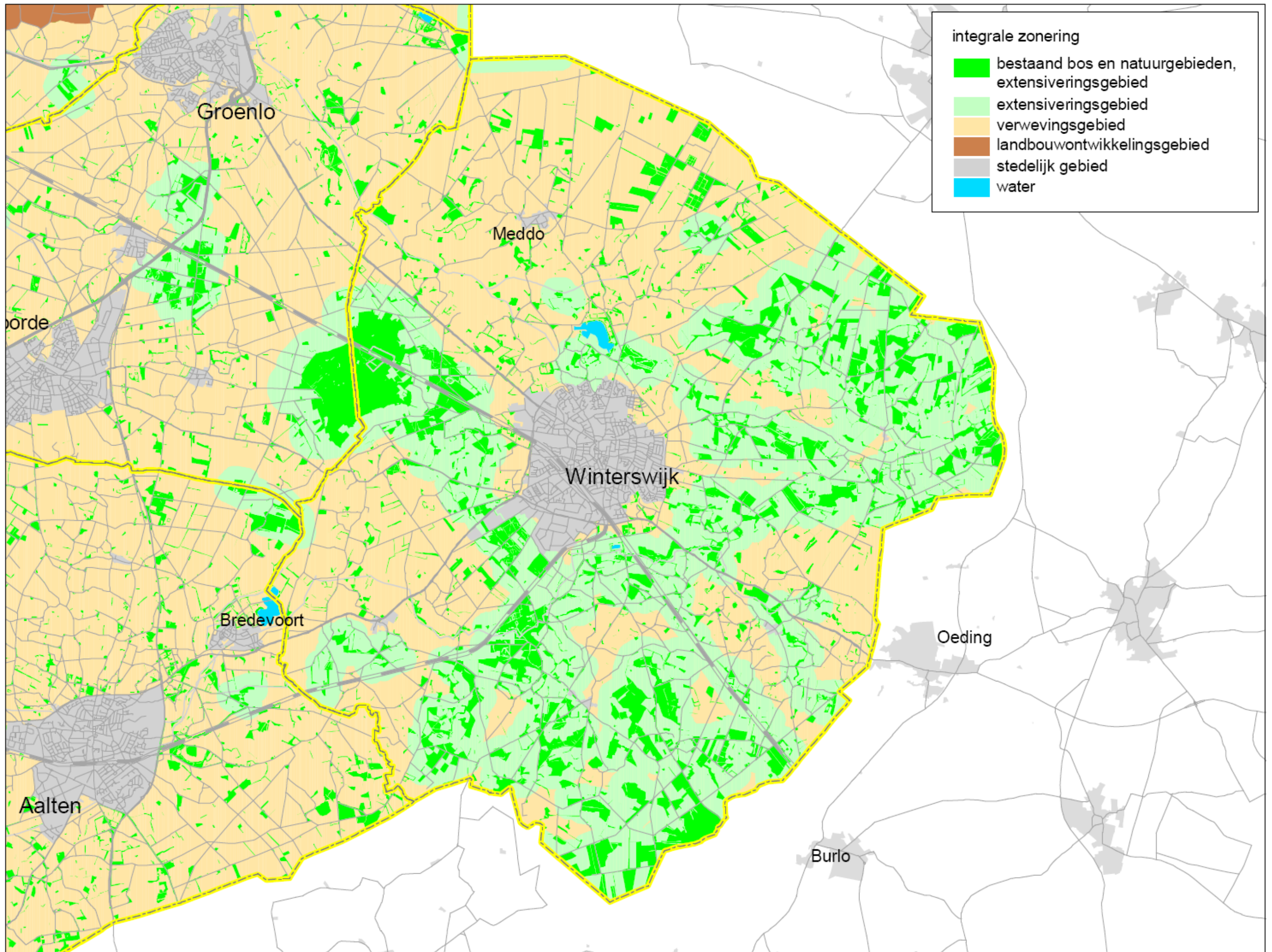
uitvoering

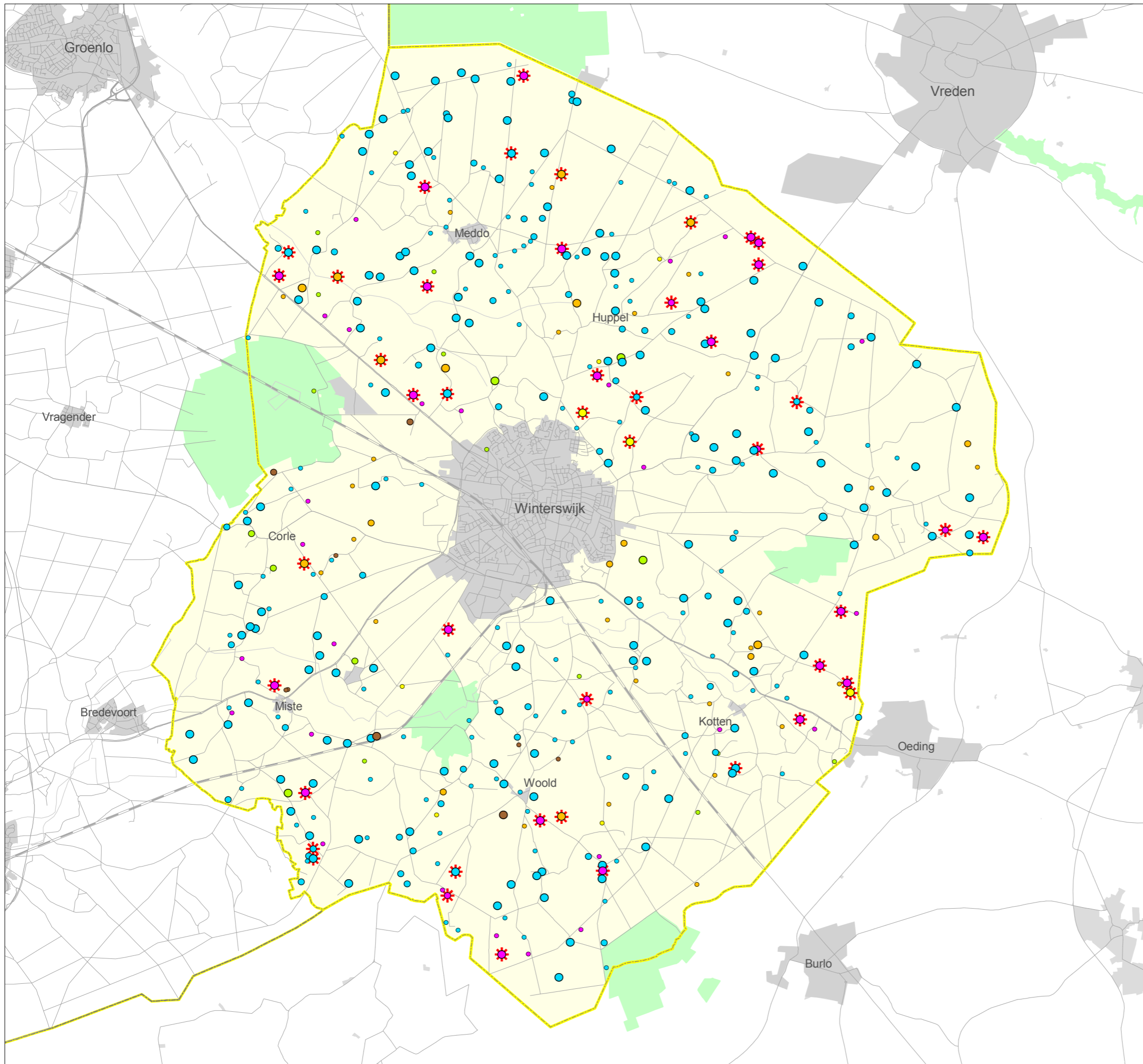

500 0 500 1000 1500 2000 Meters
 schaal:

C01024.000059
 17 juni 2009

Legenda

veehouderijbedrijven

- varkens
- kippen
- rundvee
- gemengd
- paarden
- overig

- >=70 Nge
- 40 - 70 Nge
- <40 Nge

* bedrijf met 40 Nge intensief

Natura2000 gebied

Plan MER Bestemmingsplan buitengebied gemeente Winterswijk

Ruimtelijke spreiding veehouderijbedrijven in de huidige situatie

opdrachtgever:
gemeente Winterswijk

uitvoering
 ARCADIS
Infrastructuur, milieu, gebouwen

schaal: 600 0 600 1200 1800 Meters

C01024.000059
6 okt 2009

BIJLAGE 4

Achtergrondinformatie veehouderij en gezondheid

Er zijn vele studies gedaan naar de gezondheidseffecten van werknemers van de intensieve veehouderij. Onder werknemers wordt vooral een hoge prevalentie van luchtwegklachten gevonden waaronder hoesten, slijm opgeven, kortademigheid en benauwdheid. Daarnaast heeft een deel van de werknemers systemische klachten zoals rillingen, transpireren, koorts en gewrichtspijnen. Allergie voor allergenen buiten de werksituatie, zoals graspollen (hooikoorts), huisstofmijt en huisdieren (katten en honden) komt echter juist minder voor bij agrariërs en hun kinderen. Als oorzaak van de werkgerelateerde klachten komt uit de literatuur voornamelijk de blootstelling aan endotoxinen naar voren. Het is mogelijk dat ook andere agentia afkomstig van micro-organismen samen met endotoxine deze effecten veroorzaken. Een veehouderij emitteert stoffen naar de omgeving afhankelijk van onder andere staltype, bedrijfsvoering en aantal en type dieren. De bijdrage van deze emissies aan de concentraties op leefniveau lijkt gering en leidt in elk geval niet tot overschrijding van normen of gezondheidkundige advieswaarden. De blootstelling van omwonenden van de intensieve veehouderij aan diverse stoffen is een ordegrootte 100-1000 lager dan van werknemers. Dit is één van de redenen waardoor uit de bij werknemers gevonden effecten niet direct conclusies kunnen worden getrokken aangaande het risico voor omwonenden. Verder is de concentratie endotoxine in huisstof verhoogd in woningen van agrariërs, maar niet in andere plattelandswoningen. Deze gegevens ondersteunen de conclusie dat blootstelling van omwonenden (niet-agrariërs) naar alle waarschijnlijkheid laag is en alleen in de directe nabijheid van agrarische activiteit is terug te vinden. Het is onduidelijk of de licht verhoogde concentraties rond agrarische bedrijven kunnen leiden tot effecten op de gezondheid.

Een ander virus dat verband houdt met de intensieve veehouderij, is het influenzavirus (griep), maar dit komt zelden voor. Infectie met het influenzavirus kan leiden tot acute klachten van de luchtwegen. Door praten, hoesten of niezen wordt het virus verspreid. Mensen kunnen besmet raken met varkensinfluenzavirus door beroepsmatig in contact te komen met varkens. Verder kunnen mensen geïnfecteerd raken met influenzavirussen door direct contact met geïnfecteerd pluimvee.

Salmonella bij de mens is een belangrijke verwekker van voedselgerelateerde darminfecties bij de mens. Dieren zijn vaak de drager van de Salmonella bacterie zonder er zelf ziek van te worden; door mest besmetten zij elkaar. Door controle programma's is het aantal besmettingen in de pluimveesector afgenomen, onder rundvee en varkens echter niet. Infecties bij de mens treden op door eten van besmet vlees en eieren of producten, die door vlees of eieren zijn besmet.

Ten slotte is toxoplasmose een van de meest voorkomende parasitaire infectieziekten. Mensen kunnen besmet raken door contact met besmette eitjes besmette aarde (die via katten uitgescheiden worden, welke het weer van muizen hebben of varkens en kippen die tussengastheren zijn) of door het eten van met eitjes besmette groente op het eten van niet (goed) doorbakken vlees. Mensen kunnen het niet overdragen op andere mensen en de meeste infecties verlopen zonder verschijnselen.

Onder omwonenden van intensieve veehouderijen is minder onderzoek gedaan dan onder werknemers. Uit het beschikbare onderzoek blijkt dat omwonenden vaak meer symptomen rapporteren dan vergelijkingsgroepen. Het gaat vooral om klachten van de luchtwegen en verminderde kwaliteit van leven. Het is duidelijk dat rondom intensieve veehouderij vaak geurhinder optreedt. Omdat blootstellingschattingen in vrijwel alle studies ontbreken, is op grond van de beschikbare gegevens geen relatie te leggen tussen blootstelling aan specifieke componenten uit de intensieve veehouderij en de gezondheidsklachten.

Verspreidingsberekeningen en/of blootstellingsmetingen kunnen meer inzicht geven in de verspreiding van stoffen vanuit de grote intensieve veehouderijen (megastallen). Voor bedrijven van een dergelijke omvang zijn namelijk nog helemaal geen gegevens beschikbaar. Daar is wel behoefte aan, zeker gezien het grote aantal vragen dat de schaalvergroting oproept.

Op het gebied van bacteriën is vooral MRSA een probleem. Ca. 40 % van Nederlandse slachtvarkens is drager van MRSA. Van deze bacterie worden mensen in de algemene bevolking gewoonlijk niet ziek. Een risico ontstaat wanneer deze bacterie wordt geïntroduceerd in ziekenhuizen of verpleeghuizen. Patiënten met een MRSA-besmetting zijn moeilijker met antibiotica te behandelen, en vooral bij mensen met verminderde weerstand vormt dit een gezondheidsrisico. In de algemene bevolking is minder dan 0,1 % drager van de bacterie. Op grond van de huidige inzichten wordt de kans dat de bacterie via het milieu wordt overgedragen aan omwonenden gering geacht omdat in de buitenlucht een sterke verdunning plaatsvindt.

Met name antibioticumresistentie is een probleem. In de afgelopen 10 jaar is de antibioticum resistentie met 50% toegenomen. De verspreiding van resistente micro-organismen wordt vergemakkelijkt door een hoge dichtheid van dieren met nauw contact al dan niet in combinatie met slechte hygiënische omstandigheden

Q-koorts wordt veroorzaakt door de bacterie *Coxiella burnetii*. Deze bacterie komt voor bij vrijwel alle diersoorten. De twee grootste kringlopen waarbinnen deze bacterie circuleert zijn enerzijds wilde knaagdieren en anderzijds gedomesticeerde dieren, zoals rund, schaaap en geit. Tussen de landbouwhuisdieren kan besmetting voornamelijk optreden door het inademen van stofdeeltjes met daarin bacteriën. Het inademen van besmette stofdeeltjes is ook de voornaamste oorzaak van besmetting bij de mens, afkomstig van de landbouwhuisdieren. In Nederland zijn in de periode 1998-2004 jaarlijks tussen de 11 en de 41 humane gevallen gemeld van Q-koorts. Waarschijnlijk is het ware aantal gevallen hoger, enerzijds doordat een deel van de infecties symptomloos verloopt en anderzijds doordat er door de vage klachten vaak niet aan Q-koorts gedacht wordt. In 2007 was er een uitbraak van Q-koorts in de provincie Brabant, waarbij ongeveer 140 mensen ziek geweest zijn. Het lijkt erop dat het uitzonderlijk droge en warme weer voor verspreiding door de lucht van de bacterie gezorgd heeft van geitenbedrijven met abortusproblemen. In 2008 zijn, in meerdere regio's, ook al relatief veel gevallen van Q-koorts gemeld. (bron: RIVM).

Voor de meeste micro-organismen is de insleep via introductie van nieuwe dieren een van de belangrijkste factoren. Wanneer bedrijven dichter op elkaar zitten, is dit meer mogelijk maar doordat het weer dichter op elkaar zit, ook weer sneller beheersbaar. In een gesloten bedrijf komt die minder voor omdat dit bedrijf (vrijwel) alle schakels van de keten integreert. Vermindering van het risico bij open bedrijven kan wel door middel van desinfectie, tussentijdse reiniging en leegstand. Schaalvergroting maakt het integreren van

een deel of de gehele productieketen op één bedrijf mogelijk. De introductie van micro-organismen kan hierdoor gereduceerd worden. Verder kan er in een nieuwe stal gebruik worden gemaakt van de nieuwste technologieën zoals luchtwassers.

In de naaste omgeving van nieuwe bedrijven nemen milieuhinder door geur en fijn stof en ammoniakdepositie wel toe maar de voordelen zullen per saldo opwegen tegen de nadelen, mits de dierenaantallen gereguleerd blijven door beleid en oude stallen worden gesloopt.

Een megabedrijf dient te voldoen aan de laatste stand der techniek (nieuwste voorzieningen /innovatieve technieken) dus het toepassen van luchtwassers en in het stalontwerp risico's voor introductie en verspreiding van micro-organismen mee te nemen. Verder dient personeel goed geschoold te zijn zodat ziektes snel worden ontdekt en dient het antibioticumgebruik af te nemen en personeel op varkens- en pluimveebedrijven worden geadviseerd gevaccineerd te worden tegen influenza. Daarnaast dient zoveel mogelijk een gesloten bedrijfsvoering plaats te vinden, bedrijven op tenminste 1-2 km van elkaar verwijderd zijn en te voorkomen dat varkens en kippen op 1 bedrijf worden gecombineerd.

De relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen van omwonenden vereist nader onderzoek volgens het Ministerie van VWS. Het RIVM heeft recent onderzoek verricht naar de aanwezigheid van veegerelateerde MRSA bij omwonenden van intensieve varkenshouderijen en kwam daarbij tot de conclusie dat er geen verhoogd risico is voor omwonenden (bron: RIVM briefrapport 2151011002. Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie). Echter huisartsen in gebieden met intensieve veehouderij geven aan meer symptomen van de luchtwegen en respiratoire aandoeningen te vermoeden in hun praktijken. Symptomen en aandoeningen die overigens wel zijn aangetoond bij werknemers in de veehouderij.

Literatuur:

- RIVM-report 50029001/2005 Trends in the environmental burden of disease in the Netherlands 1980-2020. AB Knol, BAM Staatsen.
- GGD-Richtlijn Gezondheidsaspecten Besluit Luchtkwaliteit. Landelijk Centrum Medische Milieukunde. 8-12-2005.
- GGD-Richtlijn Geurhinder. GGD Nederland. 2002.
- Gezondheidseffectscreening Stad& Milieu 2006: Handboek voor een gezonde inrichting van de woonomgeving. GGD Nederland. Oktober 2006.
- RIVM briefrapport 60930006/2008. Intensieve Veehouderij en gezondheid: overzicht van kennis over werknemers en omwonenden. RIVM, Universiteit Utrecht en Institute for Risk Assessment Studies. Nationale MAC-lijst 2007". Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Sdu Uitgevers:2007.
- RIVM briefrapport 2151011002. Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie.

BIJLAGE 5

Literatuurlijst

Alterra, Wageningen UR, 2009: *Ammoniakemissie en –depositie in en rondom de Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten in de provincie Gelderland (Alterra-rapport 1850)*

Commissie Trojan, 2008: *Stikstof/ammoniak in relatie tot Natura 2000*

Gemeente Winterswijk, 5 februari 2007: *Bestemmingsplan integrale herziening buitengebied Winterswijk*

Gemeente Winterswijk (i.s.m. Grontmij), 28 april 2005: *Verkeersstructuurplan Winterswijk*

Gemeente Winterswijk, 22 december 2005; *Visie Buitengebied*

Gemeente Winterswijk, 29 mei 2008: *Nota Verblijfsrecreatie in Winterswijk*

Gemeente Winterswijk, (dient nog te worden vastgesteld): *Landschapsonwikkelingsplan Winterswijk*

Gemeente Winterswijk, 2009: *Cultuurhistorische waarden-atlas Winterswijk*

Ministerie VROM, 2007: *Beleidslijn IPPC-Omgevingstoets Ammoniak en veehouderij*

Provincie Gelderland, 2005: *Reconstructieplan Achterhoek en Liemers*

Provincie Gelderland, 2005: *Streekplan Gelderland 2005 Kansen voor de regio's*

Provincie Gelderland, 2005: *Verplaatsing Intensieve Veehouderijen Gelderland: Versie 21*

SAB, 22 april 2009: *Fase 1, Oriënterende habitattoets Buitengebied Winterswijk*

COLOFON

PLAN-MER BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED WINTERSWIJK

OPDRACHTGEVER:

GEMEENTE WINTERSWIJK

STATUS:

Vrijgegeven

AUTEUR:

Richard van den Boogaard

GECONTROLEERD DOOR:

Paul Hartskeerl

VRIJGEGEVEN DOOR:

Frans Dotinga

22 januari 2010

C01024/ZF0/025/000059

ARCADIS NEDERLAND BV
Utopialaan 40-48
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Tel 073 6809 211
Fax 073 6144 606
www.arcadis.nl
Handelsregister
9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.